

HRIŠĆANI, *čuvajte se!*

OPASNOSTI I RAZOTKRIVANJE
SPIRITUALISTIČKE PRAKSE U SEKULARNOJ PSIHOLOGIJI

MAGNA PARKS & EDWIN A. NOYES

MAGNA PARKS & EDWIN A. NOYES
HRIŠĆANI, ČUVAJTE SE!
OPASNOSTI I RAZOTKRIVANJE
SPIRITUALISTIČKE PRAKSE U SEKULARNOJ PSIHOLOGIJI

www.najvaznijevesti.com

Magna Parks & Edwin A. Noyes
HRIŠĆANI, ČUVAJTE SE!
Opasnosti i razotkrivanje
spiritualističke prakse u sekularnoj psihologiji

Naslov originala:
CHRISTIAN, BEWARE!
&
EXPOSING SPIRITUALISTIC PRACTICES IN HEALING
By Magna Parks & Edwin A. Noyes

Izdavač:
Branko Đurić

Prevod sa engleskog:
Suzana Stojanovski

Dizajn korica:
Gordana Ardeljan

Štampa:
Apollo Graphic Production, Beograd; tiraž 50 primeraka

Prvo izdanje, Beograd, 2018.

Elektronska verzija knjige „Hrišćani, čuvajte se! – Opasnosti i razotkrivanje spiritualističke prakse u sekularnoj psihologiji“ besplatno je dostupna na Internetu, za ličnu upotrebu. Ukoliko želite da kupite ovu knjigu u štampanom obliku, možete je naručiti na:

dobrvest@yahoo.com
(+381) 064/40-29-428

MAGNA PARKS & EDWIN A. NOYES

HRIŠĆANI, ČUVAJTE SE!

OPASNOSTI I RAZOTKRIVANJE
SPIRITUALISTIČKE PRAKSE
U SEKULARNOJ PSIHOLOGIJI

Beograd, 2018

Zahvaljujemo se psiholozima Jeleni Grubović i Nemanji Boričiću na pomoći i sugestijama tokom sastavljanja komentara.

Postoji mogućnost da su, zbog dinamične prirode interneta, neke web adrese i linkovi, koji su navedeni u ovoj knjizi, tokom vremena promenjeni i više ne važe.

Sva mišljenja, stavovi i zaključci koje su izneli autori, isključivo su njihovi lični i, kao takvi, ne moraju nužno predstavljati mišljenja, stavove i zaključke izdavača. Iz tog razloga, izdavači se ovim putem odriču svake odgovornosti za sadržaj izrečenog.

SADRŽAJ

I DEO – EDWIN A. NOYES

1. SEKULARNA PSIHOLOGIJA „NAUKA O DUŠI“? 9
2. SEKULARNA PSIHOLOGIJA „NAUKA O DUŠI“ – DRUGA POLOVINA 20. VEKA 39

II DEO – MAGNA PARKS

- UVOD. 71
- PREDGOVOR. 73
1. PAMETNA STRATEGIJA: MALO ISTINE, MNOGO NEISTINE. . . . 77
  2. ODAKLE PSIHOLOGIJA VODI POREKLO? 79
  3. ZAŠTO SMO TAKVI KAKVI SMO: TEORIJE POPULARNE PSIHOLOGIJE 82
  4. HRIŠĆANSTVO JE PRIGRILILO SEKULARNU PSIHOLOGIJU. . . . 87
  5. HRIŠĆANI TREBA DA RAZUMEJU DETINJSTVO, ZAR NE? 89
  6. BOG ŽELI DA SE OSEĆAM DOBRO U SVOJOJ KOŽI, ZAR NE? . . 95
  7. BOG I DRUGI LJUDI MORAJU ME VOLETI BEZUSLOVNO! . . . 105
  8. DA LI ZADOVOLJAVANJE POTREBA PRIVLAČI I ZADRŽAVA ČLANOVE CRKVE ILI NE? 123
  9. EMOCIJE – ŠTA DA RADIM S NJIMA, KAO HRIŠĆANIN? 130

10. JA SAM HRIŠĆANIN, ALI MI JE IPAK POTREBNA PSIHOTERAPIJA!	139
11. HRIŠĆANSKA PSIHOLOGIJA: ONA JE SIGURNIJA, ZAR NE? .	148
12. KUDA IDEMO ODAVDE?	151
13. ULOGA ADVENTIZMA	158
14. ZAVRŠNE MISLI.....	166

EDWIN A. NOYES

OPASNOSTI
I
RAZOTKRIVANJE

SPIRITUALISTIČKE PRAKSE U
SEKULARNOJ PSIHLOGIJI

I DEO

1. SEKULARNA PSIHOLOGIJA

„NAUKA O DUŠI“?

Negde u vreme kada sam pisao završne stranice knjige *Spiritualističke (spiritističke)¹ prevare u ozdravljenju i izlečenju*, shvatio sam da postoji potreba za poglavljem o uticaju spiritualizma na medicinsku disciplinu psihologije. U godinama nakon što je knjiga objavljena, stalno sam dobijao zahteve da uključim takvo poglavlje u neku buduću knjigu. Ti zahtevi su dolazili od ljudi koji su ili posećivali seminare koje sam vodio, iznoseći činjenice o spiritualizmu u ozdravljenju i izlečenju, ili su čitali knjigu *Spiritualističke prevare u ozdravljenju i izlečenju*.

Ti zahtevi su bili daleko više od pukih predloga; to su ozbiljne molbe koje su čak išle dotle da su mi slali važne tekstove, koji se odnose na tu temu. Ovi pojedinci su sa mnom delili ono što su, iz prve ruke, videli i doživeli na terapiji, a što su sada prepoznali kao nešto što ima spiritualnu konotaciju.

U nekom ranijem poglavlju predstavljene su teme frenologije i mesmerizma (hipnoze). Citati Elen Vajt (E. G. White), u vezi sa frenologijom i mesmerizmom, kao postavljanjem temelja za spiritualizam, takođe su uključivali reč *psihologija*, kao pojam iste prirode. Razmotrimo jednu od tih izjava:

Pokazano mi je da se moramo paziti sa svih strana i istrajno odupirati sotoninim podvalama i trikovima. On se pretvara u anđela svetlosti i vara hiljade, vodeći ih u ropstvo. *Prednost koju on uzima od nauke o ljudskom umu je ogromna. Frenologija, psihologija i mesmerizam su kanali kroz koje on direktnije prilazi ovoj generaciji i deluje sa onom silom*

---

1 **Spiritualizam** (iz lat. *spiritus* – duh) je suprotan materijalizmu i po definiciji predstavlja metafizičko shvatanje po kome je ono što postoji suštinski sastavljeno od duhovnih bića, a tela su samo privid duhovne stvarnosti. Spiritualizam nas uči da duhovi pokojnika mogu da uspostave kontakt sa živim ljudima, na različite načine (govoreći, pišući, crtajući i slično).

Spiritualizam i **spiritizam** su sinonimi i obe reči se koriste u potpuno istom značenju.

koja će odlikovati njegove napore pri kraju vremena milosti.
(*Ubačeno naglašavanje*).^(2 - 566)

Bilo mi je teško da prihvatim da se savremena psihologija i dalje uklapa u onu definiciju kao što je navedeno u citatu iznad, kao i u drugim izjavama Elen Vajt. Nisam sumnjao da je definicija odgovarala vremenu kada je napisana, ali smatrao sam da se tokom vremena psihologija uzdigla iznad i izašla van te definicije, do statusa koji se zasniva na nauci. Dok sam studirao savremenu psihologiju, ponekad sam, ne samo bio iznenađen onim što sam učio, već i *zapanjen*. Dok sam dalje analizirao razmišljanja o *lečenju uma, terapiji uma*, pročitao sam citat koji je povećao moje interesovanje za traženje odgovora na pitanje koje mi se motalo po glavi. Zašto je *psihologija* bila uključena u komentare o lečenju uma, prema čemu se Elen Vajt odnosila kao prema postavljanju temelja za spiritualizam? Citiram:

Prava načela psihologije se nalaze u Svetom pismu.

Čovek ne zna svoju sopstvenu vrednost. On se ponaša u skladu sa svojim neobraćenim karakterom, zato što ne gleda u Isusa, začetnika i usavršitelja svoje vere. Onaj koji dolazi Isusu, koji veruje u Njega i kome je On primer, shvata značenje reči: „Dao im je vlast da postanu Božji sinovi“^(3 - 567) ... (*Naglašavanje autora*)

Zakone uma postavio je Bog. – Onaj koji je stvorio um i uspostavio njegove zakone, obezbedio je i njegov razvoj, u skladu sa tim zakonima.^(4 - 568)

Mala knjiga *Hrišćani, čuvajte se*, Magne Parks, doktora psihologije, pojavila se 2007. godine, u isto vreme kada i *Spiritualističke prevare u ozdravljenju i izlečenju* Edvina Nojsa (Edwin A. Noyes), doktora medicine. Magna Parks, praktični psiholog dvadeset godina, naišla je na

2 White, E.G., *Counsels for the Church*, (1991), p. 329.4.

3 White, E.G., *I. Mind/Character/Personality*, Southern Publishing Association, Nashville Tennessee, (1977), p. 10.

4 *Ibid.*

napisanu propoved koja je ranije bila isporučena crkvenom telu. Dok je čitala, shvatila je da se ne slaže sa sadržajem propovedi i nastavila je da proučava, kako bi utvrdila da li je ona pogrešno razumela ili je pastor bio taj koji je pogrešio. Ono što je saznala zaprepastilo ju je i promenilo način na koji se bavila psihologijom i savetovanjem. Ona se više ne oslanja na standardne principe savetovanja koje je naučila na svojoj obuci; shvatila je da Pismo sadrži odgovore za probleme uma sa kojima se često susreće kod svojih pacijenata. Preporučuje se da njenu knjigu čitaju svi koji su zainteresovani za terapiju lečenja uma.

Magna Parks je, sa neverovatnom veštinom, jednu ogromnu temu sažela na 78 stranica jednostavnih, jasnih i konciznih rečenica, koje svi mogu razumeti. Usredsredila se na tri teorije u psihologiji za koje smatra da imaju najveći uticaj danas: *psihoanalitička, bihejvioristička i humanistička perspektiva*. Ona, takođe, navodi da su dve teorije sa najviše uticaja na hrišćanstvo psihoanalitička i humanistička. ^(5 - 569)

Osim toga, ona izdvaja nekoliko vodećih ličnosti koje su tokom poslednjih 100 i više godina najviše uticale na današnje discipline psihijatrije i psihologije. Centralna tema koja se može naći u sekularnoj psihologiji, prema Parksovoj, jeste fiksacija „sopstvom“. Ono što je unutar „sopstva“ jeste osnova za terapiju uma.

U ovom trenutku naše diskusije, mislim da bi bilo prikladno navesti definiciju psihologije, pošto objašnjenje prvobitnog značenja reči prelazi dug put ka uspostavljanju zajedničkog temelja za razumevanje komentara koji će uslediti. U *Websterovom Novom svetskom rečniku (Webster's New World Dictionary)* jedna od definicija grčke reči psiha jeste reč „*duša*“ i navodi se da se ona nalazi u korenu engleske reči *psihologija*, koja se odnosi na nauku o *umu* ili *duši*; takođe, jedna od definicija je „nauka o životinjskom i ljudskom ponašanju“. Noa Websterov rečnik (Noah Webster's Dictionary) iz 1828. *psihologiju* definiše na sledeći način:

PSIHOLOGIJA, im. [gr. duša, i razgovor] Razgovor ili rasprava o ljudskoj duši; ili doktrina o prirodi i svojstvima duše.

---

5 Parks, Magna Ph.D., *Christians Beware! The Dangers of Secular Psychology*, Teach Services, Inc., Brushton, New York, (2007), p. 5.

Prema *Jangovom analitičkom biblijskom konkordansu [registru reči]* (*Young's Analytical Concordance to the Bible*), jevrejska reč *nephe-sh* se na engleski jezik prevodi kao *duša*. Biblija (ili Sveto pismo) govori o duši skoro 500 puta, ukazujući na *smrtnu* životinju i *smrtnog* čoveka.

Ovo poglavlje ima za cilj da sa čitaocem podelim ono što sam saznao dok sam pokušavao da razumem zašto bi sotona koristio psihologiju, na šta je ukazala Elen Vajt, da poveća svoju moć prevare pri kraju vremena milosti. Ovo poglavlje se fokusira na tvrdnju da psihologija može postaviti temelj za spiritualizam.

ŠTA JE SPIRITUALIZAM?

Laž izrečena u Edemskom vrtu, „nećete umreti“, jeste temelj spiritualizma – da postoji život posle smrti i da je *duša* odvojena od tela. Verovanje u ovu lažnu doktrinu, kao i deifikacija mrtvih, može dovesti do povezivanja sa mrtvima, što je, zapravo, povezivanje sa demonima, palim anđelima. Deo laži u Edemu je bio da će čovek napredovati, tako da će postati mudar poput Boga i znaće šta je dobro, a šta zlo. Te dve laži su temelj panteizma.

Naivno se misli da su neznabožačka praznoverja nestala pre civilizacije 20. veka. Međutim, Božja reč i pouzdano svedočanstvo o činjenicama objavljuju da se vraćanje upražnjava i u ovom vremenu, isto kao i u dane starih vračeva. Drevni sistem magije u stvarnosti je isti kao i ono što je danas poznato kao moderni **spiritualizam**. Sotona pronalazi pristup hiljadama umova, javljajući se u obličju pokojnih prijatelja...

Vračevi iz neznabožačkih vremena imaju svoj ekvivalent u spiritualističkim medijumima, vidovnjacima i vračevima današnjice... Kada bi se veo podigao sa očiju, videli bismo zle anđele koji koriste sve svoje veštine da bi prevarili i uništili. Gde god se utiče na ljude da zaborave Boga, tamo sotona sprovodi svoju moć da omađija... Danas Božji narod treba da obrati pažnju na savet apostola efeskoj crkvi: „*Nemojte biti sa-*

učesnici u neplodnim delima tame, već ih radije razobličavajte“
(Efescima 5,11 – eng. prevod).^(6 – 570) (*Ubačeno naglašavanje*).

Za razumevanje onoga o čemu ćemo dalje pričati, na ovom mestu bi bilo od koristi razmotriti principe sotonine lažne, paganske religije – obožavanja prirode, koje vodi poreklo iz Vavilona i poznato je kao deo vavilonskih misterija.

Teorija evolucije, kao teorija o nastanku života, zamenila je biblijski izveštaj o stvaranju sveta „dahom Njegovih usta“ od strane Isusa, božanskog sina Božjeg. U lažnoj paganskoj priči o stvaranju Bog je uklonjen iz kreativne sile i ostavljen po strani. *Kreativna sila* je podeljena na dva dela, dobro-zlo, pozitivno-negativno ili jin-jang, i ta sila se smatra **bogom**. Tokom evolucionog vremena, dva dela energije su se, navodno, skladno pomešala do tačke kada je stvorena sva materijalna supstanca – kosmos, svet i čovek. Tvrdi se da je sva materijalna supstanca stvorena od strane iste *kreativne sile, ili energije*, tako da svaka supstanca vodi poreklo iz istog, univerzalnog izvora (energije) i ima sve karakteristike svega i deo je svega. Sinonimi za ovu kreativnu silu su *svest, kolektivna svest, sopstvo, subliminalno sopstvo* i stotine drugih naziva, čak i bogohulna upotreba imena kojim je Bog sebe nazvao, *JA SAM*. Čitava teorija se zove *panteizam*.

Postoji istančaniji panteizam u kojem je Bog povezan sa stvaranjem, ali je On, zauzvrat, ostavio **iskru** sebe u svemu što je stvorio, tako da svako od nas, po prirodi, u sebi ima skriveno božanstvo. Taj lažni koncept je dobio ime *panenteizam*. Ova grana panteizma tvrdi da je duša besmrtna i da smo mi bogovi. Verovanje da duša poseduje besmrtnost preovladava i danas, čak i u hrišćanskom svetu. Koncept Boga koji je *u nama* vodi nas do glorifikacije *sebe* i do zaslepljenosti *sobom* (engl. Self). Humanistička psihologija je iskoristila ovu temu i dodatno je pokazala pojmom *uzdanje u sebe* (engl. Self-esteem).

Da bi identifikovali spiritualizam u psihologiji, biće potrebno pokazati da su jedno ili oba od sledeća dva učenja sastavni deo ove discipline, i to: 1) život se nastavlja posle smrti – besmrtnost duše; i 2)

---

6 White, E.G., *Conflict and Courage*, (1910), p. 343.

učenje o razvoju čoveka do božanskog – božanstvo u sebi. To se ne bi moglo primeniti na svaku doktrinu pod nazivom psihologija, već samo na ona učenja u kojima se mogu naći takve ideje. Dakle, treba da razmotrimo učenja psihologije iz devetnaestog, početka dvadesetog veka i nadalje, sve do danas. Najpre treba da istražimo zapise o onima koji su razvili i uticali na uspostavljanje učenja i filozofiju ove grane medicine. Da li su oni verovali u doktrine poput besmrtnosti duše i/ili božanstva u čoveku?

SOKRAT – PLATON – ARISTOTEL

Terapeutska psihologija je nastala iz filozofije. Filozofija je nauka (tzv) o procenjivanju vrednosti i dominantnosti bilo kog verovanja, situacije, delovanja, stanja ili materije nad nekom drugom, kako je odlučio čovečiji um. U istoriji ovog sveta Grci su bili poznati po tome što su imali velike filozofe. *Psiha* (duša) je bila predmet mnogih rasprava ovih grčkih filozofa. Verovanje u *besmrtnost* psihe ili duše je imalo svoje začetke na ovom svetu, u Edemskom vrtu, onda je preneto u Vavilon i prošireno po svetu, širenjem jezika iz Vavilona.

Nedavno sam sa zanimanjem pročitao neke prevedene spise Sokrata, Platona i Aristotela iz knjige *Istorija psihologije, osnovna pitanja* ^(7 - 571), u kojima su ovi filozofi diskutovali o svom konceptu duše. Drevne religije Indije, Egipta i Kine sve imaju doktrinu o besmrtnosti duše, kao što otkrivaju *Knjiga mrtvih* iz Egipta i *Tibetanska knjiga mrtvih*. Sveti Toma Akvinski (1224-1274) piše o besmrtnosti duše i o duši nakon smrti ^(8 - 572). U *Istoriji psihologije* prikazani su veliki filozofi, od Sokrata pa sve do savremenog doba, a uključeni su i neki od njihovih spisa koji su prevedeni na engleski jezik. Čini se da je verovanje u odvajanje duše od tela i besmrtnost duše dominantan koncept ovih filozofa. Krajem osamnaestog i početkom devetnaestog veka termin psihologija počeo je da se koristi kada se odnosio na proučavanje uma, i postepeno je pod ovim terminom počela da se podrazumeva disciplina terapije

7 Munger, Margaret P., *The History of Psychology, Fundamental Questions*, Oxford University Press, Oxford, England, (2003).

8 *Ibid.*, pp. 46-65.

uma. Psihijatrija je termin koji se koristi za doktora koji se specijalizovao za dijagnozu i lečenje neuroza i psihoza. Mnogi autoriteti na polju psihologije iz 19. i 20. veka verovali su u besmrtnost duše. Ta činjenica će biti jasnije prepoznata dok budemo posmatrali vodeće psihologe i psihijatre ove moderne discipline. Zapamtite, definicija spiritualizma je verovanje u život nakon smrti, a moguće je da se uspostavi komunikacija između živih i mrtvih, praksa koja je strogo zabranjena u Bibliji. Elen Vajt se čvrsto držala proširene definicije pojma *spiritualizam*, kao što pokazuju sledeći delovi iz *Velike borbe*, str. 551-562:

Čovek je biće napretka; njemu je određeno da se, od rođenja pa sve do večnosti, neprestano približava božanstvu; svako razumno biće sudiće samo sebi, a ne neko drugo; sud će biti pravedan, jer je to sopstveni sud; svako pravedno i savršeno biće je Hristos; pravo znanje uzdiže čoveka iznad svih zakona; sve što postoji, dobro je; svi gresi koje počinimo su nevini; poriče poreklo Biblije; Biblija je samo jedna bajka; ljubav se ističe kao glavna Božja osobina.

Doktrina o životu posle smrti i božanstvu u čoveku nastala je iz laži izrečene u Edemskom vrtu i predstavlja temelj istočne misli i zapadnog okultizma. To su doktrinarni principi paganskih principa religioznosti i/ili obožavanja prirode. *Da bismo* prepoznali seme spiritualizma unutar psihologije, potrebno je da razumemo istočnjačko objašnjenje čoveka. 1) Duša se odvaja od čovekovog tela, nastavlja da živi nakon smrti i besmrtna je. 2) Ova duša se sastoji od svesnog uma i ima podsvesne i nadsvesne (supersvesne) komponente, koje su pak deo *univerzalnog uma*, koji se naziva *univerzalna svest*, *sopstvo*, *subliminalno sopstvo*, *više sopstvo*, *bog*. Pošto se veruje da je čovekov um deo *univerzalnog uma boga*, stoga čovek ima božanstvo u sebi, a cilj u životu je da to božanstvo dovede do punog procvata, izbegne reinkarnaciju, pridruži se duhovnom svetu nirvane i uživa u večnom životu blaženstva.

Postoje brojne prakse koje se primenjuju na području terapije uma, čiju radnu snagu njeni zagovornici objašnjavaju kao produžetak

nesvesnog uma, kako je rečeno u prethodnom pasusu. To su hipnoza, vidovitost, vizualizacija, telepatija, medijumstvo, meditacija, joga, transendentalna meditacija, ekstrasenzorna percepcija i druge. Postoji uvek prisutno verovanje i učenje da unutar *sopstva* prebiva sva mudrost univerzuma i moć za lečenje svega. Osmišljeno je mnoštvo tehnika za pristupanje toj pretpostavljenoj moći unutar nas. Postoji veliki broj teorija koje se odnose na funkcionisanje uma i terapije uma, koje se promovišu u oblasti psihologije.

Prema Alenu E. Berginu (Alan E. Bergin) i Solu L. Garfildu (Sol L. Garfield), urednicima *Priručnika za psihoterapiju i promenu ponašanja*, 1994. str. 6, postoji više od 400 različitih psihoterapijskih metoda koje se nude javnosti i 10000 raznovrsnih tehnika.^(9 - 573)

Zašto toliko? Odgovor: teško je naučnim testiranjem dokazati njene teorije, dijagnoze i terapije. **Nema sumnje da se u psihologiji poštuju mnogi principi koji imaju vrednost i lišeni su spiritističkog uticaja.** (*Naglašavanje izdavača*)

U svom proučavanju, radi traženja dokaza o spiritualističkom uticaju u psihologiji, često sam nailazio na određena imena koja su različiti autori spominjali kao *autoritete* i teoretičare u oblasti psihologije, kao što su Džejms (James), Frojd (Freud), Jung, Rodžers (Rogers) i Maslov (Maslow). Ovi ljudi su, tokom proteklih 100 i više godina, postavili opšte teorije u oblasti nauke o umu. Razmotrićemo priču o svakom od ovih stručnjaka i učitelja, u našoj potrazi za *semenom* spiritualizma, koje je možda ušlo u sekularnu psihologiju, i koje se možda i praktikuje.

U drugoj polovini 19. veka, uključujući i rane godine 20. veka, najčešće se *mesmerizam*, takođe poznat i kao *hipnoza* i *sugestija*, koristio u terapiji lečenja uma u Sjedinjenim državama i Evropi.^(10 - 574)

---

9 Gabbert, Dan, *Biblical Response Therapy*®, *Healing God's Way*, Gabbert Family Resources, Aardvaark Global Publishing Co., LLC, (2008); p. iv; Available at Black Hills Health and Education Center, PO Box 19, Hermosa, SD 57744, www.bhhec.org
10 Hale, Nathan G., *Freud and the Americans, The Beginnings of Psychoanalysis in the United States*, Oxford University Press, (1971), pp. 229, 230.

Do 1885, 'psihoterapijski pokret', koji je nastao u Evropi, sredinom 1860-ih, sa Lieboom (Liebault), i brzo se razvijao u sledećoj dekadi, napredovao je u Sjedinjenim državama, prvenstveno kroz napore psihologa Vilijama Džejsma (William James), G. Stenlija Hala (G. Stanley Hall), Džozefa Jastrova (Joseph Jastrow) i Džejsma Marka Boldvina (James Mark Baldwin), kao i nekoliko lekara.^(11 – 575)

VILIJAM DŽEJMS (WILLIAM JAMES), DOKTOR MEDICINE (1842-1910)

Godine 1890, Vilijam Džejms, slavni profesor psihijatrije [i filozofije, fiziologije i anatomije – *prim. izdavača*] sa Harvarda, napisao je članak za Skribnerov magazin, pod nazivom *Skriveno sopstvo*. Napisao je da je nauka ignorisala misticizam, okultno, spiritualizam, lečenje verom i hipnozu, jer se to ne može dobro razumeti i klasifikovati. Džejms je pozvao na dalja proučavanja i istraživanja u ovoj oblasti. Džejms je najpre bio angažovan da predaje na Harvardu, svom akademskom domu tokom, praktično, čitave svoje karijere. Proučavao je okultno i upustio se u istraživanje psihe, seansi i, naravno, različitih religioznih iskustava, pišući knjigu *Vrste religioznog iskustva (Varieties of Religious Experience)*.

Medicinski stručnjaci i javnost u celini bili su zainteresovani za hipnozu, sugestiju, mentalno lečenje¹², višestruke ličnosti, automatsko pisanje, istraživanje psihe itd, i korišćenje tih metoda je dostiglo vrhunac 1890-ih, da bi došlo do neznatnog pada i onda ponovne uzburkanoosti između 1905. i 1910. godine.

Pre današnjeg vremena, važan trenutak za upotrebu hipnoze i sugestije u mentalnoj terapiji u američkoj istoriji bio je u prvoj deceniji 20. veka.^(13 – 576) Adelbert Albreht (Adelbert Albrecht), urednik Časopisa za krivično pravo i kriminologiju, 1913. godine je izjavio:

11 *Ibid.*, p. 229.

12 **Mental healing** – lečenje fizičke bolesti ili poremećaja mentalnom koncentracijom ili sugestijom.

13 *Ibid.*, p. 230.

Nekoliko psihoterapeuta u Americi je tvrdilo da su hipnozom izlečili stotine slučajeva alkoholizma i njegove posledice.^(14 – 577)

U isto vreme u Americi su bili popularni pokreti nazvani *Pokret Emanuilo* i *Hrišćanska nauka*. Da bi se borio protiv nervoze i zala svog vremena, časni Elvud Vorsester (Elwood Worcester) pokrenuo je krstaški rat, kombinujući *liberalno hrišćanstvo*, *subliminalno sopstvo* i druge metode koje su se u to vreme koristile u psihoterapiji; to je nazvano Pokret Emanuilo, zato što su oni svoja okupljanja započeli 11. novembra 1906. u zgradi Emanuilske crkve. Ovaj pokret nije nužno koristio stručnjake za sprovođenje terapije i uskoro se proširio svuda po zemlji među različitim protestantskim organizacijama, baptistima, kongregacionalistima, unitarijancima, prezbiterijancima itd. Ti pokreti su izazvali interesovanje za *subliminalno sopstvo* i skrivene moći, uz moguće veze sa *onostranim svetom*; to je bio početak javne svesti o *nesvesnom*. Elen Vajt je ove pokrete spomenula u svojim komentarima, u vezi sa terapijom lečenja uma.

Ima onih koji sa užasavanjem izbegavaju i pomisao da se obrate medijumima, ali su ih zato privukle prijatnije forme spiritizma, kao što je *Pokret Emanuilo*. Drugi su pak zavedeni učenjima *Hrišćanske nauke*, misticizmom *teozofije* i *raznim istočnjačkim religijama*.^(15 – 578)

SIGMUND FROJD (SIGMUND FREUD), DOKTOR MEDICINE (1856-1939)

U vreme gore spomenutog vrhunca upotrebe hipnoze u Evropi i Sjedinjenim državama, neurolog-psihijatar Sigmund Frojd iz Beča, iz Austrije, došao je u Sjedinjene države 1909. godine, da održi seriju predavanja o lečenju uma, koje je on razvio i nazvao ga *psihoanalizom*. Frojd nam govori da je on koristio hipnozu, ali:

14 *Ibid.*, p. 227.

15 White, E.G., *Evangelism*, Review and Herald Publishing Association. Hagerstown, MD, (1946), p. 606.

Odustao sam od tehnike primene *sugestije* a, sa tim, i od *hipnoze*, zato što sam izgubio nadu da ću sugestiju učiniti dovoljno snažnom i postojanom, kako bi dovela do trajnog izlječenja. U svim teškim slučajevima video sam da *sugestija* prestaje da deluje, a bolest se ponovo pojavljuje.^(16 – 579)

Frojd je bio psihijatar i istraživač na polju neurologije. Godine 1909., on je grupi psihijatara u Sjedinjenim državama izložio koncept psihopatologije (poremećene mentalne aktivnosti), koja potiče iz podsvesti, i predstavio tehniku *lečenja uma* koju je nazvao *psihoanaliza*. Odbacio je upotrebu hipnoze i jednostavno je sa pacijentima istraživao istoriju njihovog detinjstva i mladosti. Frojd je bio ateista, nije verovao u duhove i okultne događaje je objasnio kao produžetak podsvesti. Centralni stub njegove doktrine bila je *podsvest* i, kod većine mentalnih poremećaja, bila je povezana sa nekom vrstom seksualnog odnosa. Frojd je, takođe, koristio kokain kao terapiju za mentalne poremećaje. Na kraju je odbacio kokain kao terapiju, kao što je učinio i sa hipnozom. Frojd je bio tumač snova i ovu tehniku je takođe koristio u procesu psihoanalize.

Frojd je promenio smer psihoterapije u Sjedinjenim državama i došlo je do smanjenja korišćenja mnogih okultnih tehnika. Međutim, on je dolio ulje u vatru, što se tiče koncepta *podsvesti*. Podsvest je bila izvor subliminalnog sopstva, nagona, čovekovog sećanja, rezervnih energija itd. Verovalo se da je podsvest osetljivija na dobro i zlo, nego naš svesni um; ona je bila veza sa *Univerzalnim umom* ili *Duhom*.

Njeni koreni su bili ono *Beskonačno*, ona je bila bliža Univerzalnom duhu. Podsvest je tada bila nešto tajanstveno: ona je lećila; ona se sećala svega; ona je rešavala probleme; ona je mogla da otkrije veličanstvena, nezamisliva bogatstva.^(17 – 580)

Još jedan pokret u prve dve decenije 20. veka u Sjedinjenim državama bio je *Pokret nove misli* (New Thought Movement), koji je osno-

---

16 Hale, *op. cit.*, p. 227.

17 *Ibid.*, p. 241.

vao profesionalni hipnotizer Fineas Parkurst Kvimbi (Phineas Parkhurst Quimby, 1802-1866), „filozof-mesmerista-iscelitelj-naučnik“. On je učio da mnoge bolesti mogu da se izleče sugestijom pa su, stoga, umišljene. Još jedan mesmerista i spiritualista, Meri Bejker Edi (Mary Baker Eddy), uvela je ideje Pokreta nove misli u *Hrišćansku nauku*. Satorijum Nova misao na reci Hadson, 1909. godine je nudio terapije:

...psihičkim eksperimentima, necrkvenom religijom, uputstvima za pridobijanje sveta čistim osećajima optimizma, električnim šokovima sprovedenim kroz zupčastu zlatnu krunu, hipnozom i sugestijom.^(18 - 581)

Najpopularniji su bili tretmani za um Nove misli i Hrišćanskih naučnika. Od 1882. do 1908. godine, broj hrišćanskih naučnika je porastao sa manje od stotinu na 85000. Ovi pokreti tvrdili su da uspešno leče sva oboljenja.^(19 - 582) U toj mešavini teorija, Frojd je predstavio svoju sopstvenu teoriju psihoanalize:

Psihoanaliza se bavi otkrivanjem događaja iz prošlosti pojedinca i njihovim posledicama po njega, a ni ti događaji ni posledice nikada ne mogu biti potpuno isti za dve osobe.^(20 - 583)

Frojd je imao veliki uticaj na psihologiju u Sjedinjenim državama početkom 20. veka. Koristio je analizu snova, ispovedanje i gledanje u prošlost, kao izvor mentalnih problema. Ovaj pristup naginjao je tome da se roditelji krive za mentalne poremećaje pacijenata. Tu filozofiju su razvijali drugi, sve dok navodni povratak u utrobu i u prethodne živote putem hipnoze nije postao deo modus operandi-ja psihologa.

Na osnovu ove teorije o iskustvima iz prošlosti, uključujući i unu-tarmaterični razvoj i iskustvo rođenja, proizilazi da je to odlučujuće za stabilnost ili nestabilnost budućeg mentalnog zdravlja pojedinca. To je

---

18 *Ibid.*, p. 246.

19 *Ibid.*, p. 245.

20 Bettelheim, Bruno, *Freud and Man's Soul*, First Vintage books Edition, (1984); Random House Inc., New York p. 42.

osnova za koncept *ponovnog rođenja* i pronalaženja *unutrašnjeg deteta*, *božanstva u nama* (*božanskog deteta*, po Jungu) u psihoterapiji.

Iako Frojd nije bio poznat kao spiritualista, već je psihičke pojave pokušavao da objasni kao da proističu iz podsvesti, ipak je bio zainteresovan za takve stvari, pošto je bio član Društva za psihološka istraživanja (SPR – Society for Psychical Research), koje je pokušavalo da ispituje psihičke događaje na naučnoj osnovi. Frojd je bio izabran za dopisnog člana Britanskog društva za psihološka istraživanja 1911. godine, a 1915. je postao počasni član Američkog društva za psihološka istraživanja. U decembru 1923, Grčko društvo za psihološka istraživanja počastvovalo ga je na sličan način. Metju Rafael (Matthew Raphael), autor knjige „*Bil V. i gospodin Vilson*“, o suosnivaču Anonimnih alkoholičara, na strani 161 deli sa nama Frojdovo zanimanje za spiritizam. Rafaelov komentar:

... Kao što smo videli, Sigmund Frojd, čiji je najveći cilj bio da psihoanalizu postavi na naučne temelje, ipak je primećivao natprirodne (okultne) pojave – na veliku žalost svojih najbližih učenika, koji su osećali potrebu da opovrgnu uznemirujuće činjenice ili da ih zataškaju. Čitavo poglavlje Frojdove monumentalne biografije, koju je napisao Ernest Džons (Ernest Jones), posvećeno je Frojdovoj *otvorenosti za okultizam* (on je bio član Društva za psihološka istraživanja) i njegovom objavljivanju, uprkos Džonsovom protivljenju, radova o telepatiji.

Ernest Džons, doktor medicine, Frojdov biograf i saradnik, izjavio je da se uopšteno smatra da je Frojdov najveći doprinos nauci njegovo *tumačenje snova* i koncept *nesvesnog uma*.

K. G. JUNG (C.G. JUNG), DOKTOR MEDICINE (1875-1961)

Verovatno najpoznatije ime u oblasti psihijatrije i psihologije jeste ime Karla Gustava Junga, doktora medicine, švajcarskog psihijatra.

Njegovo ime je priznato u celom svetu i povezuje se i sa disciplinom psihologije. On se rodio u Kesvilu, u Švajcarskoj, na jezeru Konstans, 26. jula 1875, kao sin Pola Junga (Paul Jung) i Emili Prajsverk (Emilie Preiswerk). Njegov otac, Pol, bio je pastor u švajcarskoj Reformatorskoj crkvi; njegova majka je poticala iz porodice sa mnogo pastora – njen otac i osam stričeva su svi bili pastori.

Prva žena Karlovog dede po majci, paroha Samuela Prajsverka, umrla je, a on je otada, jednom nedeljno, vodio razgovore sa njenim duhom, na nezadovoljstvo svoje druge žene.^(21 - 584) Samuelova druga žena, Agusta, Karlova baba po mami, bila je nadarena sposobnošću da vidi *duhove*.^(22 - 585)

Emili, Samuelova i Agustina ćerka, takođe je imala dar da vidi duhove. Njen otac bi je postavio da stoji iza njega, dok je pripremao propovedi, kako bi sprečio duhove da ga uznemiravaju, dok je proučavao.^(23 - 586) Emili, Karlova majka, čuvala je dnevnik u kojem su bila navedena sva čudna iskustva sa kojima se susrela. Ona je o tome pričala kao o „jezivim“ pojavama i čudnim slučajevima.^(24 - 587) Karl je jednom prilikom video nešto što je dolazilo iz spavaće sobe njegove majke.

Spavao sam u očevoj sobi. Nešto zastrašujuće se dešavalo u majčinoj sobi. Noću je majka bila čudna i tajanstvena.

Jedne noći sam video da se iz njene sobe pojavljuje blago svetlucava, nejasna figura, čija se glava odvojila od vrata i lebdele je ispred, u vazduhu, kao mali mesec. Odmah se stvorila druga glava, a onda se i ona ponovo odvojila. Taj postupak se ponovio šest ili sedam puta.^(25 - 588)

---

21 Jaffé, Aniela, *From the Life and Work of C.G. Jung*, Harper and Row, Publishers, N. Y., NY, (1971), p. 2.

22 *Ibid.*, p. 2.

23 *Ibid.*

24 *Ibid.*

25 Jung, C.G., *Memories, Dreams, and Reflections*, recorded and edited by Aniela Jaffé; translated from the German by Richard and Clara Winston, Random House, Inc. (1989), p. 18.

Karl je, kao i svi ljudi, sanjao, međutim, on je čitavog života bio opčinjen tumačenjem snova. Prvi san kojeg se seća došao mu je kada je imao između tri i četiri godine. U svojoj knjizi *Sećanja, snovi i razmišljanja*, on za taj san kaže: „...opsedaće me čitavog života“.^(26 - 589) U tom snu je bio neki falusni simbol, visok 5 metara i oko pola metra u prečniku, postavljen na zlatni presto, u prostoriji koja se nalazila duboko ispod zemlje. U snu je čuo majčin glas kako govori: „Da, samo ga pogledaj, to je proždirač ljudi“. Za taj simbol je kasnije utvrdio da predstavlja „mračnog Gospoda Isusa i jezuitskog sveštenika“. On kaže da ga je san proganjao godinama i nikada to nije podelio ni sa kim.

U svakom slučaju, falus iz tog sna je izgleda podzemni bog „čije se ime ne spominje“ i takav je ostao tokom čitave moje mladosti, ponovo se pojavljujući kad god je neko previše pričao o Gospodu Isusu. Gospod Isus za mene nikada nije postao sasvim stvaran, nikada sasvim prihvatljiv, nikada sasvim drag, jer bih se iznova i iznova setio njegove podzemne kopije – strašnog otkrivenja koje mi je bilo dato, a da ga nisam ni tražio. ‘Maskiranje’ u jezuitu baca senku na hrišćansku doktrinu kojoj sam bio učen. ... Gospod Isus mi je, na neki način, izgledao kao bog smrti, koristan, doduše, zato što je rasterivao užase noći, ali on sam je bio jeziv, razapet i krvav leš...^(27 - 590)

Pre nego što je Karl naučio da čita, njegova majka mu je čitala *Svet u slikama (Orbis Pictus)*, staru, ilustrovanu dečju knjigu, koja sadrži prikaz egzotičnih religija, prvenstveno hinduizma. Tu su prikazane ilustracije glavnih bogova hindusa; Brama, Višnu i Šiva su za njega bili „neiscrpan izvor interesovanja“.^(28 - 591) On je osećao naklonost prema tim ilustracijama i povezivao ih je sa svojim *prvim otkrivenjem – svojim najranijim snom*.

Ako se među vama pojavi prorok, ili sanjač snova, i pruži vam znak ili čudo pa se obistini taj znak ili čudo, o kojem

26 *Ibid.*, p. 11.

27 *Ibid.*, p. 13.

28 *Ibid.*, p. 17.

vam je govorio, i on vam kaže: Hajde da pođemo za drugim bogovima, koje ne poznajete, i da im služimo; nemojte slušati to što vam govori taj prorok ili sanjač snova; jer vas vaš Gospod Bog iskušava, da bi se znalo da li volite svog Gospoda Boga svim svojim srcem i svom svojom dušom. Idite za svojim Gospodom Bogom i Njega se bojte i držite Njegove zapovesti i slušajte Njegov glas i Njemu služite i Njega se držite. A taj prorok ili sanjač snova neka se pogubi, zato što vas je nagovarao da se okrenete od svog Gospoda Boga, koji vas je izveo iz egipatske zemlje i izbavio vas iz ropske kuće, da bi vas izbacio sa puta za koji vam je vaš Gospod Bog zapovedio da idete njime. Tako ćete ukloniti zlo iz svoje sredine. (5. Mojsijeva 13,1-5 – engleski prevod).

U proleće 1895. Karl je započeo svoje studije medicine na Univerzitetu u Bazelu. Njegov otac je umro 1896. Šest nedelja nakon očeve smrti, on je sanjao kako se njegov otac vratio i kako je stajao pred njim. U snu se njegov otac oporavio i vratio se kući. San se ponovio nekoliko dana kasnije; delovao je stvarno i naterao je Karla da razmišlja o životu posle smrti.

Na kraju drugog semestra na fakultetu, Karl je u biblioteci oca svog kolege otkrio knjigu iz 1870-ih o spiritualističkim pojavama. To je bio zapis o počecima tadašnjeg spiritualizma. Njega su mučila pitanja koja su se ticala te teme i pročitao je mnogo dela okultista: Zelnera (Zöllner), Kruksa (Crooks), Kantove *Snove jednog vidovnjaka*, nekoliko drugih autora i sedam knjiga Svedenborga (Swedenborg), čuvenog spiritualiste.

Godine 1897, Karl Gustav Jung je držao predavanje u klubu univerziteta, iznoseći svoje stavove da postoji duša, da je inteligentna, besmrtna, a verovao je i u realnost duhova i spiritualizma, na osnovu činjenica o okultnim aktivnostima, verovao je u hipnozu, predviđanje događaja, telepatiju, telekinezu, vidovitost, proročke snove, poruke umirućih ljudi, horoskopske proračune, istraživao je levitaciju. (Pronađeno u predgovoru za K. G. Jung, *Psihologija i okultno*)

Tokom letnjeg raspusta 1898., desilo se nešto što je Karl zabeležio u *Sećanjima*, na str. 104 i 105, a što će „duboko uticati na njega“. On je sedeo u jednoj sobi, učeći, a u sobi pored je njegova majka sedela i plela, dok su vrata između te dve sobe bila otvorena. Odjednom se začula neka buka, poput pucnja pištolja. Karl je otkrio da se ploča velikog stola od orahovine iznenada rascepila posred tog masivnog drveta, čak u klimi sa mnogo vlage, tako da sto nije ni bio preterano isušen. Dve nedelje kasnije, stigao je kući, da bi majku, sestru i sluškinju našao u stanju uzrujanosti. Ponovo je došlo do glasnog pucanja, međutim, u stolu se nije mogla naći nikakva nova pukotina. Buka je dolazila sa kuhinjske komode (kredenca), starog komada nameštaja u kojem se držao hleb i kuhinjski pribor. Karl je pronašao nož za hleb izlomljen na mnogo delova. Dao je nož stručnjacima za čelik, da ga ispitaju, i rečeno mu je da čelik u sebi nije imao nikakve nepravilnosti.^(29 – 592)

Uskoro je saznao da su njegovi rođaci učestvovali u *prizivanju duhova okretanjem stola (table turning)*³⁰ i imali koristi od seansi koje je vodila petnaestogodišnja rođaka-medijum. On se dve i po godine subotom uveče pridruživao rođacima na seansama za stolom. Komunikacija se ogledala u glasnom kucanju po zidovima i stolu. Osim medijuma, ostalima je bilo teško da razumeju pomeranje stola, tako da je on prihvatio da postoji povezanost između glasnog kucanja i komunikacija na seansi. Na osnovu ovih iskustava i komunikacija na seansama on je napisao svoj naučni rad.^(31 – 593) U *Sećanjima* navodi sledeće:

Sve u svemu, ovo je bilo jedno veliko iskustvo koje je poništilo svu moju raniju filozofiju i omogućilo mi da ostvarim psihološki pristup.^(32 – 594)

To je doprinelo Jungovom odabiru psihijatrije, kao specijalnosti, uprkos tome što su i lekari i oni koji nisu bili lekari, u to vreme, na psihijatriju gledali prezrivo. Doktori su tek nešto više od laika znali o

29 *Ibid.*, p. 105,6.

30 **Table turning** – izraz kojim se zapravo opisuje sam proces prizivanja duhova.

31 *Ibid.*, p. 107.

32 *Ibid.*

psihijatrijskim oboljenjima, a mentalna bolest je bila neka beznadežna i kobna situacija koja je bacala senku na reputaciju psihijatra. 10. decembra 1900. Karl Jung je radio kao pomoćnik u bolnici za mentalne bolesti Burgholclli (Burghölzli) u Cirihi, gde je počeo da živi i praktikuje psihijatriju koja će uticati na svet, na bolje ili na gore.

Jung nam u *Sećanjima* govori da je u ranoj fazi svog rada koristio hipnozu, ali uskoro je odustao od nje, jer je smatrao da jeste doprinela radu sa nepoznatim uzrocima mentalnih poremećaja, ali vidljivi pozitivni rezultati često nisu potrajali. On je odlučio da analizira sve aspekte života pacijenta i na taj način dođe do verovatnog porekla uzroka i posledice psihijatrijskih poremećaja. Tako je Jung počeo da razvija svoj *psihološki pristup*, kako bi terapija kod mentalno obolelih bila delotvorna. Lečenje mentalnih poremećaja početkom 20. veka bilo je veoma ograničeno; više truda se ulagalo u dijagnozu, nego u terapiju, pošto gotovo ništa nije bilo poznato, što se tiče etiologije³³ mentalnih abnormalnosti i toga šta bi se moglo učiniti da se popravi stanje. Hipnoza se naširoko koristila kao terapija u drugoj polovini devetnaestog i početkom dvadesetog veka.

Kroz *Sećanja, snove i razmišljanja* Jung govori o različitim snovima i svojim pokušajima da ih protumači. Godine 1914. sanjao je tri sna o kojima piše u poglavlju *Suočavanje sa nesvesnim* i kaže da je pod tolikim stresom, da je vežbao *jogu*, kako bi svoje emocije držao pod kontrolom.^(34 – 595)

Jung govori o nekim fantazijama koje je razvio, poput onih o biblijskim likovima *Ilije* i *Salome*, kao i o velikoj, crnoj zmiji. Zatim se pojavio još jedan *lik iz fantazije*, za kojeg Jung kaže da dolazi iz nesvesnog, a to je *Filimon*. Filimon je u ovoj priči bio paganin i donosio je uticaj starog Egipta i gnosticizma. Jung navodi da su to bile ličnosti u njegovoj psihi, koje on nije stvorio maštom niti na bilo koji način. Filimon je bio jedan od njih; Filimon je predstavljao silu koja nije od sebe. Jung je rekao da je on u svojim fantazijama vodio razgovor sa Filimonom.

---

33 **Etiologija** – učenje o poreklu i uzrocima.

34 *Ibid.*, p. 177.

Psihološki gledano, Filimon je predstavljao onoga koji je imao bolji uvid. On je za mene bio tajanstveni lik. S vremena na vreme mi se činio prilično stvarnim, kao da je živa ličnost. Šetao sam sa njim gore-dole po vrtu i za mene je on bio ono što Indijci zovu guruom.^(35 – 596)

Petnaest godina nakon prve pojave Filimona u Jungovom životu, on je razgovarao sa Gandijevim prijateljem koji mu je rekao da je njegov guru (guru Gandijevog prijatelja) drevni hinduistički učitelj; Jung ga je pitao da li misli na *duha*? On je odgovorio potvrdno i Jung tvrdi da je u tom trenutku on mislio na Filimona. Gandijev prijatelj hindus je izjavio da postoje i živi gurui i gurui duhovi.^(36 – 597)

Jung u *Sećanjima* govori da je oko 1916. u njemu počela da se dešava unutrašnja promena, osetio je potrebu da nečemu da formu. Bio je iznutra prisiljen da izrazi ono što je njegov duhovni vodič, Filimon, mogao reći, i za tri noći je napisao *Sedam propovedi mrtvima*.^(37 – 598) Pre nego što je počeo da piše, imao je osećaj da je vazduh ispunjen sablasnim bićima. Činilo se da je njegova kuća ukleta, a njegova ćerka je videla neku belu figuru kako prolazi kroz sobu. Njegova druga ćerka je izjavila da je tokom noći njen pokrivač dvaput bio zbačen; a njegov devetogodišnji sin je imao uznemirujući san u kojem se našao i đavo. Sledećeg dana, u 17h, zvono na vratima je počelo da zvoni, a da ga niko nije pritisnuo.

Kuća je bila „prepuna duhova“, viknuo je Jung, „Pobogu, šta je ovo?“ Onda su duhovi odgovorili: „Vratili smo se iz Jerusalima, gde nismo našli ono što smo tražili“.

... Nabili su se uz sama vrata, a vazduh je bio tako gust, da se jedva moglo disati...³³ Onda je to počelo da izlazi iz mene i tokom tri večeri stvar je napisana. Čim sam uzeo olovku, ceo sablasni skup je ispario. Soba je utihnula i vazduh se očistio. Opsedanje se završilo.^(38 – 599)

35 *Ibid.*, p. 183

36 *Ibid.*, p. 184.

37 Jung, *op. cit.*, p. 190.

38 *Ibid.*, pp. 190, 191.

Sedam propovedi mrtvima bilo je jedno od Jungovih ključnih dela. Ono je bilo odgovor duhova na „*prirodu Boga*“, *univerzuma*, i *čoveka*, i sadržalo je *seme* za njegove buduće spise iz psihologije. Jung je imao fantaziju da je on *pastor mrtvima*. U *Sećanjima* je objasnio ovu čudnu ideju, rekavši da duša uspostavlja odnos sa nesvesnim, koje odgovara mitskoj zemlji mrtvih. To mrtvima omogućava da se pokažu kroz medijuma.

K. G. Jung je, kao i Frojd, ove duhove i glasne zvuke (poltergajst), kao i snove, objasnio kao nešto što potiče iz nesvesti, koju svaka osoba ima u sebi. On nije prihvatao uticaje i moć koji dolaze od palih anđela (demoni). Odbacio je veliki sukob između sotone i Isusa Hrista, kao nepostojeći, i nastojao je da okultno objasni na temelju nesvesti uma. Ovaj koncept se razvio u doktrinu o „sopstvu“, koja danas toliko preovladava u oblasti psihologije.

Jung je između 1918. i 1926. proučavao gnostičke pisce koji su, po njemu, također imali koncept nesvesnog. Izjavio je da je u godinama između 1918-20. počeo da razume da je cilj psihičkog razvoja SOPSTVO. Dok je bio komandant logora u Švajcarskoj, tokom Prvog svetskog rata, on je počeo da crta mandale. Ovi simboli su okruglog oblika i čitav simbol usmerava našu pažnju na centar mandale. Centar je predstavljao gore spomenut koncept *sopstva*. Godine 1927. Jung je sanjao san koji je zaokružio njegovo formiranje doktrine o *sopstvu*. On je izjavio da je, kroz san, razumeo da je *sopstvo* princip, usmeravanje i smisao u procesu razvoja svesti. Simboli zodijaka su povezani sa arhetipovima za koje ga je duhovni vodič, Filimon, podsticao da veruje da su opsedali kolektivno nesvesno.

Zato je Jung imao veliko poštovanje prema astrologiji i koristio ju je u svojim analizama. „U slučaju teških dijagnoza, ja obično konsultujem horoskop“, napisao je Jung. ^(39 - 600)

Bilo mu je potrebno prvih 45 godina života, sa svim snovima, okultnim pojavama, duhovnim vodičima (Filimon), unutrašnjim simbolima, levitacijama, *Sedam propovedi mrtvima* itd, da formira svoju

---

39 Hunt, *op. cit.*, p. 76.

teoriju o *nesvesti*.^(40 - 601) *Analitička psihologija* je proizvod svih Jungovih napora da, tokom svog života, probije praznu ljušturu psihološke terapije. On je osećao potrebu da ojača i podupre ovu teoriju o svesti, nesvesti i kolektivnoj svesti, za koju je pretpostavio da je istinita. Osećao je da je tu dodatnu snagu pronašao kada je proučavao gnosticizam, a zatim je bio fasciniran proučavanjem *alhemije*. Osećao je da mu je alhemija, uz znanje o gnosticizmu, dala istorijsku osnovu da učvrsti teoriju o nesvesnom. Ona je donela istorijsku povezanost sa prošlošću, a predstavljala je i most ka budućnosti, ka savremenoj psihologiji nesvesnog.

Dok sam radio sa svojim fantazijama, saznao sam da nesvesno trpi ili proizvodi promene. Tek nakon što sam se upoznao sa alhemijom, shvatio sam da je nesvesno *proces* i da se psiha transformiše (preobražava) ili razvija putem odnosa ega prema nesvesnom. U pojedinačnim slučajevima, taj preobražaj se može pročitati iz snova i fantazija. U kolektivnom životu, ona ostavlja svoj trag, uglavnom u različitim religioznim sistemima i njihovim promenljivim simbolima. Kroz proučavanje tih procesa kolektivne transformacije i kroz razumevanje alhemijske simbolike, došao sam do centralnog koncepta svoje psihologije: *procesa individualizacije*.^(41 - 602)

Jung je napisao mnogo članaka o okultnim pojavama, a knjižica *Psihologija i okultno* sadrži tri Jungova eseja: 1) *O spiritualističkim pojavama*, 2) *Psihološke osnove verovanja u duhove*, 3) *Duša i smrt*.

Psihologija i istok je knjiga koja se sastoji od radova doktora Junga. Bio je zamoljen da pregleda određene drevne spise istočnjačkih religija i ti pisani komentari čine ovu knjigu. Ovi komentari su uzeti iz njegovih Sabranih dela i prevedeni na engleski. Komentar na početku knjige *Psihologija i Istok, Sabrana dela K. G. Junga*, daje Alfred Plaut, doktor medicine, i on navodi sledeće:

---

40 Jung, *Memories*, op. cit. 199

41 *Ibid.*, p. 209.

Po prirodi, Jung je bio bliži istočnjačkom stavu o introvertnosti, a time i „Bogu unutra“. To mu omogućava da razume istočnjačko stavljanje naglaska na odvojenost i unutrašnji vid i da uporedi ovo drugo sa slikom kolektivnog nesvesnog, sa kojim je čovek na Istoku, čini se, u direktnom i gotovo stalnom kontaktu.^(42 – 603)

On piše komentare o *Alhemijskim studijama* i *Tajni zlatnog cveta* i iz tih komentara shvatamo da je alhemija još jedna lažirana priča o otkupljenju, na način da naglašava transformaciju fizičke materije, kao što je pretvaranje običnog metala u zlato i, tako čineći, čovek može postići besmrtnost. Takođe je napisao *Psihološke komentare o Tibetanskoj knjizi mrtvih*. Autor Nandor Fodor, u svojoj knjizi *Frojd, Jung i okultizam* primećuje da mnoga Jungova uverenja proističu iz *Tibetanske knjige mrtvih*. Jung je izjavio da je ona bila njegov stalni saputnik još od njenog objavljivanja 1927.^(43 – 604)

Knjiga daje uputstva mrtvima i umirućima i služi kao vodič mrtvima tokom 49-dnevnog putovanja u raj i pakao, između smrti i ponovnog rođenja.^(44 – 605)

Jungovo delo, *Psihološki komentari o Tibetanskoj knjizi mrtvih*, sadrži neke neverovatne ideje koje se razmatraju u njegovim Sabranim delima:

- 1) Psiha (duša) ima božansku kreativnu energiju unutar same sebe.
- 2) Kreativno tlo svih metafizičkih tvrdnji je *svest*, nevidljiva, neopipljiva manifestacija *duše*.
- 3) Duša zasigurno nije mala, već je odsjaj sâmog *božanstva*.

---

42 Jung, C.G., *Psychology and the East*, Princeton University Press, (1978). Jacket cover back side.

43 Fodor, Nandor, *Freud, Jung, and Occultism*, University Books, Inc., New Hyde Park, New York, (1971) p. 157.

44 *Ibid.*

- 4) Bardo Todol (Bardo Thödol – Tibetanska knjiga mrtvih) je... svojevrsni proces inicijacije čiji je cilj da vrati duši *božansko* koje je ona izgubila na rođenju.^(45 – 606)

Jung kaže da je primena te spiritualističke teorije bila osnova Frojdove psihoanalize. Isto tako, kada Evropljanin prolazi kroz ovu *frojdovsku oblast*, njegovi nesvesni sadržaji analizom izlaze na videlo i on zatim, kroz svet infantilno-seksualne fantazije, putuje nazad u matericu.^(46 – 607)

Jung nastavlja:

Prvobitno je ova terapija imala oblik frojdovske psihoanalize i uglavnom se bavila seksualnim fantazijama. To je dimenzija koja odgovara poslednjem i najnižem stanju Bar-da, poznatom kao *Sidpa Bardo*, gde mrtvac, u nemogućnosti da izvuče korist iz učenja *Čikaj (Chikhai)* i *Čonjid Bar-da (Chönyi Bardo)*, postaje plen seksualnih fantazija i privlači ga da posmatra parove koji imaju seksualne odnose. Konačno se useljava u neku matericu i ponovo rađa u zemaljskom svetu. Evropljanin prolazi kroz ovu specifičnu frojdovsku dimenziju, gde njegovi nesvesni sadržaji izlaze na videlo, pod uticajem analize, ali on se kreće u suprotnom pravcu. On putuje nazad u matericu, kroz svet infantilno-seksualne fantazije. U psihoanalitičkim krugovima se čak nagoveštava da je sâmo iskustvo rođenja najveća trauma od svih – i više od toga, psihoanalitičari čak tvrde da mogu da prodru toliko unazad, sve do sećanja na unutarmaterično poreklo.^(47 – 608)

... Frojdova psihoanaliza, s jedne strane, vodi svesni um pacijenta nazad u unutrašnji svet sećanja iz detinjstva, a s druge strane u želje i nagone koje svest potiskuje. Ova druga tehnika je logičan sled *ispovedanja*. Ona ima za cilj veštačku

45 Jung, C.G., *Psychology and the East, from The collected Works of C.G. Jung*, Volumes 10,11,13,18, Princeton University Press, (1978) pp. 62, 63, 64.

46 *Ibid.*, p. 65.

47 *Ibid.*

introverziju, kako bi nesvesne komponente subjekta učinila svesnim.^(48 – 609) (*Ubačeno naglašavanje*).

Danas imamo „popularne psihologe“ koji tvrde da čoveka vraćaju u matericu procesom dubokog disanja i time oslobađaju zamišljene psihološke grčeve izvornog iskustva rađanja, za koje se smatra da su doveli do stvaranja uznemirenosti, frustracija itd, koje taj čovek doživljava. U nastavku su navedena neka objašnjenja u pogledu toga šta se danas naziva „ponovnim rođenjem“.

(...) **Ponovno rođenje** je američki oblik prana joge (prana yoga) koji je najbliži krija jogi (kriya yoga). Naučno se može nazvati ritmom disanja ili duhovnim disanjem. Jednostavno opisano, to je opušten, intuitivan, povezan ritam disanja, u kojem je udisaj povezan sa izdisajem i unutrašnji dah se stapa sa spoljašnjim. Ovo stapanje čiste životne energije sa vazduhom šalje vibracije kroz nervni i kardiovaskularni sistem, čisteći telo, čovekovu auru, i hrani i stabilizuje čovekov um i telo. Ponovno rođenje – Maha joga: Duhovno disanje, Leonard Or (Leonard Orr).

...Ponovno rođenje se zove ponovno rođenje zato što je mnogo puta potiskivanje, koje se pojavljuje i oslobađa, povezano sa traumom rođenja. Kada ponovno rođenje oslobodi dovoljno potisaka (obično u 10 do 20 sesija), oni ovladaju disanjem i osećaju se dovoljno sigurnim što se tiče procesa da se ponovo rode kad god žele. Šta je ponovno rođenje? Rasel Dž. Mizmer (Russell J. Miesemer) (<http://www.apologeticsindex.org/r08.html>)

Uporedite gore navedenu filozofiju – psihologiju, sa biblijskim referencama o ponovnom rođenju.

Spasitelj je rekao: „Ukoliko se čovek ne rodi odozgo“, ako ne bude primio novo srce, nove želje, namere i pobude, koji

---

48 *Ibid.*, p. 84.

vode u nov život, „on ne može videti Božje carstvo“ (Jovan 3,3). „Ne čudi se što ti kažem, morate se ponovo roditi“ (1. Korinćanima 2,14; Jovan 3,7).

Ali kako se može dobiti ovo ponovno rođenje? Knjiga *Put Hristu* od *Elen Vajt*, na strani 8 originala daje odgovor:

Nama je nemoguće da se sami izbavimo iz ponora greha u koji smo pali. Naša srca su zla i mi ih ne možemo promeniti. „Ko može čisto izvaditi iz nečistog? Niko“. „Telesno mudrovanje je neprijateljstvo prema Bogu: jer se ne pokorava Božjem zakonu niti to može“ (Jov 14,4; Rimljanima 8,7). Obrazovanje, kultura, služenje voljom, ljudski naponi, sve to ima svoju oblast delovanja, ali je ovde bespomoćno. To možda može postići formalnu/spoljašnju pravilnost u ponašanju, ali ne može promeniti srce; ne može očistiti izvor života. Mora postojati sila koja deluje iznutra, novi život odozgo, da bi čovek mogao da se promeni, odbaci greh i postane svet. Ta sila je Hristos. Samo Njegova blagodat može da pokrene zamrle sposobnosti duše i privuče je Bogu, svetosti.

Smatram veoma zanimljivim jedan komentar K. G. Junga u vezi sa *autogenim treningom* (koji se kasnije naziva *biofidbekom*) nemačkog lekara Johana Šulca (Johannes Schultz), za koji je Jung rekao da se dosledno *spaja sa jogom*. Šulcov glavni cilj je, kaže Jung, da razbije „svesni grč“ i potiskivanje nesvesnog koje je on prouzrokovao. Jung za svoju metodu kaže da je izgrađena na *ispovedanju*, slično Frojdovoj, i on takođe koristi *analizu snova*, ali se njih dvojica razlikuju po pitanju filozofije o *nesvesnom umu*. On nesvesno vidi kao *kolektivnu psihičku dispoziciju*, koju po prirodi karakteriše kreativnost.^(49 – 610)

Dodatni biblijski tekstovi nam otkrivaju Božja upozorenja u vezi s tumačenjem snova.

---

49 *Ibid.*, p. 85.

Gle, ja sam protiv onih koji prorokuju lažne snove, i govoreći im to, dovode do toga da, zbog njihovih laži i njihove nepromišljenosti, moj narod zgreši; ipak, ja ih nisam poslao niti sam im zapovedio: zato uopšte neće pomoći tom narodu, kaže Gospod. (Jeremija 23,32 – eng. prevod).

Jer ovako kaže Gospod nad vojskama, Bog Izraelov: neka vas ne obmanjuju vaši proroci i vaši vračevi, koji su među vama, niti slušajte svoje snove koje sanjate. Jer vam oni lažno prorokuju u moje ime; ja ih nisam poslao, govori Gospod. (Jeremija 29,8.9 – eng. prevod).

Jer idoli govore prazne reči i vračevi vide laž i govore lažne snove; oni uzalud teše: zato su otišli svojim putem kao stado, bili su uznemireni, jer nije bilo pastira. (Zaharije 10,2 – eng. prevod).

Paralele za tumačenje svog „kolektivnog nesvesnog“ Jung posebno vidi u jogi, kundalini jogi, tantričkoj jogi, lamaizmu i taoističkoj jogi iz Kine. Njegova je namera da učini sve što je moguće, a što će *isključiti* svesni um, kako bi se omogućilo da se pojavi nesvesni um. To postiže korišćenjem aktivne imaginacije, slikama i vizualizacijom u posebno uvežbanoj tehnici za isključivanje svesti.^(50 – 611)

Poslednji članak u *Psihologiji i Istoku*, iz Jungovih dela, na koji želim da se pozovem, jeste „Psihologija istočnjačke meditacije“. Kako bi se bolje razumela duhovnost Indijca sa Istoka, prikazano je kako on razume *dušu*. Jung to objašnjava govoreći nam da je za Indijca svet iluzija, fasada, a njegova stvarnost je bliža onome za šta mi kažemo da je mit ili san. Hrišćanin gleda prema gore i prema spolja, ka božanskoj sili Boga Stvoritelja, dok istočnjak gleda prema dole i prema unutra, u *samoponiranje kroz meditaciju*. Smatra se da je Bog u svemu, uključujući i čoveka, tako da će Hindus, da bi pristupio Bogu, svoj oltar u hramu postaviti u neko duboko udubljenje ili rupu, a neće ga podići iznad vernika, kao što mi činimo na zapadu.^(51- 612)

---

50 *Ibid.*, pp. 85.

51 *Ibid.*, p. 170.

Za Indijca, *istinska stvarnost* – duša, sasvim je drugačija od onoga što hrišćanin podrazumeva pod dušom. Biblijska *duša* obuhvata telo, um i duh živog bića. To je sve jedno, a smrću duša prestaje da postoji. Telo se vraća u prah, nema pomisli, a život koji je Bog dao telu vraća se Bogu da ga On čuva. Obratite pažnju na sledeće biblijske stihove koji prikazuju ovakvo shvatanje:

I Bog je stvorio čoveka od praha zemaljskog i udahnuo u njegove nozdrve dah života; i čovek je postao živa duša (1. Mojsijeva 2,7 – eng. prevod). Tako je pisano, prvi čovek, Adam, učinjen je živom dušom... (1. Korinćanima 15,45 – eng. prevod). Jer živi znaju da će umreti, ali mrtvi ne znaju ništa niti im više ima nagrade; jer se zaboravila uspomena na njih. I njihove ljubavi i njihove mržnje i njihove zavisti sada je nestalo; i više nemaju udela ni u čemu što se čini pod suncem (Knjiga propovednika 9,5.6 – eng. prevod). I drugi anđeo izlio je svoju čašu u more i ono je postalo kao krv mrtvaca; i svaka živa duša je umrla u tom moru (Otkrivenje 16,3 – eng. prevod). Gle, sve su duše moje; kako očeva, tako je i sinovljeva duša moja: duša koja zgreši, ona će umreti (Jezekilj 18,4 – eng. prevod).

U istočnoj misli *istinska stvarnost* – *duša* – duh, smatra se sastavnim delom univerzalne energije, prane, čija (chi) itd; za fizičko telo se kaže da sadrži *božanstvo u sebi*, duša ne prestaje da postoji smrću tela, već prelazi u stanje *nirvane* ili nastavlja da živi prelaskom u drugo telo – reinkarnacija. Upraznjavanje i vežbanje *joge* je takođe način da se dosegnu unutrašnje dubine ovog božanstva u sebi – sopstva. Joga je mnogo starija od budizma; „Sam budizam je rođen iz duha joge.“^(52 – 613)

Joga je čin bogoslužjenja u istočnjačkim religijama; to je sveti čin, sličan onome što je za hrišćanina okupljanje u pesmi, hvali, propovedi i molitvi. Pozivati na *hrišćansku jogu* ili je koristiti kao rekreativnu fizičku aktivnost (vežbe joge) je krajnje neukusno i svetogrдно

---

52 *Ibid.*, p. 168.

za istočnjački um. Jung nastoji da izgradi most za koji se nada da će voditi Evropljanina ka razumevanju joge, a da bi to učinio, koristi niz simbola.

Sunce, naš izvor toplote i svetlosti, centralna je tačka u vidljivom svetu. Kao izvor toplote i energije, od čega naš svet zavisi, Sunce ili njegova slika su od strane mnogih u svetu prihvaćeni kao božanski i, kao takvi, obožavani. U svakoj istočnjačkoj kulturi postoje posebne vežbe meditacije i joge posvećene Suncu. U Bibliji se *Sunce* koristi kao upućivanje na Isusa Hrista, kao u alegoriji. Istočnjački um se u meditaciji okreće Suncu, nastojeći da se „spusti do izvora psihe, u sâmo nesvesno“. Indijac voli da uđe u majčinske dubine prirode, dok Evropljanin želi da se uzdigne iznad sveta.

Vežbe joge posvećene Suncu počinju koncentracijom prilikom zalaska ili izlaska sunca. Sunce se posmatra sve dok ne ostane vidljiva slika i nakon što se oči zatvore. Jung spominje da se metoda hipnoze olakšava gledanjem u neki svetao objekat i smatra da gledanje u Sunce, kako je objašnjeno, ima za cilj da proizvede sličan hipnotički efekat. Razmišljanje (meditacija) o *okruglom* Suncu mora pratiti usredsređenost na njega. Na kraju meditant doživljava sebe kao jedinu stvar koja postoji, poprimajući najviši oblik svesti. Da bi se postigao ovaj cilj, potrebno je proći kroz gore navedene vežbe mentalne discipline, da bi se oslobodili iluzija o svetu i stigli na mesto gde je psiha (duša) jedno sa univerzumom.

U sledećem citatu Jung poredi ove istočnjačke metode sa *duhovnim vežbama Ignacija Lojole* (Ignatius Loyola):

Exercitia spiritualia teži istom cilju. U stvari, obe metode nastoje da postignu uspeh pružajući meditantu objekat za razmatranje i pokazujući mu sliku na koju treba da se usredsredi, kako bi isključio navodno bezvredne fantazije. Obe metode, i istočna i zapadna, pokušavaju da dostignu cilj direktnim putem... ^(53 - 614)

---

53 *Ibid.*, p. 171.

K. G. Jung nastavlja sa pokušajima da zapadnjačkom umu prenese razumevanje joge. *On to radi zato što, u ovom članku ispod pregleda, on zaključuje da je teorija o „psihologiji nesvesnog“, koju je pokrenuo Frojd, a on sam (Jung) dalje razvio u „psihologiju kolektivnog nesvesnog“, za Zapad ono što je joga za Istok.* Jednostavnije rečeno: *one su istog porekla.*^(54 – 615) Ovaj zaključak je još više pojašnjen Jungovim zapažanjima u njegovoj knjizi *Čovek u potrazi za dušom*. On kaže da je zapadnjačka teozofija samo amaterska imitacija Istoka; da se ponovo pojavljuje interesovanje za astrologiju, a to je za istočnjake nasušna potreba. Studije o seksualnom životu su Hindusi odavno prevazišli. Ričard Vilhelm (Richard Wilhelm) je pokazao Jungu da su određeni složeni procesi, otkriveni analitičkom psihologijom, zapravo opisani u drevnim kineskim tekstovima. Ponovo spominjemo paralelu između joge sa Istoka i psihoanalize, na šta je ukazao Oskar A. H. Šmic (Oskar A. H. Schmitz).
(55 – 616)

U završetku svog eseja *Psihologija istočnjačke meditacije*, Jung naglašava, kao suštinski važan, kontrast između meditacije, joge i istočnjačke misli, što je paralela Frojdovoj i njegovoj vlastitoj teoriji o *psihologiji nesvesnog*, i hrišćanske misli utemeljene na Bibliji, s druge strane. Hrišćanin postiže svoj cilj spasenja kroz veru, na osnovu zasluga prolivene krvi Isusa Hrista, božanskog sina Božjeg, dok istočnjački um postiže *nirvanu*, postiže *da bude jedno sa univerzumom – Samadi* (Samadhi), zadiranjem duboko u SEBE, kako bi se sjedinio sa duhovnim svetom Brame.

U frojdovskom i jungovskom konceptu nesvesnog nalazimo poreklo unutrašnjeg deteta, unutrašnjeg JA, unutrašnjeg isceljenja (isceljenja duše), božanskog deteta (Jung) itd. Dž. Bird (J. Beard) ukazuje da je unutrašnje isceljenje izdanak frojdovskih i jungovskih teorija uko-renjenih u okultizmu. One su se sa polja psihologije prenele u crkvu.

Raznolikost psihoterapija za „lečenje sećanja“ se maskira hrišćanskom terminologijom i okreće hrišćane od Boga ka

54 *Ibid.*, pp. 172-5.

55 Jung, C.G., *Modern Man in Search of a Soul*, A Harvest Book-Harcourt, Inc., Orlando, Florida, (1933), p. 216.

sebi. Među najsmrtonosnijim su 'regresivne' terapije, namenjene tome da ispituju 'nesvesno' u pogledu zakopanih sećanja koja, navodno, izazivaju sve, od depresije do izliva besa i seksualno nedoličnog ponašanja i stoga moraju biti otkrivena i 'izlečena'.^(56 - 617)

Vidljivo je da je u prvoj polovini 20. veka taj aspekt spiritualizma, „sopstvo – božanstvo u nama“ bio podstican i promovisan filozofijom i delima ovde prikazanih ličnosti. U narednom poglavlju se pristupa izlaganju o suptilnom i neprimetnom razvoju teme „sopstva“ u psihologiji tokom druge polovine 20. veka.

---

56 Beard J., *Inner Healing/Healing of Memories: Christian or Occult?* link: <http://www.rapidnet.com/~jbeard/bdm/Psychology/inheal.htm>

2. SEKULARNA PSIHOLOGIJA „NAUKA O DUŠI“? – DRUGA POLOVINA 20. VEKA

KARL RODŽERS (CARL ROGERS, 1902-1987)

Jedan od najuticajnijih umova na polju psihologije u drugoj polovini 20. veka je Karl Rodžers. On je jedan od osnivača humanističke psihologije i takođe je imao veliki uticaj na uspostavljanje istraživanja u ovoj oblasti. On je više obrazovanje započeo u školi teologije, ali dve godine kasnije se prebacio na Učiteljski fakultet, na Univerzitetu Kolumbija, stičući master diplomu, a onda je 1931. i doktorirao psihologiju. Bio je na fakultetu Ohajo državnog univerziteta, na Univerzitetu Čikago, Univerzitetu Viskonsin u Medisonu, na Institutu za bihejvioralne nauke i u Centru za proučavanje ličnosti. Bio je poznat po tome što je razvio *nedirektivno savetovanje (pristup usmeren na klijenta)* u savetovanju i psihoterapiji.

Teorija Karla Rodžersa o *sopstvu* (Self) smatra se *humanističkom* i fenomenološkom.^(1 - 618) Njegova teorija se zasniva direktno na teoriji Kombsa (Combs) i Sniga (Snygg) o *fenomenološkom polju* ličnosti.^(2 - 619) Enciklopedija kaže da je on napisao 16 knjiga i mnogo članaka u časopisima, braneći svoju teoriju.

U svojoj knjizi *Terapija usmerena na klijenta (Client-centered Therapy)*, 1951), Rodžers svoju teoriju deli na devetnaest *teza*. Razmotrićemo one teze koji se odnose na temu ovog poglavlja, tražeći i prepoznajući seme *spiritualizma* u psihologiji. Teze broj 4 i 5 odnose se na to kako se *sopstvo* ili *ja* formira u čovekovom razvoju. Brojevi 11 i 12 nam govore da je čovekov način ponašanja, koji je njegov organi-

---

1 Pescitelli, Dagmar, *An Analysis of Carl Rodgers' Theory of Personality*, Listed in Wikipedia/Carl Rodgers. (1996).

2 Combs, Arthur W. and Snygg, Donald (1949), *Individual Behavior: A New Frame of Reference for Psychology*, New York, Harper & Brothers, Article on Snygg and Combs' "Phenomenal Field" Theory.

zam usvojio, formulisan u okviru koncepta o *sopstvu* (*Self-koncepta*³). Ostale teze nastavljaju da razrađuju temu *sopstva*. U tezama koje objašnjavaju čovekov razvoj ličnosti, glavno pitanje je razvoj *self-koncepta* i napredovanje od nediferenciranog *sopstva* do toga da bude potpuno diferencirano. Definicija *self-koncepta*:

Self-koncept... organizovana pouzdana apstraktna forma koja se sastoji od percepcija, od karakteristika 'ja' ili 'sebe' i percepcija odnosa koje to 'ja' ima sa drugima i sa različitim aspektima života, zajedno sa vrednostima vezanim za te percepcije. To je forma koja je dostupna svesti, iako nije nužno u svesti. To je prilagodljiva i promenljiva forma, proces, ali u nekom datom trenutku to je poseban entitet (Rodžers, 1959).^(4 - 620)

Ako vas zbunjuje ova definicija *sopstva*, niste jedini. Možda će se to razjasniti kako budemo napredovali u ovom istraživanju.

Najpre treba više da razumemo šta je to *humanizam*, a onda da pokušamo da odgonetnemo značenje *humanističke psihologije*. Ako osoba pretražuje enciklopedije ili ide na Internet i pretražuje različite sajtove na temu *humanizma*, videće da je dostupan veliki broj tekstova na tu temu. Oni pokrivaju istoriju ove misli i terminologije, vraćajući nas do starih grčkih filozofa, starog azijskog i renesansnog humanizma i prateći njegov uticaj nadalje, vode nas do našeg, savremenog doba. Humanizam je *svetsko* (*svetovno* – *prim. izdavača*) *gledište i moralna filozofija* koja ljude stavlja iznad njihovog Boga Stvoritelja. U stvari, on ne prihvata ideju Boga, bez obzira na Stvoritelja Boga. On čoveka vidi kao centar univerzuma. U drevnim paganskim teorijama iznetim ranije u ovoj knjizi, govorili smo o uverenju da je čovek *mikrokosmos makrokosmosa* (univerzuma). Prikazali smo figuru čoveka koji stoji unutar kruga, koji je unutar nekog drugog kruga. Ta figura predstav-

3 **Self-koncept** – slika o sebi, samosvest, poimanje sebe

4 Rodgers, Carl (1959). *A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships as Developed in the Client-centered Framework*. In (ed.) S. Koch, *Psychology: A study of Science*. Vol. 3: *Formulations of the person and the social context*, New York: McGraw Hill.

ljala je čoveka kao centar univerzuma, a pod tim simbolom je u knjizi Morisa Besija (Maurice Bessy) *Magija i natprirodno (Magic and the Supernatural)*, figura 220, napisano:

Čovek, kako ga zamišlja astrologija, odražava ritam i strukturu univerzuma, na isti način kao što i univerzum odražava ritam i strukturu samog čoveka; sve je deo svega.

U paganskom verovanju čovek ima *super-svest, istinsko sopstvo, sopstvo* koje je povezujuća spona (božanstvo u sebi) sa mudrošću univerzuma i kad čovek poveže „sve je Jedno, a Jedno je sve“, „kako je gore, tako je dole“, dostiže se besmrtnost ili božanstvo. U Frojdovoj i Jungovoj filozofiji i psihologiji, ovaj pristup univerzalnoj mudrosti se postiže kroz *podsvesnu* i/ili *kolektivnu svest*, što odgovara, koliko ja razumem, izrazu *sopstvo* koji su humanisti koristili.

Humanistički manifest I, iz 1933. godine, proglasio je sledbenike religijskim humanistima a, po njihovom viđenju, tradicionalne religije nisu uspevale da zadovolje potrebe njihovog vremena. Oni su tvrdili da grade religiju koja će zadovoljiti potrebe njihovog vremena.^(5 – 621)

Humanistički manifest II, iz 1973. godine, navodi da su za nadu u budućnost potrebni vera i znanje i da tradicionalna religija nanosi štetu čovečanstvu. Manifest II prepoznaje sledeće grupe kao deo svoje naturalističke filozofije: *naučni, etički, demokratski, religijski i marksistički humanizam*.^(6 – 622)

Humanistički manifest III, iz 2003. godine – sekularni humanisti smatraju da će svi oblici religije, uključujući i religijski humanizam, biti zamenjeni *sekularnim* humanizmom, religijom koja ne veruje u Boga. Njihovo gledište je kompatibilno sa ateizmom i agnosticizmom. Oni ne razmatraju metafizička pitanja niti postojanje besmrtnih bića (duhova).^(7 – 623)

5 [http://www.americanhumanist.org/Who We Are/About Humanism/Humanist_Manifesto_I](http://www.americanhumanist.org/Who_We_Are/About_Humanism/Humanist_Manifesto_I)

6 [http://www.americanhumanist.org/Who We Are/About Humanism/Humanist_Manifesto_II](http://www.americanhumanist.org/Who_We_Are/About_Humanism/Humanist_Manifesto_II)

7 Kurtz, Paul, *Living Without Religion: Eupraxophy*, Prometheus Books, Amherst,

Nije poznato da je Rodžers, tokom većeg dela svoje karijere, bio umešan u paranormalnu psihologiju; on poriče da je imao bilo kakva mistična iskustva ili izmenjeno stanje svesti izazvano uzimanjem droga. Pa ipak, sa godinama, postepeno je počeo da prihvata da zaista postoji nešto u tim iskustvima o kojima su toliki ljudi pisali. Istakao je da su najuverljivije potvrde na koje je nailazio bile u izveštajima o paranormalnom od Karlosa Kastanede (Carlos Castaneda) i o susretu ovog čoveka sa mističnim, preko indijanskog vrača iz plemena Jaki – šamana.^(8 – 624) Takođe je postepeno promenio i svoje viđenje toga šta se dešava prilikom smrti, i to od potpunog kraja postojanja neke osobe do verovatnoće života nakon smrti. On dalje pojašnjava tu temu, pošto dovodi u vezu okolnosti ženine bolesti i smrti koja je usledila.

Helen Rodžers i Karl su posetili medijuma u poslednjim danima bolesti koja je dovela do njene smrti. Helen je ostvarila kontakt sa preminulom sestrom, a činjenice koje je ona podelila sa njima, bile su potpuno uverljive i za Helen i za Karla.

Poruke su bile izuzetno uverljive i sve su prenete pomeranjem teškog stola, pri čemu su se ređala slova. Kasnije, kada je medijum došao u naš dom i kada su poslate poruke preko mog sopstvenog stola u našoj dnevnoj sobi, jedino što sam mogao je da budem otvoren za neverovatno i nesumnjivo iskustvo.^(9 – 625)

On kaže da je Helen imala snove i vizije o članovima porodice koji su joj govorili da je dobrodošla „na drugoj strani“. Ona je pored svog bolničkog kreveta videla prizore zlih likova i đavola. Konačno je izbacila iz glave đavola i on je otišao zauvek. Imala je viziju bele svetlosti koja se približava i podiže je iz kreveta, a onda je vraća u krevet. U večeri njene smrti, Karlovi prijatelji, koji su imali dugo planirani sastanak sa medijumom, održali su seansu. Bio je uspostavljen kontakt sa Helen i ona je odgovarala na njihova pitanja. Rekla im je da je čula sve

---

NY, (1995), p. 8.

8 Rogers, Carl R., *A Way of Being*, Houghton Mifflin Company, New York, New York, (1995), pp. 253, 254.

9 *Ibid.*, p. 90.

o čemu se pričalo dok je bila u komi, u noći smrti, i ponovo je videla belu svetlost i duhovi su došli po nju. Ona je poprimila obličje mlade žene; umiranje je prošlo bez stresa.^(10 – 626)

Karl je rekao da su ga ovi događaji u velikoj meri zainteresovali za sve vrste paranormalnih pojava. Prihvatio je duhovni život i reinkarnaciju.^(11 – 627) Smatrao je prilično fascinantim viđenje da je *individualna svest samo fragment kosmičke svesti* i da će taj fragment biti apsorbovan nazad u kosmičku svest prilikom smrti tog pojedinca – u suštini, istočnjački pogled na život posle smrti.^(12 – 628) Rodžers se zainteresovao za to da iskoristi Karlosa Kastanedu i njegovo uvođenje u svet vračeva, „gde čovek znanja ima duhovnog saveznika, gde se doživljava nemoguće“. Rodžers dalje komentariše:

Ove i druge priče se ne mogu jednostavno odbaciti sa prezirom ili podsmevanjem. Svedoci su suviše iskreni, njihova iskustva su suviše stvarna.

Sve te priče ukazuju na to da izgleda postoji ogromni i tajanstveni univerzum – možda unutrašnja stvarnost, ili možda duhovni svet čiji smo deo, nesvesno, i mi.^(13 – 629)

Vilijam Kilpatric (William Kilpatrick) piše da je bio prisutan kada je Rodžers ispričao sledeće. Nakon Helenine smrti, Karl Rožers je imao osećaj krivice, zato što je ušao u *novu vezu* tokom ženine bolesti, tako da se, nakon njene smrti, sa grupom ljudi obratio tzv. Ploči duhova – Vidži (Ouija), iako pre toga nije koristio tu ploču. Iznanada su slova počela da ispisuju nešto...

To je Helen, a njena poruka predstavlja potpuni oproštaj Karlu: „Uživaj, Karle, uživaj! Budi slobodan! Budi slobodan!“

„Hvala Bogu!“ izgovara Rodžers i prelazi rukom preko čela. „Kakav talas olakšanja me je preplavio kada sam to čuo.“

---

10 *Ibid.*, p. 91.

11 *Ibid.*, p. 92.

12 *Ibid.*, p. 88.

13 *Ibid.*, p 99-102.

Od grupe se može čuti uzvik strahopoštovanja: „To je neverovatno!“ „Fantastično!“

A sada se čini da su svi u grupi imali svoja mistična i kvazi-mistična iskustva: ...snove predosećanja, duhove i susrete sa nečim što je poznato kao „bela svetlost“. Kad god se spomene ovo poslednje, svi klimaju glavom u znak prepoznavanja, kao da je bela svetlost neki stari prijatelj ili neki novi tehnički proizvod.^(14 - 630)

Rodžers u *Načinu postojanja* izražava svoje prihvatanje izmenjenih stanja svesti i verovanje u delotvornost istih. On komentariše osećaj prevazilaženja iskustva zajedništva, gde je pojedinačno JA deo čitave sfere viših vrednosti, poput lepote, sklada i ljubavi. Postoji taj osećaj kada si *jedno* sa univerzumom. On deli uverenje da mistično iskustvo jedinstva sa kosmosom potvrđuje i pouzdana nauka. On sa čitaocem deli svoje iskustvo toga kada je najbliži svom *unutrašnjem, intuitivnom JA*; on dolazi u dodir sa nepoznatim u sebi. Kada se nalazi u izmenjenom stanju svesti, on je sposoban da isceljuje i pun je energije i samo njegovo prisustvo u blizini pacijenta prenosi isceljujuće dejstvo. On govori o *životnoj sili* koja postoji u svakom pacijentu i terapeutu, za koju nam kaže da je poput meditativnog iskustva u kojem se on oseća kao centar svesti, „u velikoj meri deo šire, univerzalne svesti“.^(15 - 631) (*Ubačeno naglašavanje*).

Na prednjoj strani svoje knjige Karl R. Rodžers je napisao: „Osniivač Pokreta za razvoj ljudskog potencijala osvrće se na istaknutu karijeru“. Čini mi se da se Rodžersov uticaj na polju psihologije zasniva na istim temeljima kao i Frojd, Jung i istočnjačke paganske doktrine, to jest, na laži izrečenoj u Edemskom vrtu, „postaćete mudri kao Bog“. Imaćete unutar *sebe* pristup mudrosti univerzuma; on je skriven u vama i mora se razviti. Ova učenja su indoktrinirala svet kroz uticaj istočnjačke misli i, slično kao i u zapadnom svetu, u prikrivenoj formi, ponekad, pod zastavom *psihologije* – nauke o duši.

14 Kilpatrick, William Kirk, *The Emperor's New Clothes*, Crossway Books, (1985), pp. 176,7.

15 Rogers, *op. cit.*, pp. 128-130.

Odlučio sam da u nastavku predstavim rad psihologa Abrahama Maslova, kako bih ilustrovao napredak u razvoju *sopstva* u psihologiji ka otvorenijim spiritualističkim konceptima i praksama.

ABRAHAM MASLOV (ABRAHAM MASLOW, 1908-1970)

Maslov se smatra jednim od osnivača humanističke psihologije, zajedno sa Karlom Rodžersom. Maslov je humanističku psihologiju smatrao *trećom silom* u oblasti psihologije; prva sila je bila *frojdovska*, a druga *bihejviorizam*. Maslov je doprineo Rodžersovim teorijama konceptom o *samoaktualizaciji* (*samoostvarenju*), o dopiranju do tačke najvećeg mogućeg dostignuća za pojedinca. Humanistička psihologija uvela je nekoliko različitih terapija; sve su vođene idejom da ljudi poseduju *unutrašnje resurse* za potpuni uspeh, a terapija je osmišljena tako da pomogne uklanjanju onih stvari koje teže da zaustave ispunjenje toga.

Maslovljeva *samoaktualizacija* bi mogla da se uporedi sa *samorealizacijom* joge, i jedno i drugo gledaju u unutrašnje JA, kako bi obezbedili konačan razvoj i usavršavanje duše. Unutrašnje JA je podsvest kod Frojda, kolektivna svest kod Junga, self-koncept kod Rodžersa i super-svest kod istočnjačkih religija – *bog u nama*.

Maslov je imao mnogo veze sa uspostavljanjem discipline transpersonalne psihologije. Godine 1969, Maslov, Grof i Sutih (Sutich) pokrenuli su objavljivanje *Časopisa transpersonalne psihologije* (*Journal of Transpersonal Psychology*). Udruženje za transpersonalnu psihologiju osnovano je 1972. Transpersonalna psihologija se fokusira na *duhovne* aspekte života, dok se parapsihologija fokusira na *psihičke* pojave. *Transpersonalna psihologija nastoji da opiše i integriše iskustvo misticizma unutar moderne psihološke teorije*. Transpersonalna psihologija je povezana sa dogmom Novog doba (nju ejdža).^(16 - 632) Ova varijanta psihologije se često smatra *četvrtom silom* psihologije, koja je, po Maslovljevim razmišljanjima, sažeto prikazana u Vikipediji kao „transpersonalna psihologija“:

---

16 [http://Wikipedia.org/wiki/Transpersonal Psychology](http://Wikipedia.org/wiki/Transpersonal_Psychology) p. 3.

...prevazilazi samoaktualizaciju humanističke psihologije.^(17 - 633) Za razliku od prve tri škole psihologije, odnosno psihoanalize, bihejviorizma i humanističke psihologije, koje, više ili manje, negiraju tanscendentni (nadčulni) deo duše, transpersonalna psihologija integriše čitav spektar ljudskog razvoja, od praličnosti do transličnosti.^(18 - 634) Stoga se transpersonalna psihologija može smatrati najpotpunijom psihologijom koja najviše toga u sebi integriše – pozitivnom psihologijom bez premca.^(19 - 635) Od ličnosti do transličnosti, od uma do razmišljanja, od neuronauke do nirvane – to je potpuno zdrava nauka za sveobuhvatni razvoj i lečenje.^(20 - 636)

Razumljivijim terminima mogli bismo reći da je transpersonalna psihologija otvorenije povezana sa načelima neopaganskog – nju ejdž misticizma, nego što su to druge discipline psihologije. Sada ćemo pratiti napredak self-koncepta dalje, ka otvorenijoj nju ejdž teozofiji, kroz *psihosintezu* (*Psychosynthesis*) Roberta Asađolija.

ROBERTO ASAĐOLI (ROBERTO ASSAGIOLI, 1888-1974)

Dr Asađoli je bio italijansko-jevrejski neurolog i psihijatar, koji se obučavao u istoj bolnici za duševne bolesti, kao i K. G. Jung, u Švajcarskoj. Učio je psihoanalizu, ali nije bio zadovoljan tom disciplinom, pošto je smatrao da nije potpuna i nastavio je da razvija ono što je nazvao psihosintezom. Na njega su uticali i Frojd i Jung, a on je smatrao da je Jung bliži njegovoj teoriji. Psihosinteza je široko definisana kao duhovna i holistička primena psihologije, razvivši se iz psihoanalize. To je pokušaj razvijanja „viših psihičkih funkcija, duhovne dimenzije“.

---

17 <http://www.maslow.com/>

18 <http://www.transpersonalcentre.co.uk>

19 <http://www.britanica.com/bps/additionalcontent/18/36678143/Complementary-Research-Methods-in-Humanistic-and-Transpersonal-Psychology-A->

20 <http://www.psychotherapyuk.com/psychotherapy-london/psychotherapy-london.htm>

Godine 1938. Mussolini ga je u Italiji uhapsio i zatvorio na mesec dana, zbog njegovih humanističkih učenja, a on je tih mesec dana iskoristio da istražuje svoje unutrašnje JA.^(21 – 637) Asađoli *volju – moć izbora* vidi u središtu *samosvesti*. On kombinuje istočnjački pristup mentalnom zdravlju sa zapadnom psihologijom snažnije nego što su to činili drugi psiholozi. Njegovi spisi se često citiraju u oblasti holističkog zdravlja, kao i mentalnog zdravlja.

Vil Parfit (Will Parfitt), praktičar psihosinteze 40 godina, u članku na internetu, pod naslovom *Roberto Asađoli – kabalista*, iznosi ono što je poznato o Asađolijevoj vezi sa jevrejskim tajnim društvom *Kabala*. U Asađolijevoj biblioteci se nalazilo mnogo dela mistične prirode, spisi Geršoma Šolema (Gershom Scholem, osnivač savremenog jevrejskog misticismizma), dela Alis Bejli (Alice Bailey) i teozofije, dela Platona itd. Najupečatljiviji su bili psihospiritualni članci koje je napisao Asađoli, opisujući psihi na identičan način kao što je opisuje Kabala. Psiha se deli na tri oblasti: niže nesvesno, srednje nesvesno i više nesvesno, a to je duša – sopstvo).

Asađoli je vodio računa da u svojim spisima izbegne spominjanje Kabale ili njenih doktrina, ali je očigledno da se slagao sa njenim načelima. Kabala je, po svojim doktrinama, panteistička; ona je mistična. Parfit kaže da:

Psihosinteza se lako povezuje sa kabalističkim Drvetom života, radi stvaranja modela koji se uspešno može primeniti u mnogim oblastima, naročito na poljima lečenja, savetovanja i psihoterapije. Zaista, razumevanje kabalističkog Drveta života korisno je za praktičare svih vrsta terapijskog rada. Širi, sintetizujući kontekst kabale omogućava uključivanje različitih modela, bez ikakvog kasnijeg gubitka integriteta pojedinačnih sistema.^(22 – 638)

Psihosintezijska psihologija Asađolija prevazilazi transpersonalnu psihologiju u tome što je veoma otvorena za istočnjačka spiritualistič-

21 https://en.wikipedia.org/wiki/Roberto_Assagioli

22 <http://www.willparfitt.com/>

ko-panteistička učenja. Može se videti da se panteističko *sopstvo* može naći u Frojdovoj, Jungovoj, Rodžersovoj, Maslovljevoj i Asađolijevoj psihologiji te da se, s vremenom, prepoznaje napredovanje ka otvorenosti panteističkog tona.

HERBERT BENSON, DOKTOR MEDICINE:

Autor i istraživač koji nije psiholog, ali je postao dobro poznat u medicinskom svetu; kardiolog i osnivač Medicinskog instituta za um/telo u Opštoj bolnici Masačusets, u Bostonu. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu na Harvardu i tamo radi kao vanredni profesor. Autor je i koautor mnogih naučnih publikacija, a autor je i brojnih knjiga koje su se prodale u više od 4 miliona primeraka, na nekoliko jezika. Bio je među inicijatorima uvođenja spiritualnosti u medicinsku praksu. Njegov rad je bio most, povezujući medicinu sa religijom, Istok sa Zapadom, um sa telom i veru sa naukom. Njegova istraživanja i spisi imali su značajan uticaj na polju medicine.

Dr Benson i njegov rad bili su uključeni u poglavlje *Ajurveda*, odeljak meditacija. Želim da razmotrim njenu ulogu u terapiji uma, njen doprinos oblasti psihologije.

Disciplina poznata kao *relaksacioni odgovor* (*The Relaxation Response*), koju je doneo Herbert Benson, imala je značajan uticaj na medicinsku zajednicu. Dr Benson je sproveo kvalitetna medicinska istraživanja, proučavao je fiziološke promene u autonomnom nervnom sistemu sledbenika *Mahariši Maheš Jogija* (Maharishi Mahesh Yogi), dok su praktikovali *transcendentalnu meditaciju*, i onda je ta fiziološka dejstva transcendentalne meditacije nazvao *relaksacioni odgovor*. Zapamtite, bila je potrebna *meditacija*, da bi se proizveo relaksacioni odgovor. On je u svojoj istraživačkoj laboratoriji na Harvardu proučavao dejstva ove relaksacione tehnike na različitim medicinskim poremećajima. Mogao je da pokaže korisna dejstva za visok krvni pritisak, pomoć u smanjenju upotrebe nedozvoljenih droga, za migrenu, smanjenje nivoa holesterola, savladavanje nesanice, stimulisanje kreativnosti, olakšavanje raznih simptoma bola i razne anksiozne poremećaje.

Dr Benson je takođe načelnik Odseka za bihevioralnu medicinu u novoengleskoj bolnici Dikones (Deaconess) u Bostonu. Njegova knjiga, *Relaksacioni odgovor* (*The Relaxation Response*), prodala se u milionima primeraka. Naišla je na široku prihvaćenost od strane medicinske zajednice, zato što je pokazala prednosti u testiranjima pod kontrolisanim uslovima, koja su zadovoljila medicinske standarde istraživanja. Metode koje je Benson predstavio su jednostavne i bez troškova. On je ovu metodu smatrao bezopasnom za fizičko telo. Međutim, ona nije ocenjena po pitanju dugoročnog učinka na duhovno zdravlje. Vilijam A. Nolen (William A. Nolen), doktor medicine, napisao je sledeću saglasnost za relaksacioni odgovor:

Drago mi je što je neko konačno odstranio besmislice iz meditacije... Bez potrebe da troši stotine dolara na takozvane „kurseve“, čitalac zna kako da meditira – i kako da usvoji tehniku koja mu najviše odgovara. Ovo je knjiga koju svaka razumna osoba – bez obzira da li pripada istočnoj ili zapadnoj kulturi – može svesrdno da prihvati.^(23 – 639)

Ne samo da su medicinski stručnjaci prihvatili *relaksacioni odgovor* dr Bensona kao kvalitetnu nauku, već je to učinila i ustanova za mentalno zdravlje i mnogi terapeuti su počeli da koriste njegovu tehniku. Godine 1975. oružanim snagama je predstavljena „meditativna tehnika, očišćena od ideologije“ i naišla je na oduševljenje admirala i načelnika pomorskog obrazovanja. Ona je postala standard za indoktrinaciju novih regruta u oružanim snagama. Svi osnovni programi obuke je koriste, zbog njenog dejstva kao *alternative upotrebi droge*.^(24 – 640)

Šta je relaksacioni odgovor koji je doktor učinio tako popularnim? Benson je pregledao prošle i sadašnje svetske religije, uključujući prakse *šamana* iz primitivnih plemena širom sveta, tražeći i birajući određene prakse koje se koriste u lečenju, a koje mogu biti zajednič-

23 Benson, Herbert M.D., Klipper, Miraiam Z., *The Relaxation Response*, Wings Books, a Random House Company, New Jersey, (1975), cover of book.

24 Ferguson, Marilyn, *The Aquarian Conspiracy*, J.P. Tarcher, Inc., Los Angeles, Distributed by St. Martin's Press, New York, (1980), p. 237.

ke svima. Saznao je da meditacija, slična transcendentalnoj meditaciji, sadrži principe koji se nalaze u isceliteljskim praksama na koje se on osvrnuo u svojoj studiji o različitim drevnim religijama, kao i o određenim današnjim religijama.

Svi nehrišćanski i mistični hrišćanski sistemi imaju neki oblik istočnjačke vrste *meditacije* u svojim religioznim praksama. Hrišćanstvo na apostolski način to nema, ono ima praksu onoga što mi nazivamo proučavanjem i molitvom, kao svoju posebnu metodu zajedništva sa Bogom.

Međutim, unutar hrišćanskog pokreta postojala je mistična grana, koju je Benson pratio. Ona je počela sa sv. Avgustinom (354-430) i nastavila se preko monaha iz pustinje (pustinjskih otaca) tokom ranog srednjeg veka, koristeći mantru kao formu molitve.

Meditativne prakse i pravila za život ovih najranijih hrišćanskih monaha imaju snažnu sličnost sa onim što praktikuju njihova hinduistička i budistička odbačena braća iz nekoliko kraljevstava na istoku... meditativne tehnike koje su oni usvojili za pronalaženje svog Boga ukazuju ili na pozajmljivanje sa Istoka ili na njihovo spontano ponovno otkriće.

(25 – 641)

Knjiga nepoznatog autora, pod naslovom *Oblak neznanja (A Cloud of Unknowing)*, napisana verovatno u 14. veku, promovisala je upotrebu *pasivnog uma*, kako bi se postigao kontemplativni um (meditacija). Postoje zapisi o ljudima iz hrišćanske vere, poznatim kao *hrišćanski mistici*, koji su vekovima praktikovali neki oblik meditacije. Danas u hrišćanskoj zajednici imamo naslednike ovog pokreta, koji uče sličnoj praksi, a koja se spominje kao kontemplativna molitva.

Relaksacioni odgovor se sastoji iz četiri elementa, koji su ranije navedeni, u poglavlju o ajurvedi, ali je važno razmotriti ih u ovom trenutku: 1) *tiho okruženje*; 2) *neka stvar* na kojoj ćete se zadržati, *reč* ili

25 Goleman, Daniel, *The Meditative Mind* (Los Angeles, CA: Tarcher/Putman Inc. 1988), p. 53; Reported in Youngen, Ray, *A Time of Departing*, Lighthouse Trails Publishing, Silverton, Oregon, (2002), p. 42.

zvuk u ponavljanju (mantra), odnosno predmet ili simbol u koji ćete gledati; 3) pasivni stav, pražnjenje uma od svih misli, olakšano dubokim, ritmičkim disanjem; 4) prijatan položaj koji omogućava istu poziciju najmanje 20 minuta.

Medicinska istraživanja su potvrdila da postoje vrlo jasna dejstva na naš nervni i endokrini sistem, upotrebom ovih metoda. Autonomni nervni sistem reaguje na mnoge metode relaksacije i smanjenja stresa. Brzina metabolizma će se za nekoliko minuta usporiti za 20% ili više, što se otkrilo smanjenom upotrebom kiseonika. Nivo mlečne kiseline u krvi opada, pokazujući da su mišići u opuštenijem stanju, krvni pritisak će postati niži, srčani ritam se usporava, brzina disanja se usporava, a moždani talas se menja iz beta ritma u alfa ritam, što je sporija brzina električnih moždanih talasa. Sve ove promene dovode do poboljšanja različitih medicinskih stanja, kao što je spomenuto u prvom pasusu ovog odeljka.

Ako je relaksacioni odgovor tako jednostavan, jeftin, siguran, pristupačan i delotvoran za probleme koji ne reaguju uvek na lekove, zašto je onda odeljak o relaksacionom odgovoru smešten u ovo poglavlje koje otkriva sotonine prevare, koje prodiru u oblast mentalnog zdravlja? Zato što je relaksacioni odgovor podmukao, obmanjujuć i *spiritualistički*. Dr Benson je predložio ovu tehniku kao prirodnu metodu između nauke i religije, promenom reči *meditacija* u *relaksacioni odgovor*, a predlaže i upotrebu hrišćanskih izraza u mantri. Mnogi zdravstveni stručnjaci su je prihvatili. Neke duhovne vođe veruju da neće učestvovati u njenoj spiritualističkoj, paganskoj doktrini, ako odluče da koriste ovu metodu.

Meditacija i joga su činovi bogoslužjenja i običaja koji se sprovode za paganske bogove. Transcendentalna meditacija je posebna metoda joge u kojoj se izvodi tajna mantra, koju nikada ne treba deliti ni sa kim. Ta mantra je u stvari ime hinduističkog boga i, kada se koristi mantra, meditant zauzvrat poziva tog hinduističkog boga da ga posedne.

Neki možda sumnjaju u gore navedenu tvrdnju. Podeliću sa čitaocima jedno nedavno iskustvo, koje mi jasno pokazuje da je to tako.

Vodio sam seminar o temama ove knjige u Masačusetsu, u martu 2010., i podelio sam gore navedenu tvrdnju sa prisutnima. Nakon predavanja, jedan mladić mi je prišao sa pitanjem – kako sam znao tu činjenicu da je mantra, koja se izvodi u transcendentalnoj meditaciji, ime hinduističkog boga i da njeno ponavljanje znači pozivanje tog boga da *posedne* meditanta? U tom trenutku nisam se mogao setiti gde sam to saznao, međutim, on mi je rekao da sam u pravu, da je to tajna koja ne treba da se otkriva. On je nekada radio za veliki ašram²⁶ za trancendentalnu meditaciju, blizu Lankastera u Masačusetsu, i bio je uveden u transcendentalnu meditaciju; saopšteno mu je tajno ime hinduističkog boga i u toj inicijaciji se poklonio pred dva oltara hinduističkih bogova. Godinu i po dana kasnije, predao je svoj život Isusu Hristu i postao kršteni hrišćanin.

Relaksacioni odgovor je naziv koji je dr Benson dao fiziološkim promenama zabeleženim na transcendentalnim meditantima, koje je on koristio u svom istraživanju. Ova *meditacija* koju je on procenjivao imala je isti odgovor nervnog sistema, kakav se javlja i kao rezultat meditacije istočnjačkih religija, šamanizma, hrišćanskih mistika, zapadnog okultizma, joge itd. Zasigurno postoje stvarna dejstva, stotine eksperimenata i studija potvrđuju da to nije varka; *postoji neka sila* u tim praksama. Kako hipnoza donosi promene u našem nervnom sistemu, do stepena da se obavi bezbolna operacija, dok je osoba pod njenim uticajem, ili bezbolna operacija, dok se pacijent akupunkturom održava u budnom stanju? Ljudi su u stanju da hodaju ili trče po užarenom ugljevlju, a da im ne izgore ni koža ni odeća. Da li je to odgovor?

Ove sotonine sluge tvrde da leče bolesti. Oni svoju moć pripisuju električnoj energiji, magnetizmu ili tzv. „magičnim lekovima“ (*sympathetic remedies*)²⁷, dok su, zapravo, samo

---

26 **Ašram** – doslovno znači **a** - dobrodošli, **šram** - raditi, mesto gde ste dobrodošli da nešto radite za druge i za sebe; mesto gde se radi na sebi u duhovnom smislu; mesto duhovne aktivnosti kroz svakodnevno praktikovanje joge.

27 **Pretpostavlja se da postoji povezanost između kosmosa i čoveka i da se kosmička energija, putem nekih metoda (akupunktura, joga itd) može koristiti u svrhu lečenja.** Takođe, smatra se da je tzv. *sympathetic medicine* zapravo magična medicina, koja koristi lekove, u pojmovnom smislu povezane sa bolešću. Na primer, u starom Egiptu se

kanali za sotoninu električnu struju. Na taj način on baca čini na ljudska tela i duše. – *Znaci vremena*, 24. mart, 1887.

U Dodatku H (*Sotonino tlo*), nalazi se spisak više od trideset različitih stanja ili situacija koje Elen Vajt smatra *sotoninim tlom*. Da li je moguće da više od 3500 godina stara služba, osmišljena da poveže poštovaoca sa sotoninim duhovnim svetom, može da se smatra *sotoninim tlom* i delom koje poštovalac Boga Stvoritelja treba da izbegava?

Ono što je relaksacioni odgovor učinilo tako obmanjujućim jeste *promena naziva*. Veći deo lekarske branše, u vreme kada je dr Benson obavljao svoja istraživanja, odbacivao je prakse koje su vodile poreklo iz istočne misli. Prikazujući fiziološke promene do kojih je došlo zbog meditacije, kao i promenu naziva, predrasude su prevaziđene. Jedan od istraživača dr Bensaona, Darma Sing Kalsa (Dharma Singh Khalsa), doktor medicine, deli sa nama potvrdu o načinu na koji je dr Benson uspeo da pridobije lekarsku branšu za svoju terapiju relaksacionog odgovora.

...Transcendentalna meditacija, koju su Bitlsi učinili popularnom, i relaksacioni odgovor, koji je popularisao dr Herbert Benson sa Harvarda. Dr Benson, koji je vodio postdiplomske studije koje sam ja pohađao na Medicinskom fakultetu na Harvardu, uglavnom se bavio izdvajanjem najočiglednijeg isceliteljskog aspekta meditacije i stoga je svoje istraživanje fokusirao gotovo isključivo na jednostavnu, bezbrižnu relaksaciju. *Time je meditaciju učinio prihvatljivom za medicinsku zajednicu.*^(28 - 642) (*Ubačeno naglašavanje*).

---

slepilo lečilo pravljjenjem smese čiji je jedan od „čarobnih“ sastojaka bilo svinjsko oko. Ljudi su se vodili time da, ako je pacijent slep, njegove oči nisu dovoljno snažne; zato ćemo napraviti lek, u njega staviti silu svinjskog oka, ona će se preneti na oči pacijenta i njegove oči će ponovo dobiti snagu. U 17. veku se iz Kine u Evropu prenela upotreba tzv. „oružja melema“, kada se magičan prah, koji je služio kao melem, nije stavljao na ranu, već na oružje koje je tu ranu napravilo, jer se smatralo da postoji kosmička energija između oružja i rane i da će upravo ta energija, na taj način, i isceliti ranu. Sve ti lekovi se nazivaju *sympathetic remedies*.

28 Khalsa, Dharma Singh M.D., *Meditation as Medicine*, Stauth, Cameron, New York, NY, (2001), p. 7.

Dr Kalsa je autor knjige *Meditacija kao medicina (Meditation as Medicine)*, u kojoj poredi relaksacioni odgovor i transcendentalnu meditaciju sa svojom metodom – *meditacijom kao medicinom*. On komentariše da su *vizualizacija, imaginativna psihoterapija (simboldrama, – emotivno doživljavanje prikazanih slika), progresivna relaksacija i afirmacija, sve oblici meditacije*, ali nemaju vrednost niti potpuno dejstvo, koje on vidi u svojoj metodi – *meditaciji kao medicini*. On se prema relaksacionom odgovoru odnosi kao prema *vrtić verziji medicinske meditacije*.^(29 – 643) Kalsa ističe da medicinska meditacija ima jedinstvene osobine i u njoj se koriste posebni obrasci disanja; posebno je i držanje, čak i položaj ruku i prstiju; koriste se i posebne mantrе koje proizvode izabrane zvukove, kao i poseban mentalni fokus. Šta čini razliku između prakse na nivou *vrtića* i one sa vrhunskom efikasnošću? Odgovor: *duhovna osetljivost rukovodioca* ili, drugačije rečeno, bliska povezanost rukovodioca sa okultnim silama.

Posle knjige *Relaksacioni odgovor*, dr Benson je objavio i njen nastavak, *Iznad relaksacionog odgovora (Beyond Relaxation Response)*, koja donosi dodatne oblasti interesovanja, koje nisu spomenute u prvoj knjizi, *Relaksacioni odgovor*. U toj drugoj knjizi on naglašava *faktor vere*. Govori o dva moćna duhovna kanala: 1) meditaciji; 2) ličnim verskim uverenjima. U knjizi je navedeno da upotreba relaksacionog odgovora treba da izgradi most između dve discipline, prakse i umetnosti *meditacije* i vaše *tradicionalne vere*.^(30 – 644) Kako čovek staru praksu, koja je namenjena promeni nečijeg nivoa svesti i povezivanju čoveka sa svetom duhova, spaja sa hrišćanskom verom?

Dok sam čitao ovu malu knjigu, ubrzo mi je postalo jasno da je knjiga napisana da ubedi čoveka u jedno od verovanja istočne misli, odnosno, da čovek vodi poreklo od hipotetičke *energije*, a ne od Svetog bića – Boga Stvoritelja. Kroz knjigu se oprezno, na majstorski način, uvode doktrine budizma, sugerišući spajanje ovih načela sa drugim religijama, uključujući hrišćanstvo, upotrebom tehnike (istočnjački stil meditacije) o kojoj smo govorili kao o relaksacionom odgovoru.

29 *Ibid.*, p. 10.

30 Benson, Herbert M.D., *Beyond Relaxation Response*, A Berkeley Book, Times Books edition, 1984, Berkley edition, (1985), New York, NY, p. 6.

Treća Bensonova knjiga, *Maksimum vašeg uma* (*Your Maximum Mind*), pomera čitaoca još jedan korak dalje ka promeni njegovog pogleda na svet i stvarnost. U ovom tekstu Benson preporučuje svoju tehniku *relaksacionog odgovora*:

...Naše istraživanje je pokazalo da, za prelazak u takozvano *hipnotičko stanje*, prvo treba da se izazove relaksacioni odgovor. Zatim hipnotizer može sugerisati različite stvari pojedincu kojeg hipnotiše.^(31 - 645) (*Ubačeno naglašavanje*).

Navedeni citat nam govori da, sve što je potrebno nakon što se stigne do relaksacionog odgovora, jeste da hipnotizer iznosi sugestije, a meditant će odgovarati u skladu sa tim. Zar to nije potpuna *hipnoza* kada se stigne do relaksacionog odgovora? Još jedno pitanje mi pada na pamet: kakva je razlika između *hipnotizera* i bilo koje druge osobe koja bi mogla da upućuje sugestije meditantu, koji je postigao relaksacioni odgovor? Odgovor je sledeći: hipnotizer je sebe stavio pod kontrolu okultnih sila. A šta je sa osobom koja je postigla relaksacioni odgovor?

Ako odlučim da koristim relaksacioni odgovor zbog stresa ili nekih drugih razloga, kako ću znati kada sam dostigao potpun odgovor? Dr Benson odgovara u *Maksimumu vašeg uma*, na stranama 38 i 39:

Zanimljivo je da mnogi ljudi koji su iz sebe izvukli relaksacioni odgovor – i iskusili veću komunikaciju između dve strane mozga – to iskustvo objašnjavaju kao neku vrstu „celovitosti“. Oni koriste termine poput „neograničenosti“, „beskonačne povezanosti“, „blagostanja“ i „intenzivne budnosti“. Takođe, oni koji su u tom stanju obično imaju mnogo veću svest o obilju detalja koji se nalaze u njihovom okruženju.

Ljudi često samo kažu da je to stanje neopisivo; ono je iznad reči i jezika i samo se može osetiti, a ne opisati. U svom najintenzivnijem obliku, ova vrsta iskustva je poznata kao

---

31 Benson, Herbert M.D., *Your Maximum Mind*, Times Books, Division of Random House, Inc., New York, (1987), p. 38.

„vrhunsko iskustvo“ – bez obzira da li govorite o duhovnom uvidu, naporu da se pobedi u sportu ili nekom ličnom intelektualnom napretku.

Benson u tom istom poglavlju spominje dr Stenlija R. Dina (Stanley R. Dean), profesora psihijatrije na univerzitetima u Majamiju i Floridi, koji iznosi sledeći komentar o ovom *vrhunskom iskustvu*. Kao onaj koji:

...proizvodi nadljudsku promenljivost svesti koja prkosi opisu. Um, opijen božanskim, doslovno se tetura i spotiče o sebe, tražeći i boreći se za reči koje su dovoljno uzvišene i veličanstvene da prikažu transcendentalnu viziju. Još uvek nemamo odgovarajuće reči.

U istraživačkoj laboratoriji, kada je postignuto stanje potpunog relaksacionog odgovora, praćenje moždanih talasa otkriva alfa i teta moždane talase u obe hemisfere. To su talasne dužine usporene moždane aktivnosti, koja je rezultat pasivnog uma, a teta je posebna brzina koja se pokazuje u biofidbeku i hipnotičkom transu.

Bensonova knjiga *Maksimum vašeg uma* ima za cilj da sa čitaocem podeli uverenje dr Bensona da se mozak, upotrebom relaksacionog odgovora, može podesiti da iznese svoj pun potencijal. On iznosi priču o istraživanju koje je njegova laboratorija sa Harvard univerziteta sprovedla na Tibetu, prateći tibetanske monahe dok su meditirali. Jedna grupa monaha je ušla u prostoriju sa 5 stepeni celzijusa, uzeli su vlažne tkanine, uvili ih oko svojih tela. Pristupilo se stilu meditacije koji se zove *tumo joga* (gTummo Yoga). Vlažna, hladna odeća je u roku od tri do pet minuta počela da isparava, a za trideset do četrdeset minuta odeća je bila suva. Ponovili su ovaj postupak nekoliko puta.

Druga grupa monaha koja je živela na 5000 metara visine, u ranim večernjim časovima je hodala do 6000 metara, obučena u sandale, sa suknom oko bedara i tankom pamučnom tkaninom prebačenom preko tela. Skinuli bi sandale u čučnju, sa glavom oslonjenom na zemlju

ispred njih i pristupili bi *tumo jogi*. Temperatura je bila oko -17 stepeni celzijusa. Tako bi proveli noć, a da nisu ni drhtali, ujutro bi ustali, strelji sneg koji ih je pokrio tokom noći i otišli nazad u svoj manastir.

Dr Benson sa nama deli svoje uverenje da je sposobnost monaha da to čine rezultat *relaksacionog odgovora – meditacije* i dubokog oslanjanja na njihovu budističku veru. Zar to ne bi mogla biti ista sila koja sprečava spaljivanje odeće i kože onih koji hodaju 12 metara kroz užareno ugljevlje?

U knjizi *Maksimum vašeg uma* Herbert Benson otkriva kako, upotrebom relaksacionog odgovora, možemo povećati svoje sposobnosti u školskim aktivnostima, muzici, zdravlju, kreativnosti, duhovnosti itd. Mi to činimo uvođenjem sebe u puninu relaksacionog odgovora, a zatim upuštajući se u te poduhvate koje želimo da nadmašimo. Nivo dostignuća u toj umetnosti će biti mnogo viši, nego što smo u stanju da postignemo bez upotrebe ove tehnike. Zašto ne iskoristiti prednost toga?

Mogu li u Bibliji naći neki nagoveštaj da je to način da obogatim svoj duhovni život? Da li postoji neka aluzija o tome u knjigama Elen Vajt? Nisam naišao ni na kakav nagoveštaj o tako nečem. Nalazim savet da tražim mudrost od Boga. Solomon je tražio mudrost od Boga i bio je blagosiljan njime. Mi ne možemo služiti dva gospodara u isto vreme, uvek postoji samo jedan. Da li je to duhovno bezbedno? Hrišćanin će način za svoj rast naći u sposobnostima i mudrosti koje dolaze od Boga, Stvoritelja univerzuma, a nisu skrivene u njegovoj svesti, čekajući da izađu putem okultne sile.

Da bi se njihova srca mogla utešiti, da bi se povezala u ljubavi i u svakom bogatstvu potpunog razumevanja, za poznavanje tajne Boga, i Oca i Sina; *U kojima su skrivena sva blaga mudrosti i znanja*. Kološanima 2,2.3 – eng. prevod. (*Ubačeno naglašavanje*).

Herbert Benson dalje komentariše:

Dakle, kada se nalazite u tom stanju pojačane komunikacije između leve i desne hemisfere, lakše je obraditi informacije i sagledati situacije na neki nov i inovativan način. Drugim rečima, dolazi do *kognitivne (spoznajne) prijemčivosti* ili *kognitivne plastičnosti*, u kojoj vi, zapravo, *menjate način na koji posmatrate svet.*^(32 - 646) (*Ubačeno naglašavanje*).

Benson je rekao *L. A. Tajmsu* (L.A. Times):

...u njegovom kliničkom iskustvu, oko 60-70% onih koji počnu da praktikuju neku vrstu meditacije iz medicinskih razloga (često na preporuku svog lekara), usvajaju učenja (biznisa). *L. A. Tajms, Umirite um, izlečite telo*, 12.1.2003.

LAŽNA NAUKA O LEČENJU UMA:

Filozofija je, još od vremena Sokrata i Platona, razmatrala delovanja uma i tumačila čovekovo razumevanje tog delovanja. Čovek je dograđivao čovekove ideje; Sveto pismo nije konsultovano u pokušaju da se objasni um, a psihologija je postala sopstvena disciplina. Sveto pismo nije prihvaćeno i anti-Stvoritelj, anti-Bog stav je bio prisutan kroz vekove. *Ljudska tradicija* je pomogla u izradi mnogih koncepata i dogmi koji su oblikovali savremene nauke o umu. Nesumnjivo je da je u naukama o umu bilo i važnog napretka u znanju, koji je dragocen i nije povezan sa spiritističkim uticajima. Važno je naglasiti da postoje psiholozi i psihijatri koji ne koriste tehnike koje imaju veze sa metodama izloženim u ovom poglavlju. Međutim, važno je da razumemo ova načela, tako da, ako se odlučimo za profesionalnu pomoć što se tiče mentalnog zdravlja, da budemo pametni i prepoznamo prakse koje su izopačene.

Pavle kaže: „Čuvajte se, da vas neko ne pokvari filozofijom i praznom prevarom, po ljudskim običajima, po načelima

---

32 *Ibid.*

sveta, a ne po Hristu“ (Kološanima 2,8 – eng. prevod). Ovaj tekst je posebno primenjiv kao upozorenje protiv modernog spiritualizma. Ako um počne da juri putem frenologije i životinjskog magnetizma, gotovo je sigurno da će izgubiti ravnotežu. „Prazna prevara“ ovladava imaginacijom. Mnogi misle da postoji takva *sila u njima samima*, da ne shvataju svoju potrebu za pomoći od više sile. Njihovi principi i vera su „po ljudskim običajima, po načelima sveta, a ne po Hristu“. Isus ih ovome nije učio. On ne usmerava umove ljudi ka njima samima, već ka Bogu, Stvoritelju univerzuma, kao izvoru snage i mudrosti.^(33 – 647)

Hiljadama godina sotona je eksperimentisao na osobinama ljudskog uma i dobro ga je upoznao. Svojim suptilnim delovanjem u ovim poslednjim danima, on povezuje ljudski um sa svojim sopstvenim, prožimajući ga svojim mislima; i on to čini na tako obmanjiv način, da oni koji prihvataju njegovo vođstvo zapravo ne znaju da ih on vodi kako želi. Veliki varalica se nada da će tako zaludeti umove ljudi, da oni neće čuti nijedan drugi glas, osim njegovog.^(34 – 648)

PRAVA NAUKA O LEČENJU UMA:

Na početku prethodnog poglavlja bio je predstavljen citat Elen Vajt iz prvog dela knjige *Um, karakter i ličnost*, str. 10 originala. Želim ponovo da vam skrenem pažnju na njega. U ovom poglavlju je napisano mnogo stranica o lažnoj nauci o lečenju uma, koja gleda na sebe – na božanstvo u nama, kao silu i sredstvo za obnovu mentalnog zdravlja.

Zakoni o umu koje je uspostavio Bog. – Onaj koji je stvorio um i uspostavio njegove zakone, obezbedio je i njegov razvoj, u skladu sa njima.

33 White, E.G., ST, November 13, (1884), par. 1.

34 White, E.G., *Letter 244*, (1907). {MM 111.2.}

Da bi se imalo mentalno zdravlje, najpre je potrebno primeniti *moć volje* – izabrati:

Nijedan sluga ne može da služi dvojici gospodara. Jer, ili će jednoga mrzeti, a drugoga voleti; ili će jednome biti privržen, a drugoga prezirati. Ne možete služiti i Bogu i bogatstvu. (Luka 16,13 – Savremeni srpski prevod)

Sotona ne može dotaći um ili razum, ukoliko mu mi to ne dozvolimo.^(35 – 649)

Hristos ne može učiniti ništa za one koji su se *sjedinili* s neprijateljem. Njegov poziv nama je: „*Dodite k meni*, svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti. Uzmite **moj jaram** na sebe i učite od mene, jer ja sam krotkog i poniznog srca, i naći ćete odmor za svoju dušu. Jer, *moj jaram* je blag i moje breme je lako“ (Matej 11,28-30 – Savremeni srpski prevod). Kada u svakodnevnom iskustvu spoznamo Njegovu blagost i poniznost, mi nalazimo odmor. Tada nema potrebe tragati za nekom misterioznom naukom koja će doneti mir bolesnima. Mi već imamo nauku koja im daje pravi odmor – nauku o spasenju, nauku o obnovi, nauku o živoj veri u živog Spasitelja.^(36 – 650)

U Svetom pismu se nalaze načela za sigurnu i efikasnu terapiju uma. Oni koji možda traže pomoć i smernice za mentalno blagostanje, biraju ne samo hrišćanskog zdravstvenog stručnjaka, već i onog koji u Pismu nalazi svoje smernice za pomaganje pacijentima u obezbeđivanju mentalnog zdravlja. Upoznao sam se sa knjigama koje su napisali autori koji se u svojim stručnim poduhvatima vode Pismom. Nesumnjivo je da ima više takvih stručnjaka. Želim da podelim sa vama neka imena autora i nazive knjiga koje su tako napisane.

Prvo: Knjiga Hrišćani, čuvajte se! Opasnosti sekularne psihologije, autora dr Magne Parks, nekada psihologa-praktičara. Knjiga je napisana o često zbunjujućoj temi. Sa jednostavnošću i jasnoćom, ona iznosi

35 White, E.G., *Mind, Character, and Personality*, Southern Publishing Association, Nashville, TN, (1977), p. 710.

36 White, E.G., *Medical Ministry*, Pacific Press, Nampa Idaho, (1932), p. 117.

svoju priču o dvadeset godina psihološkog savetovanja po sekularnim metodama koje je naučila u školama koje je pohađala.

Jednom je čitala neku propoved u kojoj su se izlagali uobičajeni principi terapije u psihološkom savetovanju i otkrila je da je to u suprotnosti sa njenim načinom lečenja. Istraživala je, da bi otkrila grešku u pastorovom razumevanju psihologije, kao što je rečeno u propovedi.

Njena potraga ju je dovela do uverenja da je on u pravu i nakon toga se okrenula Svetom pismu, kao svom izvoru mudrosti za donošenje mentalnog zdravlja svojim pacijentima. Zaključak do kojeg je dr Parks došla u svom traženju *vodećeg principa* koji se koristi u sekularnoj psihologiji sumiran je u sledećem citatu:

Moja je molitva da vas ono što pročitate u ovoj knjizi izazove da ponovo ispitajte svoj pogled na sekularnu psihologiju, što se tiče njene veze sa vašim životom kao hrišćanina. Učenja sekularne psihologije upućuju nas na jedan objekat – sebe. To je u potpunosti suprotno Božjoj želji da se usredsredimo na Njega.^(37 - 651)

Drugo: Depresija, izlaz iz nje, dr Nila Nedlija (Neil Nedley), doktora medicine, još je jedna knjiga koja mentalnom zdravlju pristupa koristeći fizički, mentalni i duhovni pristup. Posebno je usmerena na mentalnu depresiju. Dr Nedli je praktičar interne medicine i, tokom svoje specijalizacije, on se zainteresovao za mentalnu bolest depresije. Ovaj poremećaj je izuzetno široko rasprostranjen u našoj zemlji. On je prepoznao da rezultati uobičajene terapije nisu bili baš korisni. Uobičajeni medicinski pristup je lečenje depresije uglavnom lekovima. U ovoj knjizi dr Nedli stavlja veliki naglasak na stil života i menjanje našeg načina razmišljanja, izbegavajući negativne misli i iskazujući zahvalnost. Vrednost pomaganja ljudima je da oni sebe vide kao osobe koje imaju *istinsku vrednost*, zato što su kupljeni skupo, životom Božjeg Sina, a naglašava se izbegavanje težnje za *uzdanjem u sebe*.^(38 - 652)

37 Parks, Magna, *Christians, Beware! The Dangers of Secular Psychology*, Teach services, Brush New York, (2007), p. 77.

38 Nedley, Neil M.D., *Depression the Way Out*, Nedley Publishing, Ardmore, Oklahoma, (2001), chapter 5.

Treće: Danijel L. Gebert (Daniel L. Gabbert), sa 25 godina hrišćanske službe sa punim radnim vremenom, od čega je 13 godina radio u hrićanskoj pastoralnoj službi, a šest kao trener za mentalno i duhovno zdravlje u Blek Hills zdravstvenom i obrazovnom centru, u Hermosi, Južna Dakota. Tamo on vodi seminare obuke za one koji žele da nauče i sa drugima podele Božje metode u lečenju uma. Napisao je poseban priručnik za obuku, pod nazivom *Terapija biblijskim odgovorom, lečenje na Božji način (Biblical Response Therapy®, Healing God's Way)*. Takođe je prepoznao da se, kroz oblast mentalnog zdravlja, dolazi do zanesenosti *sopstvom*. Prikazao je u detalje ovaj lažni fokus, otkrivajući njegovo poreklo od sotone u pobuni – u grehu protiv Boga, pa sve do njegove infekcije i širenja u čoveku, gde se identifikuje kao *sopstvo*. U predgovoru priručnika sledeće reči otkrivaju taj fokus:

Cilj priručnika je da iskrenim hrišćanima pruži osnovne principe za usmeravanje povređenih (obolelih) ljudi duž neverovatnog puta duhovnog i mentalnog izlečenja i obnove, a **koji se nalaze u Božjoj reči**. Ovi principi se zasnivaju jedino na načelima lečenja misaonog života (navika razmišljanja i osećaja), onako kako se nalaze u Božjoj reči...^(39 – 653)

Podaci pripremljeni za obuku i sadržani u Gebertovom nastavnom planu potvrđuju uticaje našeg fizičkog zdravlja na funkcionisanje uma i misaonog života, dejstvo ishrane, vežbanja i, čak, našeg pogleda na svet. Materijal za nastavni plan se temelji na Svetom pismu i, povremeno, izvodima iz dela Elen Vajt, kao što sledi:

Čoveku su prvobitno bile darovane plemenite sposobnosti i dobro uravnotežen um. On je bio savršen kao biće, i u savršenom skladu sa Bogom. Njegove misli su bile čiste, njegovi ciljevi sveti. Ali neposlušnošću su se njegove sposobnosti izopačile i, umesto ljubavi, pojavila se *sebičnost*. Prestup (greh-sebičnost) je tako oslabio njegovu prirodu, da je bilo

---

39 Gabbert, *Ibid.*, p. i.

nemoguće da se, svojom sopstvenom snagom, odupre *sili zla* (sotoni).^(40 – 654)

ZAKLJUČAK:

Svrha i cilj ovog poglavlja je potraga za semenom spiritualizma u oblasti psihologije/lečenja uma. Ova studija je pokrenuta zbog izjava autora Elen Vajt, koja je frenologiju, mesmerizam (hipnozu) i psihologiju označila kao polaganje temelja za *spiritualizam*. Ona je to izjavila nekoliko puta u svojim spisima.

Ova potraga se nastavila vođena definicijama spiritizma, kako ih je razumela Elen Vajt, a to su: čovekova svest u stanju smrti (*besmrtnost*); duhovi mrtvih se vraćaju da služe živima; nema razlike između pravednosti i greha; čovek će suditi sam sebi; ljudi su nevini polubogovi (*božanstvo unutar sebe, panteizam*); principi teozofije, teorija o *životinjskom magnetizmu* (koja uključuje univerzalnu energiju, univerzalni um, božanski um, *sopstvo* i/ili *božansko sopstvo*, svest, nesvesno i sve sinonime).

Spiritualizam kaže da nema smrti, nema greha, nema suda, nema kazne; da su ljudi nevini polubogovi; da je želja najviši zakon; i da je čovek odgovoran samo sebi...^(41 – 655)

Hiljade ljudi je bilo uključeno u oblast psihijatrije i psihologije i različite oblike lečenja uma, ali ovde je predstavljeno samo nekoliko imena onih koji su istaknutiji u psihološkoj literaturi, pošto su formulisali teorijske pojmove koji su uticali na oblast psihologije/lečenja uma tokom poslednjih 120 godina. U okviru ove knjige prikazani su temeljni principi istočnih religija i misticizma, kao i zapadnog okultizma (teozofije). To su ukratko: čovek vodi poreklo od mešanja univerzalne božanske energije, stoga čovek ima božanstvo u sebi – *sopstvo*; čovek

40 White, E.G., *Steps to Christ*, Review and Herald Publishing Association, Hagerstown, MD, p. 17.

41 White, E.G., *Evangelism*, Review and Herald publishing Association, Hagerstown, MD, (1940) p. 608.

svojim delima napreduje prema božanskom; verovanje u reinkarnaciju i da čovek na kraju postiže *nirvanu* (duhovni raj).

Da li smo pronašli bilo koji od gore navedenih aspekata spiritualizma u psihologiji? Pogledajmo: koncept života posle smrti (besmrtnost) nalazio se u filozofskim spisima kroz vekove; Frojdove teorije o podsvetnom; Jungova kolektivna svest; *sopstvo* većine drugih psihologa... sve su, zapravo, sinonimi za doktrinu istočnog misticizma i zapadnog okultizma. Oni se prikazuju kao da su odvojeni od religije, a u stvari, verujem da predstavljaju maltene religiju, sa istom onom suštinskom dogmom istočnih religija, a to je – *božanstvo u nama*.

Ovaj zaključak se ilustruje praćenjem postepene promene u konceptima psihologije tokom proteklog veka. Frojd je bio protivnik religije i poricao je postojanje duhova sve do svojih poznih godina; međutim, promovisao je doktrinu o *inteligenciji u nesvesnom*. Jungov život je bio ispunjen kontaktima sa svetom duhova i, po njegovim sopstvenim rečima, ovaj uticaj mu je pomogao da formuliše svoje psihološke teorije, naročito onu o kolektivnom nesvesnom, koja je ista kao i istočnjačka svest. Rodžers i Maslov su bili predvodnici humanističke psihologije, koja čoveka stavlja u položaj onoga koji poseduje *božanstvo u sebi*; Maslov je otišao dalje od Rodžersa ka istočnjačkom misticizmu, što se vidi u njegovom interesovanju za ono što se zove *transpersonalna psihologija*, a to je stavljanje naglaska na *duhovnost*, ali ne na biblijski usmeravanu duhovnost. Asadoli je bio orijentisan na psihologiju, ali je prihvatio i parapsihologiju (okultne manifestacije) u disciplini transpsihologije. Herbert Benson, naučnik, preuzeo je istočnjačku praksu meditacije, upakovao je kao relaksaciju i povezao je sa religijom, radi lečenja stresa, anksioznosti i raznih medicinskih poremećaja.

Sotona nije samo kontrolisao privrženost paganskog čoveka njegovim *lažnim učenjima* o spasenju delima, već i veliki deo hrišćanske civilizacije, najvarljivijom doktrinom, koja se nalazi u sekularnoj psihologiji, doktrinom o *sopstvu*. Ne verujem da se svi psiholozi ili psihijatri vode ovom neistinitom doktrinom u svojim terapijama. Postoje, nesumnjivo, praktičari koji slede biblijski model „istinske nauke o lečenju uma“.

Zakon univerzuma je: Bog daje sve Sinu, koji daje stvorenim bićima, koji, zauzvrat, uzvraćaju ljubav Sinu, a Sin Bogu, upotpunjujući veliki krug blagostanja. Sotona je predstavio *sopstvo*, kao zamenu za Božju ljubav.

Sotona je pozvao da se jede plod sa *drveta poznavanja dobra i zla*, da bi *čovjek postao mudar kao Bog – da bi u sebi imao svaku sposobnost isceljenja i mudrost univerzuma*. To je predmet sotonine lažne priče o Božjem stvaranju i spasenju.

Pavle u svojoj Drugoj poslanici Solunjanima 2,9-12 podstiče da se bude na oprezu i da se ne odstupa od vere. On govori o Hristovom dolasku kao događaju koji će uslediti neposredno nakon sotoninog delovanja u *spiritualizmu*, i to ovim rečima: „Čiji je dolazak posle sotoninog delovanja, sa svakom silom i znacima i lažnim čudima, i sa svakom prevarom nepravde među onima koji stradaju; zato što nisu primili ljubav istine, da bi mogli biti spaseni. I zato će im Bog poslati snažnu prevaru, da bi poverovali u laž: da svi budu prokleti koji nisu poverovali u istinu, već su našli zadovoljstvo u nepravdi“ (eng. prevod).^(42 – 656)

Upozorenja Božje reči u pogledu opasnosti koje okružuju hrišćansku crkvu upućena su nama danas. Kao što su u vreme apostola ljudi pokušavali da unište veru u Sveto pismo tradicijom i filozofijom, tako i danas prijatnim osećajima više kritike, evolucijom, spiritualizmom, teozofijom i panteizmom, neprijatelj pravde nastoji da vodi duše zabranjenim putevima. Za mnoge je Biblija kao lampa bez ulja, zato što su oni svoje umove pretvorili u kanale spekulativnog verovanja koje donosi pogrešno razumevanje i zbunjenost. Rad više kritike na analiziranju, nagađanju, prepravljanju, uništava veru u Bibliju kao božansko otkrivenje. To lišava Božju reč sile da kontroliše, uzdiže i nadahnjuje ljudske živote. Posredstvom *spiritualizma* mnogi se uče da veruju da je želja najviši

---

42 White, E.G., *Confrontation*, (1971), pp. 91, 92.

zakon, da je dozvola sloboda i da je čovek odgovoran samo sam sebi.^(43 - 657)

Hristov sledbenik će se susresti sa „zavodljivim rečima“, na koje je apostol upozorio vernike u Korintu. On će se susresti sa spiritualističkim tumačenjima Pisma, ali ne treba da ih prihvati. Treba da se čuje njegov glas koji će jasno potvrditi večne istine Pisma. Ne skrećući pogled sa Hrista, čovek treba stalno da se kreće napred, označenim putem, odbacujući sve ideje koje nisu u skladu sa Njegovim učenjem. Božja istina je ono što treba da bude predmet njegovog ispitivanja i razmišljanja. On treba da posmatra Bibliju kao Božji glas, koji se obraća direktno njemu. Tako će naći mudrost koja je božanska.^(44 - 658)

U današnje vreme, kada se skepticizam i neverstvo tako često pojavljuju u odori nauke, treba da se čuvamo sa svih strana. Na taj način naš veliki protivnik vara hiljade i vodi ih u ropstvo po svojoj volji. Prednost koju on uzima od tih nauka, *nauka koje se tiču ljudskog uma*, jeste ogromna. Tu se, poput zmije, neprimetno prikrada, da bi upropastio Božji posao.^(45 - 659)

---

43 White, E.G., *Acts of the Apostles*, Pacific Press Publishing Association, Nampa Idaho, (1911), p. 474.

44 *Ibid.*

45 White, E G., *op. cit.*, 1MCP p. 19.1.

MAGNA PARKS

HRIŠĆANI, ČUVAJTE SE!

OPASNOSTI SEKULARNE
PSIHOLOGIJE

II DEO

UVOD

Završila sam studije savetodavne psihologije pre više od 18 godina. Kada sam počela da radim kao psiholog, bila sam uzbuđena, zato što sam iskreno verovala da bi se ideje, koje sam naučila, mogle koristiti za pomoć mnogim ljudima, posebno mojoj hrišćanskoj braći i sestrama. Započela sam svoju karijeru radeći kao profesor na fakultetu oko šest godina. Nakon što sam napustila ovo mesto, radila sam kao terapeut u privatnoj praksi i na tom poslu sam poslednjih 12-13 godina.

Jednog dana, pre oko dve godine, slučajno sam naišla na propoved nekog pastora koji je opisao nekoliko duhovnih opasnosti, ukorenjenih u oblasti psihologije.¹ U početku nisam bila srećna zbog onoga što sam pročitala u toj propovedi, zato što je pisac napadao većinu onoga, ako ne i sve, čemu su me naučili kao psihologa. Međutim, pošto je Sveti duh radio na mom srcu i vodio me da dalje proučavam ovo pitanje, konačno sam morala da priznam da su mnoge ideje sekularne psihologije u direktnom sukobu sa Božjom Rečju.

Kakvo je to prosvetljujuće (zapanjujuće) iskustvo bilo za mene!

Od tada mi je Gospod dao nekoliko prilika da sa svojom hrišćanskom braćom i sestrama podelim ono što sam saznala. Mnogi od onih koji su osećali da su blagosloveni ovim informacijama podsticali su me da sav taj materijal pretočim u knjigu. Pošto sam smatrala da je to vođstvo Svetog duha, odlučila sam da poslušam. Knjiga koja je u vašim rukama je krajnji rezultat toga!

Moram reći da je neprijatelj lukav i da je ispleo čvrstu „mrežu“ sekularne psihologije oko hrišćanske crkve. To je za mene očigledno, pošto vidim da se sve više i više hrišćana okreće psiholozima i drugim vrstama terapeuta, za pomoć oko ličnih pitanja, bračnih i porodičnih problema i sukoba na radnom mestu i u društvu.

Osim toga, postala sam svesna kako ideje sekularne psihologije sve više usmeravaju programe pa čak i misiju hrišćanske crkve. Pošto

---

¹ Kada koristim reč psihologija u ovoj knjizi, posebno mislim na kliničku/savetodavnu psihologiju. Shvatam da postoje i druge psihološke discipline koje su korisne u pomaganju da razumemo funkcionisanje mozga i ljudskog ponašanja, slično načinu na koji nam proučavanje anatomije i fiziologije pomaže da razumemo telo.

se ova „mreža“ prevare tako čvrsto plete oko umova hrišćana, shvatam da se, jedino kroz molitvu i iskreno proučavanje Božje Reči, mogu razotkriti obmane neprijatelja u ovoj oblasti. Verujem da je sve moguće kroz Boga!

Dragi čitaоче, dok prolaziš kroz ovu knjigu, moja je molitva da dozvoliš svom umu da bude otvoren za informacije koje će biti iznete.

Što je još važnije, moje je snažno upozorenje da pažljivo uporediš ono što sam napisala sa Božjom Rečju i da odbaciš sve što nije u skladu sa njom.

Nadam se da ćemo mi, kao pojedinci, naučiti da možemo da se obratimo Bogu za pomoć oko *svakog* problema koji nam se nađe na putu. Takođe je moja želja da, na korporativnom nivou², shvatimo da se u Božjoj Reči nalazi sve što nam je potrebno da bismo imali naprednu, živu crkvu.

I opet kažem, sve je moguće kroz Boga!

---

2 Na nivou denominacije, kao crkva – *prim. izdavača*

PREDGOVOR

Godinama su se i hrišćani i nehrišćani borili sa različitim životnim problemima i često su dolazili do zaključka da se ti problemi ne mogu rešiti bez stručne pomoći. To je obično podrazumevalo nekoga ko je obučen za savetodavni rad i obavljanje posla psihologa ili psihijatra.

Uz vreme provedeno u ordinaciji stručnog savetnika, obično ide zdrava doza razmišljanja iz sekularnog sveta, kroz njegove najistaknutije predstavnike, takve autoritete poput Frojda, Rodžersa, Maslova i mnoge druge. Njihove teorije postaju vodič za rešavanje čovekovih potreba.

Da li je moguće da bi prekomerno stavljanje naglaska na ideje koje nisu podržane od strane Božje Reči, moglo zapravo biti opasno za naš duhovni rast?

Da li je moguće da je neprijatelj naših duša, zapravo, ispleo mrežu sekularne psihologije oko crkve i da ona sputava našu potrebu da se obratimo Bogu za pomoć? Šta ako je ova ideologija, lukav spoj istine i laži, prodrla u svaki segment našeg hrišćanskog života – u naše stavove i ponašanje, u naše programe i ideje, čak i u način na koji služimo Bogu?

Ova knjiga jednog iskusnog psihologa, koji je takođe i hrišćanin, krči novi put načinom na koji posmatra oblast sekularne psihologije. To je potpuno jedinstvena perspektiva, o kakvoj ranije nisam čitao. Ona je biblijska, dobro napisana, opsežno dokumentovana i jasno objašnjena.

Nakon teološke škole, odlučio sam da studiram psihologiju. Počeo sam honorarno da predajem u školi, dok sam obavljao i pastorsku službu. Na početku, šef katedre za psihologiju, inače baptistički profesor, rekao mi je na kraju svog časa da ima sve knjige Elen Vajt i da je naša crkva neverovatno blagoslovena uvidom u nebeske stvari. Rekao je da, kada bi ljudi jednostavno sledili načela Svetog pisma i dodatne spoznaje Elen Vajt, svi, osim onih sa ozbiljnim mentalnim bolestima, našli bi odgovore za svoje probleme, bez ikakvog savetovanja. On je imao neke od istih briga koje je iznela i dr Parks.

Za rešavanje problema vernika, on je želeo da se pastori više usredsrede na učenja Pisma, nego na koncepte moderne psihologije.

Iako će ova knjiga sigurno biti kontroverzna, nadam se da će dovesti do ozbiljnog razmišljanja i razgovora u najvažnijoj oblasti života. Ako jedna osoba može biti oslobođena nezdrave zavisnosti od mišljenja ljudi, i okrenuti se izvoru potpune istine, biće vredno truda štampati ovu knjigu.

Stranice koje su pred vama nude vam jedno poučno i uzbudljivo putovanje.

Tomas Mostert (Thomas Mostert),
predsednik Konferencije Pacifičke unije

Bilo je veliko zadovoljstvo prihvatiti se ove knjige, spoznati autorčina naučna zapažanja, definicije i zaključke, koji su usidreni u njenom apsolutnom poverenju u Boga i Njegovu nepromenjivu REČ.

Za mnoge je element „vere“ previše neodređen i subjektivan, a u njenom nedostatku, ljudi čeznu za naučnim rešenjima i objavama koje smatraju istinitim i pouzdanim. U ovome oni, takođe, primenjuju „veru“. Razlika je ta što se, umesto vere u Boga, oni uzdaju u učene ljude i njihove teorije, a to, neizbežno, protivreći jedno drugom u ozbiljnom neslaganju. Ovo izaziva pojavu sumnji i strahova koji se umnožavaju i dovode ljude do toga da biraju koji će autoritet prihvatiti. Stoga se problem, umesto da bude rešen, ozbiljno pogoršava.

Autorka ove knjige nije zarobljenik svoje vere – ona je verom oslobođena. Njeno sidro je Božja Reč – ona Reč koja je često omalovažavana i ismevana. Njeno poverenje sija kroz njeno delo, sa pouzdanjem i sigurnošću. Njen Bog ne može lagati (Titu 1,2) i, tokom vekova, Njegova Reč izdržala je test napadanja i gorkog suprotstavljanja. Dr Parks ne optužuje psihologiju u celini, već samo tu njenu oblast koja protivreći nadaleko poznatoj Božjoj Reči. Najprodavanija knjiga na svetu još uvek je Sveto pismo.

Dr Parks se nada da će čitaoci otkriti koliko dragocena, koliko predivna, koliko razumna, koliko nepogrešiva, koliko pouzdana je ta Reč. U ovoj knjizi se ukazuje samo na one aspekte psihologije koji će nas lišiti ISTINE. Dr Parks ostaje posvećena svom području i svojim pacijentima i uneće istu predanost u svoj rad, što ćete otkriti u ovoj knjizi. Da li biste želeli da znate šta je ISTINA? Onda pročitajte Jovan 17,17. I uživajte u ovoj knjizi.

Dr Čarls D. Bruks (Dr. Charles D. Brooks),
počasni govornik DAHA ŽIVOTA,
televizijske propovedničke službe

1. PAMETNA STRATEGIJA: MALO ISTINE, MNOGO NEISTINE

„A zmija reče ženi: Nećete vi umreti; Nego zna Bog da će vam se u onaj dan kad okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati kao bogovi i znati šta je dobro šta li zlo.“ (1. Mojsijeva 3,4.5 – Daničić)

Od početka vremena, počevši od naših praroditelja, sotona je koristio prevaru, kako bi odvratio Božji narod od verovanja u Njegovu reč. Ali kako poremetiti ljude koji su imali pristup tako velikoj istini? Kako poremetiti neki um poput Evinog, koji je potekao direktno iz Božje ruke?

Sotonino pametno rešenje je: pretvarajte se da iznosite istinu, ali pomešajte je sa malom količinom netačnih informacija. Ovo je bila jedna od njegovih najvećih strategija za obmanjivanje, inače, inteligentnih ljudi.

U gore navedenom stihu vidimo da je u sotoninom obraćanju Evi istina bila to što, kada su ona i Adam pojeli plod, njihove oči jesu bile otvorene – otvorene za spoznaju zla, koje do tada nisu poznavali. Međutim, ono što nije bilo tačno u tome što je rekao Evi, jeste da oni neće umreti. U trenutku kada su se poslužili plodom, Adam i Eva nisu odmah doživeli smrt. Ali, u skladu sa onim što stoji u Božjoj Reči, kao rezultat njihovog greha, smrt je na kraju došla ne samo na njih, već i na čitav svet. Izgleda da je sotona osećao da, ako bi prišao Evi sa direktnom neistinom, ona ne bi lako pala pred njegovim iskušenjem. Zato je morao to da pomeša sa istinom, kako bi postigao svoj cilj. Navodi se da:

„Neistina ne može da se održi sama i ubrzo bi nestala, ako se ne bi, kao parazit, zakačila za drvo istine. Neistina svoj život crpi iz Božje istine.“¹ (1 – broj fusnote u originalu)

---

1 White, E.G. *Evangelism*, p. 589.

Od svog pada, sotona je iznova posluživao ovaj „smrtonosni napitak“ istine pomešane sa neistinom, kako bi prevario Božji narod. Nažalost, pregled Biblije i ljudske istorije otkriva da je bio prilično uspšan.

Kako se, onda, ovo dovodi u vezu sa psihologijom i crkvom? Moje je uverenje da je sekularna psihologija bez oklevanja i gotovo bezrezervno prihvaćena od strane mnogih hrišćana, zato što se sastoji od istine pomešane sa neistinom. Mnoge teorije i ideje psihologije sadrže u sebi zrnice istine. To je ono što ih čini toliko opasnim.

Ja sam primer nekoga ko je upao u ovu zamku. Međutim, kada sam, kroz Božju reč, dovedena do istine, shvatila sam da me je neprijatelj prevario i morala sam da priznam da je „mudrost ovoga sveta ludost pred Bogom“ (1. Korinćanima 3,19 – Čarnić). Takođe sam shvatila da „nema ništa novo pod suncem“ (Knjiga propovednika 1,9 – Daničić). Neprijatelj je svoju strategiju, prevaru, uspešno koristio u prošlosti, i koristiće je iznova i iznova, sve do kraja vremena.

2. ODAKLE PSIHOLOGIJA VODI POREKLO?

Psihologija ima svoje korene u filozofiji. U principu, oblast filozofije je ona oblast koja nastoji da razume koncepte poput znanja, morala, postojanja, lepote i istine.^{1 (1)} Zanimljivo je da su to ona ista osnovna pitanja kojima se bavi i religija.

Pre nego što je psihologija postala disciplina, razni filozofi su postavili njene temelje. Dvojica od najranijih filozofa, Aristotel (Aristotle) i Sokrat (Socrates), podsticali su ljude da „upoznaju“ sebe i da „upoznaju“ svoje ponašanje.

Još jedan filozof koji je imao značajan uticaj na psihologiju bio je Rene Dekart (Rene Descartes). Pored toga što je bio i matematičar i fiziolog, Dekart se smatra i prvim velikim psihologom savremenog doba, čak i pre nego što je osnovana savremena psihologija.^{2 (2)} Dekart je veličao razum, tako što je verovao da samo kroz razum možemo spoznati istinu.^{3 (3)} Dekart je bio taj koji je skovao frazu „Mislim, dakle postojim“.

Mnogi drugi filozofi su doprineli postavljanju temelja za disciplinu psihologije. U svrhu ove knjige, međutim, brzo ćemo preći na 1590. godinu, kada je Rudolf Glocenius (Rudolph Glocenius), nemački filozof, prvi upotrebio reč „psihologija“. Iako je on predstavio nešto što se tada smatralo novim konceptom, psihologija se i dalje smatrala granom filozofije još skoro 300 godina.

Odvajanje psihologije od filozofije započelo je kada je Vilhelm Vunt (Wilhelm Wundt) razvio prvu naučnu psihološku laboratoriju u Nemačkoj. U ovoj laboratoriji on je obavljao različite eksperimente, da tako kažem, u kojima je nastojao da proučava um i ponašanje.

---

1 *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Dostupno na http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Definition_of_philosophy&oldid=80910201.

2 Watson, Robert. *The Great Psychologists*. (1978). New York: Harper & Row Publishers, Inc., p. 146.

3 *Ibid.*, p. 170.

Nekoliko godina kasnije, Vilijam Džejms (William James), jedan od prvih američkih psihologa, napisao je klasičan udžbenik pod nazivom *Principi psihologije*, koji je postavio temelj za modernu psihologiju. Treba napomenuti da je Džejmsov pristup psihologiji delimično bio pod uticajem Darwinove teorije evolucije, koja je predstavljena 1859.

I Vilhelmu Vuntu i Vilijamu Džejmsu pripisuje se „oslobađanje“ psihologije iz njenih filozofskih korena, čime je postavljen temelj moderne psihologije.

OPIS MODERNE PSIHOLOGIJE

Moderna psihologija je naučno proučavanje ponašanja i mentalnih procesa, koji se mogu pratiti unazad do filozofskih ideja koje su uveli Aristotel, Sokrat i Dekart. Ponašanjem se smatra sve što radimo, a što se može direktno opažati. Mentalni procesi „opisuju misli, osećanja i pobude, koje svako od nas lično doživljava, ali koji se ne mogu direktno opažati“.^{4 (4)}

Psiholozi tvrde da nam proučavanje ponašanja, misli, osećanja i pobuda može pomoći da bolje razumemo funkcionisanje čoveka i da efikasnije rešimo emocionalne, mentalne i socijalne probleme. Pretpostavlja se da, što više znamo o sebi, kao ljudskim bićima, to bolji ljudi možemo postati.

KLINIČKA/SAVETODAVNA PSIHOLOGIJA

Postoje brojne discipline u okviru oblasti psihologije, uključujući socijalnu psihologiju, eksperimentalnu psihologiju, neuropsihologiju i savetodavnu/kliničku psihologiju. Poslednja disciplina, savetodavna/klinička psihologija,⁵ centralna tačka ove knjige, nastoji da primeni psihološke principe na lečenje mentalnih i emocionalnih poremećaja

---

4 Allen, L. & Santrock, J. *Psychology: The Contexts of Behavior*. (1993). Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Communications, Inc., p. 5.

5 U okviru oblasti psihologije, ova dva područja, savetodavna i klinička psihologija, tehnički se smatraju odvojenim. U stvarnosti, međutim, te discipline su slične, a psiholozi obučeni za jednu ili drugu, rade sličan posao.

i da reši probleme svakodnevnog života, kao što su bračni i porodični problemi, pitanja u vezi sa roditeljstvom, društveni odnosi i slične oblasti.

Ova grana psihologije obuhvata većinu onoga o čemu razmišlja prosečan laik kada upotrebi reč „psihologija“. Kao rezultat toga, ova psihološka disciplina imala je najveći uticaj na različite segmente našeg društva, uključujući i hrišćansku crkvu.

3. ZAŠTO SMO TAKVI KAKVI SMO: TEORIJE POPULARNE PSIHOLOGIJE

U oblasti kliničke/savetodavne psihologije postoje različita mišljenja o ljudskoj prirodi i ljudskom funkcionisanju. To je dovelo do razvoja brojnih perspektiva (poznatih i kao teorije), u vezi sa tim zašto smo takvi kakvi jesmo i kako se možemo promeniti.

Tri teorije koje su najviše uticale na našu kulturu su psihoanalitička, bihejvioralna i humanistička perspektiva. Dve koje su imale najveći uticaj na hrišćanstvo su psihoanalitička i humanistička perspektiva.

PSIHOANALITIČKA TEORIJA

Psihoanalitičku teoriju je uveo Sigmund Frojd (Sigmund Freud), lekar specijalista iz oblasti neurologije, koji se kasnije zainteresovao za psihologiju. Frojd je verovao da ljudska bića nemaju slobodnu volju i da su njihovi postupci, misli, osećanja i reči pobuđeni materijalom iz uma kojeg nisu svesni (nesvesno).

Jedan od glavnih izvora nesvesnog materijala je iskustvo iz detinjstva. Frojd je tvrdio da su problemi u kasnijem životu posledica događaja iz našeg detinjstva, naročito kada su u pitanju naša iskustva sa roditeljima. Kako bismo rešili ove probleme, *moramo* biti u stanju da se setimo i razgovaramo o iskustvima iz detinjstva i otkrijemo kako ona utiču na naš sadašnji život.

Frojdoва teorija postavila je temelj za ono što će postati poznato kao „terapija razgovorom“, koju stručnjaci iz oblasti mentalnog zdravlja uopšteno nazivaju „psihoterapija“. Ovakvom vrstom terapije ljudi se, takoreći, podstiču da razgovaraju sa savetnikom ili terapeutom, koji im, navodno, pomaže da razumeju i reše svoje probleme. U mnogim slučajevima, suština ovog razumevanja je da nauče kako prošla iskustva utiču na sadašnje funkcionisanje.

Ovaj koncept je postao toliko popularan, da više nije ni potrebno da ljudi prisustvuju terapiji, da bi je primenjivali (ili naučili o njoj).

Postoje radionice, knjige, televizijske emisije i filmovi koji, navodno, pomažu ljudima da saznaju više o sebi, usredsređujući se na iskustva iz detinjstva.

FROM I BEZUSLOVNA LJUBAV

Jedan broj pojedinaca je u početku sledio Frojda, ali kasnije se nisu slagali sa nekim njegovim idejama i razvili su svoje sopstvene teorije. Jedna takva osoba bio je Erih From (Erich Fromm).

From je verovao da ljude motivišu i društveni i kulturni uticaji, a ne samo nesvesne sile. Na primer, on je smatrao da ljubav ima značajan uticaj na ljudsko ponašanje. To je bilo suprotno Frojdovom mišljenju, koji nije verovao da ljubav ima mnogo uticaja na ljudske postupke.

Godine 1956., From je napisao knjigu pod nazivom *Umeće ljubavi*, u kojoj je ljubav definisao kao nešto vrhovno i bezuslovno. Iz te definicije je izvedena fraza „bezuslovna ljubav“.¹ From je, takođe, učio da čovek mora voleti sebe, prihvatati sebe i poštovati sebe, kako bi dostigao svoj najviši potencijal.^{2 (1)} Ovo učenje prihvataju i humanistički psiholozi, a to će biti razmotreno kasnije u ovom poglavlju.

FROJD I RELIGIJA

Frojd, Jevrejin po rođenju, bio je ateista. On je religiju svrstavao u nešto što se temelji na puštanju mašti na volju, što je on nazvao „iluzija“. Frojd je verovao da je religija uporediva sa „neurozom u detinjstvu“ – u suštini, sa dečjim strahom i potrebom za pomoći. Frojd je, takođe, tvrdio da se ljudska bića okreću religiji zbog potrebe za vođstvom snažnog oca i da bi ublažili patnju.

---

1 Izdavači se ne slažu sa ovom izjavom. Za detaljnije objašnjenje, pogledati fusnotu broj 2 u 7. poglavlju.

2 Bobgan, M & Bobgan, D. *James Dobson's Gospel of Self-Esteem and Psychology*. (1998). Santa Barbara, CA: EastGate Publishers Inc, p. 68.

HUMANISTIČKA TEORIJA

Humanistička psihologija se usredsređuje na individualne izbore i lične slobode ljudskih bića. Veruje se da je ljudska priroda u osnovi „dobra“ i da se rađamo sa sklonošću da ispunimo svoj potencijal u životu. Dvojica najznačajnijih psihologa koji su postavili temelj humanističke teorije su Karl Rodžers (Carl Rogers) i Abraham Maslov (Abraham Maslow).

KARL RODŽERS I „SOPSTVO“

Karl Rodžers je osnivač onoga što je poznato kao „self-psihologija“ (psihologija ličnosti: self = ja; sopstvo). Kao što naziv sugeriše, ova teorija posmatra sebe kao centralni aspekt ljudskog funkcionisanja. Rodžers i drugi humanistički psiholozi tvrde da se sopstvo razvija kroz interakciju s drugim osobama. Način na koji posmatramo naše sposobnosti, ponašanje i ličnost poznat je kao „self-koncept“ (samopojmanje).

Prema Rodžersu, naši self-koncepti se temelje na tome kako se drugi odnose prema nama. Na primer, on je tvrdio da razvijamo slab self-koncept kada nas drugi ljudi, poput naših roditelja, braće i sestara ili učitelja, ne prihvataju zbog onoga ko smo i pružaju nam ljubav i hvale nas samo kada se uklapamo u njihove standarde, što on naziva „uslovima vrednosti/vrednovanja“. Rodžers je verovao da će osoba koja ima slab self-koncept verovatno negativno razmišljati, osećati se i postupati.^{3 (2)}

S druge strane, kada pojedinci dobijaju ono što Rodžers naziva „bezuslovnim pozitivnim mišljenjem“, što znači da su prihvaćeni i cenjeni, bez obzira na svoje ponašanje, onda postoji veća verovatnoća da će imati zdrav self-koncept.

Rodžersova teorija imala je značajan uticaj na disciplinu psihologije. Na primer, u oblasti savetovanja i terapije, savetnici se uče da bi trebalo da pokažu безусловan stav prema svojim pacijentima. Drugim

---

3 Allen, L. & Santrock, J. *Psychology: The Contexts of Behavior*. (1993). Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Communications, Inc., p.

rečima, trebalo bi da prihvate svoje pacijente onakve kakvi oni jesu i da ne dozvole da njihove sopstvene vrednosti utiču na način na koji će posmatrati te pacijente. Veruje se da, ako se pacijenti tretiraju na ovaj način, veća je verovatnoća da će prebroditi svoje emocionalne probleme. Ova pretpostavka, takođe, prelazi okvire savetodavne službe. Ideja da bi trebalo da prihvatamo ljude onakve kakvi su i da ne sudimo o njihovom ponašanju, preovlađujuća je u savremenom društvu; primer za to je „politički korektan“ pokret.

RODŽERS I RELIGIJA

Rodžers je odrastao u religioznom domu. Doneo je odluku da uđe u sveštenu službu kada je bio mlad. Međutim, nije dugo potrajalo, pre nego što je počeo da dovodi u sumnju stroge verske poglede na svet svojih roditelja. Pohađao je liberalnu teološku školu i, dok je bio tamo, počeo je da razvija svoj sopstveni pogled na svet. Rodžers se zatim odlučio za drugačiju karijeru, onu koja od njega neće zahtevati da veruje u određene verske doktrine. Više je voleo oblast koja će mu dozvoliti veću slobodu misli, tako da je odlučio da postane psiholog.

ABRAHAM MASLOV (ABRAHAM MASLOW) I POTREBE

Drugi psiholog koji je imao značajan uticaj na razvoj humanističke psihologije je Abraham Maslov. Maslov je verovao da su ljudska bića motivisana onim što je on nazvao „hijerarhija potreba“. Prema Maslovu, najosnovnije potrebe koje imamo su fizičke potrebe za hranom, vodom, skloništem i sigurnošću. Nakon što se zadovolje ove potrebe, pojavljuju se „više“ potrebe, kao što su potreba za ljubavlju, za osećanjem pripadanja i za poštovanjem.

Najviša potreba u Maslovljevoj hijerarhiji je samoaktualizacija (samoostvarenje), koja se odnosi na potrebu da moramo ispuniti svoj potencijal kao ljudska bića. To je stanje bića, prema Maslovu, koje dostiže veoma mali broj ljudi. On je izdvojio i proučavao živote nekoliko pojedinaca, uključujući Tomasa Džefersona (Thomas Jefferson), Abraha-

ma Linkolna (Abraham Lincoln), Alberta Ajnštajna (Albert Einstein) i Frederika Daglasa (Frederick Douglas), za koje veruje da su dostigli taj nivo funkcionisanja. Ove osobe je nazvao „samoaktualizatorima“.

Maslovljeve ideje su ugrađene u različite segmente našeg društva. Na polju obrazovanja, direktori i nastavnici se podstiču da razmišljaju o potrebama učenika, tokom razvijanja metoda koje će im pomoći da postignu dobre rezultate u školi. Na primer, potvrđeno je da, ako su učenici gladni (niža potreba), oni neće dobro učiti (viša potreba). Uvođenje programa besplatnog doručka i ručka bio je direktan rezultat takvih razmišljanja.^{4 (3)}

Takođe, nastavnici se podstiču da pomognu đacima da se osećaju dobro u svojoj koži (potreba za samopoštovanjem [self-esteem]), zato što se veruje da će im to pomoći da se bolje ostvare u školovanju (samoaktualizacija).

U poslovnom segmentu, Maslovljeve ideje se koriste za motivisanje zaposlenih. Na primer, neke organizacije se trude da pomognu zaposlenima da razviju osećaj pripadnosti i prihvaćenosti ili da ih ohrabre da se osećaju dobro u vezi sa samim sobom, kao način da im se pomogne da budu produktivniji na poslu.

MASLOV I RELIGIJA

Maslov je verovao da je tradicionalna religija neodgovarajuća da bi pomogla ljudima. On se nije slagao sa nekoliko njenih učenja, kao što je verovanje da su negativne emocije i ponašanje posledica greha. Za Maslova je poricanje ili potiskivanje potreba ili želja bilo ono što je dovodilo do problematičnih oblika ponašanja i emocija. Maslovljev cilj je bio da se tradicionalna religija zameni „naukom o čoveku“.^{5 (4)} Trebalo bi napomenuti da je veliki deo njegovog razmišljanja bio nadahnut zen budizmom i taoizmom, istočnjačkim religijama.

---

4 Brickman, Chuck. *Maslow's Theory of Hierarchical Needs—Alive and Well in the Classroom*. Dostupno na <http://teachers.net/gazette/JAN03/brickman.html>

5 Sommers, C. & Satel, Sally. *One Nation Under Therapy* (2005) New York, NY: St. Martin's Press, p, 60.

4. HRIŠĆANSTVO JE PRIGRILILO SEKULARNU PSIHLOGIJU

Abraham Maslov je izneo sledeću tvrdnju o psihologiji:

„Zaista, ponekad pomislim da će svet ili spasiti psiholozi – u najširem smislu – ili, inače, uopšte neće biti spašen.“^{1 (1)}

Većina psihologa i drugih stručnjaka za mentalno zdravlje verovatno se drži ovog stava, svesno ili nesvesno. Ali, da li se i hrišćani drže tog stava?

Žao mi je da to kažem, ali odgovor je da.

To je očigledno kada vidimo da se sve više i više pripadnika Božjeg naroda okreće psihologiji, gotovo kao nekoj vrsti spasitelja, da im pomogne u vezi sa njihovim poteškoćama, i u ličnom životu i u crkvi.

Kako i kada su hrišćani počeli da prihvataju sekularnu psihologiju na ovaj način? Sledeći citat nam daje neki uvid u to:

„Prodiranje psihologije u hrišćanstvo predstavljalo je suptilno, postepeno dešavanje, čiji su počeci bili u teološkim školama i na časovima pastoralnog savetovanja.

Pastori su bili zabrinuti što su njihovi parohijani tražili pomoć van okvira crkve, tako da su i sami koristili mudrost ljudi, kako bi pomogli dušama.“^{2 (2)}

Drugi autor ukazuje na to da su mnogi pastori „prihvatili laž da oni mogu samo da se bave duhovnim stvarima, a da su oni koji su obučeni za psihologe, jedini i kvalifikovani za rešavanje psiholoških pitanja.“^{3 (3)}

---

1 Abraham Maslow in Edward Hoffman, *The Right To Be Human: A Biography of Abraham Maslow*. (1988). Los Angeles: Jeremy P. Tarcher, p. 207.

2 Holifield, E. B. (1983). *A History of Pastoral Care in America: From Salvation to Self-Realization*. Nashville: Abingdon Press, p. 231.

3 Bobgan, M. and Bogan, D. *Psychological Savior*. Dostupno na <http://www.psychoheresy-aware.org/dobsonps72.html>

Dakle, ovde vidimo početak posmatranja psihologije kao mogućeg izvora pomoći za hrišćane. Pošto je sve više ljudi počinjalo da se okreće psihologiji zbog svojih ličnih poteškoća, to je otvaralo vrata za ulazak sekularnih psiholoških ideja u crkvu, na korporativnom nivou.

Neki će možda pitati: Šta nije u redu sa ovim? Na prvi pogled, ulazak sekularne psihologije u hrišćansku crkvu može delovati nevino, čak i korisno. Ali, pažljivijim posmatranjem, pronicljivo oko će videti da to nosi mnogo duhovnih opasnosti, što ćemo dalje istraživati u sledećih nekoliko poglavlja.

5. HRIŠĆANI TREBA DA RAZUMEJU DETINJSTVO, ZAR NE?

Verovanje da bi trebalo da se usredsredimo na iskustva iz detinjstva, da bismo sebe bolje razumeli, postalo je veoma popularno u hrišćanskim krugovima. Tokom proteklih tridesetak godina, hrišćani su sve više postajali zainteresovani za to da pričaju o svom detinjstvu i da saznaju kako je ono uticalo na njih. Mnogi su se obratili psiholozima i drugim stručnjacima za mentalno zdravlje, da bi stekli bolje razumevanje ovog perioda života.

Pored toga, postoji mnoštvo programa, radionica i seminara na ovu temu, kojima je prisustvovalo hiljade hrišćana. Neki od žargonskih izraza, povezanih sa ovim programima, uključuju „lečenje unutrašnjeg deteta“, „isceljivanje rana“ ili „podvezivanje rana“.

Mnogi hrišćani sada veruju da osoba mora razumeti i proći kroz prošla iskustva iz detinjstva, kako bi postigla emocionalno ozdravljenje, pa čak i duhovni rast. Na primer, jedan poznati TV propovednik navodi da, ukoliko se ne bavimo „malim dečakom ili malom devojčicom koji su u nama“, ne možemo spoznati ‘Boga Biblije.’^{1 (1)}

Ovo razmišljanje je prihvaćeno od strane više nego tek nekolicine adventista. Tokom godina, broj adventista koji traže terapiju se povećavao. Osim toga, sve više i više crkava sponzorise programe koji, navodno, pomažu njenim članovima da razumeju kako je njihovo detinjstvo uticalo na njih.

Ja sam, lično, godinama promovisala ovu ideju na radionicama i seminarima koje sam održavala u crkvama. Verovala sam i učila druge da, da bi hrišćani bili „celi“, oni kroz teorije sekularne psihologije moraju razumeti uticaj svog detinjstva na svoje sadašnje funkcionisanje. Ali, da li je to istina?

---

1 Charles Stanley, kako je navedeno u *An Innocent Inner Child* Martina i Deidre Bobgan. Dostupno na sajtu <http://www.psychoheresy-aware.org/innerc63.html>

ŠTA JE ISTINA U VEZI SA ISKUSTVIMA IZ DETINJSTVA?

Jednostavno rečeno, ideja da moramo razumeti detinjstvo da bismo rešili svoje probleme je lažna. Došla sam do zaključka da je ovaj koncept pogrešan i potvrdila sam da je to tako u radu sa pacijentima. Na primer, kao terapeut, imala sam slučajeve u kojima su mi dolazili ljudi „naoružani“ znanjem o uticaju koje njihovo detinjstvo ima na njihov sadašnji život. Većina ovih pojedinaca je te informacije dobila od prethodnih terapeuta, iz televizijskih emisija, radionica ili knjiga za samopomoć.

Međutim, uprkos svom tom uvidu koji su stekli u pogledu svog detinjstva, mnogi od njih su i dalje imali probleme u različitim područjima svog života. Delovalo je da su se „zaglavili“ i da nisu emocionalno napredovali, a oni koji su bili hrišćani, duhovno. U nekim slučajevima, činilo se da, što su više ovi pojedinci mislili da znaju o sebi, to su imali više teškoća.

FOKUSIRANJE NA DETINJSTVO DRŽI NAS U ROPSTVU!

Zašto nije korisno da se, naročito kao hrišćani, fokusiramo na svoju prošlost, kako bi nam ona pomogla oko naših emocionalnih poteškoća? Pre svega, fokusiranje na prošlost drži nas u ropstvu prošlosti. Zato nam Pavle kaže šta treba raditi: „... *zaboravljam što je za mnom*, a pružam se za onim što je preda mnom, trčim prema cilju za nagradom na koju nas Bog u Hristu Isusu gore poziva“ (Filibljanima 3,13.14 – Čarnić).

Kako možemo ispuniti ovaj duhovni cilj, ako provodimo vreme analizirajući i stičući navodni uvid u to šta su naši roditelji i drugi uradili da nas povrede kada smo bili deca?

Pored toga, Bog nam kaže da, „ako je ko u Hristu, on je novo stvorenje; - staro prođe, gle, sve novo postade“ (2. Korinćanima 5,17 – Bakotić). Ako smo zaista ponovo rođeni, moramo shvatiti da, šta god da smo doživeli kada smo bili deca, sada je „prošlo“.

Ovo preterano fokusiranje na detinjstvo može nas sprečiti da razvijamo naše živote u Hristu – upravo ono što sotona i želi. Zato smo

upozoreni da „izbacimo iz uma opasne, nametljive teorije koje će, ako o njima razmišljamo, držati um u ropstvu, tako da čovek neće postati novo stvorenje u Hristu“.^{2 (2)} Mogu li takve „teorije“ uključivati i one iz sveta sekularne psihologije? Verujem da je odgovor da!

OVO TAKOĐE PRIKRIVA PRAVI UZROK NAŠIH PROBLEMA!

Još jedan problem sa ovim stavljanjem naglaska na detinjstvo je činjenica da nas to zaslepljuje za pravu prirodu naših problema kao ljudskih bića – *GREH*. Tačno je da naši roditelji i drugi članovi porodice često prave ozbiljne greške, koje mogu uticati na nas. Međutim, ne možemo za sebe nalaziti izgovore zbog njihovih mana. Bog nas smatra pojedinačno odgovornim za odluke i izbore koje donosimo. On kaže da „svi su zgrešili i lišeni su Božije slave“ (Rimljanima 3,23 – Savremeni srpski prevod) i da ćemo „svi izići na sud pred Hrista“ (Rimljanima 14,10 – Karadžić). Tek kada priznamo da smo lično odgovorni za mnoge svoje probleme, možemo zaista početi i da ih rešavamo.

Da bismo postigli istinsko ozdravljenje, često moramo da prepoznamo i priznamo svoj greh, a onda da se okrenemo ka Spasitelju, da nam da moć da nadvladamo. To je nešto što nikada ne možemo postići uz pomoć sekularne psihologije.³

MOŽEMO LI ZAISTA POZNAVATI SEBE?

Ovo uverenje u pogledu razumevanja detinjstva izgleda da se temelji na pretpostavci da što više poznajemo sebe, to ćemo bolje umeti da kontrolišemo svoj život – ideja koja je ranije spomenuta kao suština moderne psihologije. Ali, pitanje je možemo li zaista *poznavati* sebe?

---

2 White, E.G. *Mind, Character & Personality*, Vol. 2, p. 760.

3 Ne verujem da su svi psihološki problemi uzrokovani pojedinačnim grehom, *samim po sebi*. Neki poremećaji se pripisuju očiglednim fizičkim problemima, kao što su bolesti ili oštećenja mozga ili tela, ili i jednog i drugog, ili čak loš izbor načina života, što ću ukratko razmotriti kasnije u ovoj knjizi. Takvi problemi ili poremećaji moraju biti lečeni uz pomoć dobro obučениh zdravstvenih stručnjaka.

Biblija nam kaže: „...srce je varljivo iznad svega i očajnički pokvareno; ko ga može poznavati?“ (Jeremija 17,9 – engleski prevod KJV).

Bez obzira koliko godina čovek provede u ordinaciji terapeuta ili čitajući knjige za samopomoć ili prisustvujući radionicama sa fokusom na detinjstvo, istina je da samo Sveti duh može otkriti ko smo i kako smo došli do toga da budemo takvi.

Druga opasnost, ili neistina, u ovom traganju za „upoznavanjem“ sebe je to što je to veoma slično ideji koju je sotona izneo u Edemskom vrtu.

On je rekao „da će vam se u onaj dan kad okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati kao bogovi i *znati* šta je dobro šta li zlo“ (1. Moj-sijeve 3,5 – Daničić). Ono što se u ovoj izjavi podrazumevalo bilo je to da veće znanje donosi veću moć. Verujem da je to ono što ideju o psihološkom uvidu u detinjstvo čini tako privlačnom. Izgleda kao da nas takvo znanje, takoreći, postavlja na viši nivo – nivo koji gotovo čini da pomislimo da smo bogovi. Međutim, ova ideja je varljiva zamka neprijatelja, kako bi nas učinio samodovoljnijim i manje zavisnim od Boga. Pre ili kasnije, otkrićemo da je samospoznaja nemoćna da nam pomogne da istinski rešimo svoje probleme.⁴

SEĆANJA NA DETINJSTVO MOGU BITI LAŽNA

Pre nego što završim ovaj odeljak, želela bih da, iz sekularne perspektive, na trenutak razmotrim jedan značajan problem, koji se mora

---

4 Izdavači bi se složili sa autorkom da je rečeno kako „samospoznaja, *sama po sebi*, nije u stanju da nam pomogne da istinski rešimo svoje probleme“, ali smatraju da *prava (iskrena)* samospoznaja, nadahnuta Svetim duhom, pomaže, tj. vodi rešenju – spoznaji da je čovek, sam po sebi, nemoćan, da je grešnik, da u njemu nema mudrosti, sile, dobrote, koje potiču od njega samog, i da mu su mu jedina nada i spas u Bogu. Prava samospoznaja vodi oslanjanju na Boga, a ne na sebe. Svaka druga „samospoznaja“, koja vodi oslanjanju na sopstvenu mudrost, silu, dobrotu – u svrhu svog napretka i razvoja, jeste plod oholosti, gordosti, želje za samouzvišenjem, i suštinski predstavlja samoobmanu, a ne samospoznaju.

Po mišljenju izdavača, autorka je jednostrano posmatrala pojam samospoznaje, jer ga je pogrešno poistovetila sa željom za samouzvišenjem, što u slučaju prave samospoznaje, bez koje nema dolaska Bogu, ne može biti slučaj.

uzeti u obzir, ako očekujemo od prošlosti da nam pomogne oko našeg sadašnjeg života: naime, sećanja na detinjstvo mogu biti iskrivljena ili čak lažna.

Psiholog Elizabet Loftus, koja je obavila značajan posao u istraživanju sećanja, tvrdi sledeće:

„Sa protokom vremena, sa odgovarajućom motivacijom, sa uvođenjem posebnih vrsta posredujućih faktora, čini se da se tragovi sećanja ponekad menjaju ili preobražavaju.

Te iskrivljenosti mogu biti prilično zastrašujuće, jer mogu dovesti do toga da imamo sećanje na stvari koje se nikad nisu dogodile.“^{5 (3)}

Činjenica da naša sećanja mogu biti netačna predstavlja veliki problem, ako se oslanjamo na to da će sećanja na iskustva iz detinjstva rešiti naše poteškoće. Na primer, bilo je slučajeva pojedinaca koji su vratili navodna „sećanja“ na događaje iz detinjstva iz izvora poput knjiga za samopomoć, TV emisija ili čak terapeuta, a kasnije je utvrđeno da su takva sećanja bila netačna ili potpuno lažna.

Ono što ovu stvar čini još problematičnijom jeste to što lažna sećanja mogu dovesti do još većih poteškoća, kao što je rasulo u porodičnim odnosima. Na primer, čula sam za terapijske slučajeve u kojima su pojedinci bili navedeni da veruju da su, kao deca, bili seksualno zlostavljani od strane određenog roditelja. Te osobe su tada donele odluku (ili su bile podstaknute od strane terapeuta) da se udalje od ovog roditelja i/ili drugih članova porodice. Kao rezultat toga, razvio se niz dodatnih problema. Prema tome, navodni uvid, stečen u vezi sa uticajem njihovog detinjstva na njihov sadašnji život, završio se tako što je bio više štetan, nego koristan.

Ukratko, „istina“ Frojdove teorije je da fokusiranje na prošlost ne može da nam pomogne oko naših sadašnjih poteškoća. Kada se suočimo sa problemima, moramo se usredsrediti na sadašnjost i tražiti

---

5 Loftus, Elizabeth. (1980). *Memory: Surprising New Insights into How We Remember and Why We Forget*. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing Company, p. 37.

HRIŠĆANI, ČUVAJTE SE!

od Boga da nam otkrije ono što treba da promenimo i da nam da silu da to učinimo. U nekim slučajevima, možda neće biti mnogo toga što možemo promeniti, ali možemo tražiti Božju snagu, da se nosimo sa bilo čim što On dozvoli da nam se nađe na putu.

6. BOG ŽELI DA SE OSEĆAM DOBRO U SVOJOJ KOŽI, ZAR NE?

Humanistički pristup je ona grana kliničke/savetodavne psihologije koja je verovatno imala najveći uticaj na hrišćane i crkvu. Jedan od glavnih razloga za to je taj što mnoge ideje humanističke psihologije podsećaju na načela hrišćanstva, kao što je ideja da treba da volimo i brinemo se za druge i da ne treba da sudimo drugima.^{1 (1)}

Ova mešavina istine i neistine bila je smrtonosna za hrišćane, jer je mnoge, svesno ili nesvesno, dovela do toga da se više okreću humanističkoj psihologiji, nego Bogu, za pomoć oko svojih problema.

HRIŠĆANIN I SAMOPOŠTOVANJE [SELF-ESTEEM]⁺

Jedan od najrasprostranjenijih humanističkih koncepata koji se prihvata u hrišćanskim krugovima je onaj o samopoštovanju [self-esteem]. Kao što psiholozi Karl Rodžers i Abraham Maslov tvrde, samopoštovanje se smatra važnim, da bi čovek bio srećan i mentalno zdrav. Neki hrišćani čak veruju da je ljubav prema sebi ili poštovanje sebe neophodno za duhovni rast. Mnogi koriste biblijski nalog „voli bližnjeg svog, kao samog sebe“, kao dokaz za svoje verovanje da nas Bog podstiče da razvijamo zdravo samopoštovanje.

Ovaj koncept je postao ukorenjen u psihi mnogih hrišćana. Kao psiholog, radila sam sa mnogo tih pojedinaca, koji su dolazili u moju ordinaciju i svoje probleme pripisivali niskom samopoštovanju. Oni pretpostavljaju da će, ukoliko budu mogli da dobiju pomoć za podizanje samopoštovanja, njihovi problemi biti rešeni.

---

1 Kilpatrick, W. *The Emperor's New Clothes: The Naked Truth about the New Psychology*. (1985). Westchester, ILL: Crossway Books

SAMOPOŠTOVANJE STIŽE U CRKVVU

Razmišljanje o samopoštovanju se, takođe, odrazilo i u različitim aspektima crkve. Na primer, tokom godina sam primetila da sve veći broj hrišćanskih autora, čak i u adventističkoj crkvi, zagovara ideju da je samopoštovanje važno za one koji se izjašnjavaju kao Božji narod. Razmislite o sledećem citatu iz pouke za subotnju školu:

„... Prvo što Isus čini je da govori Simonu Petru o poslu koji će mu poveriti. Možda mu je Isus, *znajući za njegov nedostatak samopoštovanja*, odmah saopštio taj važan zadatak, kako bi mu pomogao da shvati da, iako je bio grešnik, ne samo da ga je Hristos prihvatio, već će mu ukazati poverenje tako važnim poslom.“^{2 (2)}

Napomena se odnosi na Hristov prvi susret sa Petrom nakon Njegovog vaskrsenja. Čini se da autor nagoveštava da je postojala veza između Petrovog samopoštovanja i njegovog odricanja od Hrista – naimе, ili se Petar odrekao Hrista, zato što je imao nisko samopoštovanje ili je na njegovo samopoštovanje uticalo odricanje od Hrista. Prema tome, Hristos je morao da izgradi Petrovo samopoštovanje, dajući mu do znanja da ga On prihvata i da ima poverenja u njega da će obaviti posao za crkvu. Deluje verovatno, ali, opet, da li je to istina?

KORPORATIVNO³ BOGOSLUŽENJE: MESTO ZA PROMOVISANJE SAMOPOŠTOVANJA?

Još jedno područje u crkvi u kojem je fokus samopoštovanja imao značajan uticaj jeste korporativno bogoslužjenje. Čini se da je prisutno mišljenje da bi crkva trebalo da uloži napor i obezbedi svojim članovima da se osećaju dobro u svojoj koži (da poštuju sami sebe).

---

2 Preuzeto iz „*Forgiveness and Self-Esteem*“. Sabbath School Lesson Quarterly, April 21, 2003.

3 Bogoslužjenje na nivou denominacije, crkve – *prim. izdavača*

Ova ideja je bila glavni podstrek za razvoj onoga što je poznato kao Pokret savremene hrišćanske muzike – SHM (*Contemporary Christian Music Movement – CCM*), koji, čini se, kao da je bliski rođak Pokreta za bogoslužbeno slavljenje (*Celebration worship movement*), koji je bio popularan u nekim adventističkim crkvama pre nekoliko godina.

Ukratko, Pokret SHM sadrži elemente bogoslužjenja, koje je odraz savremenog društva, poput modernih stilova muzike, oblačenja, jezika i drugih aspekata naše današnje kulture. Jedna od osnovnih pretpostavki bogoslužjenja Pokreta SHM je da Bog želi da nas „utvrdi kroz bogoslužjenje, da učini *da se osećamo dobro u svojoj koži*“.^{4 (3)} Nekadašnji vođa bogoslužjenja Pokreta SHM iznosi to na ovaj način:

„Iz sopstvenog iskustva, primetio sam da smo mi, Savremenici (pristalice Pokreta SHM), više voleli da podignemo svoja lica i ruke gore, ka Bogu, i da to zovemo bogoslužjenjem... Prisetio sam se kada sam prvi put promenio svoj... stil služenja Bogu, od saginjanja glave ka gledanju nagore... Sećam se dobrog osećaja koje mi je to pružilo, da sam po prvi put učesnik u bogoslužjenju *sa* Bogom, a ne neki ponizni crv, koji mora da padne na kolena. *Osećao sam se bolje u svojoj koži.*“^{5 (4)}

Ovo podsticanje članova crkve da se osećaju dobro u svojoj koži se, takođe, odražava u drugim aspektima bogoslužjenja (što možda ima malo veze sa Pokretom SHM). Na primer, došlo je do promena u pesmama, kao što su pesme hvale, a to se, izgleda, odražava na ovaj fokus samopoštovanja. Primer za to je pesma *Na krstu*. U nekadašnjoj adventističkoj pesmarici, reči ove pesme su bile ovakve:

Avaj! Da li je moj Spasitelj prolio krv?
Da li je moj Gospodar umro?
Da li bi on tu svetu glavu predao
za takvog crva kao što sam ja?

---

4 Lucarini, D. *Why I Left the Contemporary Christian Music Movement*. (2002). Webster, New York, p. 56.

5 *Ibid.*, p. 56.

U današnjoj adventističkoj pesmarici sada čitamo ove reči:

Avaj! Da li je moj Spasitelj prolio krv?
Da li je moj Gospodar umro?
Da li bi on tu svetu glavu predao
za nekog kao što sam ja?

Ovu promenu je prvobitno sprovela neka neadventistička verska grupa, a zatim su je pratili i drugi, uključujući i adventističku crkvu.

Iz čisto ljudske perspektive, zar ne biste priznali da je bolji osećaj biti „neko“, nego „crv“? To je ta vrsta obrazloženja koja je pokrenula ovu i druge takve promene u hrišćanskoj crkvi. Ali, kao što ćemo kasnije videti, takve ideje su došle sa posledicama koje imaju visoku duhovnu cenu i na individualnom i na korporativnom nivou.

APLAUZ I PRIZNANJE U CRKVI

Postoje mnogi drugi primeri ulaganja napora u crkvi da se obezbedi da se članovi osećaju dobro u svojoj koži (tj. da imaju pozitivno samopostovanje). Na primer, ako danas odete u mnoge crkve, nije neuobičajeno da pročitate ili čujete kako se ljudima pridaje važnost za njihove rođendane, godišnjice i druge važne događaje. Takođe, postalo je veoma popularno da se članovi crkve nagrađuju plaketama i drugim znacima priznanja za svoj rad unutar ili van crkve – a lista se može nastaviti i nastaviti.

Dovoljno je reći da je svaka praksa, koja se oslanja isključivo na ljudsko nastojanje da aplaudira, nagrađuje ili uzdiže druge, odraz ideje da bi trebalo da se osećamo dobro u svojoj koži. Moram dodati da su oni koji su uneli ove promene najverovatnije iskreni u svojim naporima i da ove prakse posmatraju kao nešto što ima pozitivan uticaj. Međutim, čula sam da je jedan pastor rekao da ti isti pojedinci ne shvataju da „beru plodove, bez utvrđivanja korena“ (humanističke psihologije) ovih praksi.^{6 (5)}

---

6 Koranteng-Pipim, S. Prilagođen citat iz serije predavanja *Signs and Wonders*. American Cassette Ministries. Harrisburg, Pennsylvania.

ŠTA JE ISTINA U POGLEDU SAMOPOŠTOVANJA?

POŠTOVATI SEBE ILI SE ODREĆI SEBE?

Da li se ovaj humanistički fokus na samopoštovanju uklapa u ono što nam je o našem „Ja“ rečeno u Božjoj reči? Razmotrite sledeće odlomke iz Pisma:

„Ko hoće da ide za mnom, neka se *odrekne* samoga sebe, neka uzme svoj krst i ide za mnom“ (Matej 16,24 – SSP).

„Ništa ne činite iz častoljublja ili sujete, nego u poniznosti *jedan drugoga smatrajte većim od sebe*“ (Filibljanima 2,3).

Šta nas ova dva stiha uče o tome kako bi Hrišćani trebalo da reaguju na svoje „Ja“? Pre svega, Isus nam kaže da, da bismo Ga sledili, moramo se *odreći* sebe. Da li je moguće da uvećamo svoje poštovanje sebe, dok se, u isto vreme, odričemo sebe? Odreći se sebe znači „odbaciti (sebe)...i odsad živeti za Hrista, a ne za sebe“.⁷⁽⁶⁾ Kada proučavamo život Hrista, koji je naš primer, očigledno je da je On više vremena proveo odričući se sebe, nego nastojeći da uzdigne sebe (ili tražeći od drugih da čine to isto).

U drugom stihu, Pavle nas opominje da poštujemo [esteem] druge *više* nego sebe same. Možemo li nastojati da uvećamo svoje samopoštovanje [self-esteem], dok, takođe, poštujemo [esteeming] druge više nego sebe? Uprkos tome što nam govori sekularna psihologija, odgovor je ne.

Trebalo bi onda da bude jasno da se mišljenje o našem Ja, za koje se zalaže humanistička psihologija, protivi Božjoj reči. Sledeći citati iznose biblijski stav o samopoštovanju:

„Moramo shvatiti da smo mi u Hristovoj školi, *ne da bismo naučili kako možemo poštovati [esteem] sebe....* [nego] kako možemo negovati Hristovu poniznost.“⁸⁽⁷⁾

---

7 *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, Vol. 5, p. 435.

8 White, E.G. *Our High Calling*, p. 184.

„Ako budete iskreno ponizili svoja srca pred Njim (Bogom), *ispraznili svoje duše od samopoštovanja* i uklonili prirodne mane svog karaktera, On će vam darovati svog Svetog duha.“^{9 (8)}

S obzirom na to šta nam Bog govori u svojoj Reči i drugim nadahnutim spisima, ovo podsticanje samopoštovanja je u direktnom sukobu sa onim što On traži od nas, kao ljudi koji se izjašnjavaju da su Njegovi. Bojim se da neprijatelj naših duša obmanjuje hrišćane, individualno i korporativno, da ulažu više napora u poštovanje [esteeming] sebe, nego u slušanje Božje reči i oponašanje Hristovog primera. Ne precenjujući ga, ipak moram reći da je to lukav plan i on je, nažalost, prilično uspešan u tome.

SAMOVREDNOVANJE [SELF-WORTH], SAMOPOŠTOVANJE [SELF-RESPECT] I HRIŠĆANIN

Da li ovo upozorenje u pogledu samopoštovanja znači da bi hrišćani sebe trebalo da posmatraju u negativnom smislu ili da imaju nisko mišljenje o sebi? Ne, nikako! Jevanđelje je dobra vest da je Hristos napustio nebo, da bi platio kaznu za naše grehe i dao nam moć da nadvladamo greh. Kada razmišljamo o Hristovoj žrtvi i svemu što je plaćeno u naše ime, vidimo kako je visoka cena data za naše otkupljenje. Tek ako steknemo duhovno razumevanje te stvarnosti, možemo pravilno razumeti sebe – mi nešto vredimo (*samovrednovanje [self-worth], ne samopoštovanje [self-esteem]*) zbog onoga što je Bog učinio za nas. Kao ljudska bića, mi smo ograničeni u onome što možemo učiniti da razvijemo ispravnu sliku sebe. Do istinskog samovrednovanja može doći samo razumevanjem Božje ljubavi prema nama, kao što se pokazalo kroz život i smrt (i posredovanje) Njegovog Sina. Kao što se navodi:

„Samo kroz krst možemo proceniti vrednost ljudske duše. Takva je vrednost ljudi za koje je Hristos umro... Vrednost čoveka se zna samo odlaskom na Golgotu.“^{10 (9)}

---

9 White, E.G. *Special Testimonies for Ministers and Workers*, No. 8 (7).

10 White, E.G. *God's Amazing Grace*, p. 175.

Zato Pavle u Galatima 6,14. kaže: „A ja Bože sačuvaj da se čim drugim hvalim osim krstom Gospoda našeg Isusa Hrista“ (Karadžić).

Postoji još jedan aspekt našeg samovrednovanja, koji je u velikoj meri zanemaren od strane humanističkog koncepta samopoštovanja. To je opisano u sledećem citatu:

„Bogu nije drago da vi sebe ponižavate. Vi treba da negujete *samopoštovanje* [self-respect], *živeći tako da za to dobijete odobrenje svoje sopstvene savesti, ljudi i anđela...* Iako ne bi trebalo da o sebi imamo više mišljenje nego što valja, Božja Reč ne osuđuje pravilno samopoštovanje [self-respect]. Kao Božji sinovi i ćerke, trebalo bi da imamo svesno dostojanstvo karaktera, u kojem nema mesta za oholost i sujetu.“^{11 (10)}

Prema sluškinji Gospodnjoj, na naš stav o sebi samima, takođe, utiče život koji živimo. Konkretno, ako se bavimo mislima, stavovima, ponašanjem i osećanjima koje Bog može odobriti, onda ćemo razviti samoprocenu [self-view], samopoštovanje [self-respect], koje je u skladu sa Njegovom voljom. S druge strane, ako uporno živimo na način koji uznemirava našu savest i krši Božje zapovesti, to će dovesti do nedostatka poštovanja [respect] prema sebi i, zauzvrat, do smanjenog osećaja za sopstvenu vrednost [self-worth].

JOŠ DOKAZA PROTIV SAMOPOŠTOVANJA [SELF-ESTEEM]: SEKULARNI STAVOVI

Zanimljivo je da neki ljudi iz oblasti psihologije shvataju da tradicionalni humanistički pogled na samopoštovanje [self-esteem] nije tako koristan kao što mnogi veruju. Razmotrite nalaze sledeće studije:

„... Studenti koji svoje samovrednovanje (temelje) na *spoljašnjim* faktorima – uključujući izgled, odobravanje drugih i čak uspeh u školovanju – beležili su (visok) stres, bes,

---

11 White, E.G. *Review & Herald*, March 27, 1883.

probleme u školovanju, sukobe u odnosima i visok nivo upotrebe droga i alkohola, kao i simptome poremećaja ishrane... Što se tiče studenata koji su svoje samopoštovanje temeljili na *unutrašnjim* izvorima – poput onog: *biti čovek pun vrlina ili pridržavati se moralnih standarda* – utvrđeno je da imaju više ocene i postojala je manja verovatnoća da će koristiti alkohol i droge ili razviti poremećaje ishrane...^{12 (11)}

Autori ove studije zatim zaključuju:

„Zaista mislimo da, kada bi ljudi mogli usvojiti ciljeve koji *nisu usmereni na samopoštovanje [self-esteem], već na nešto veće od njih samih* – onda bi bili manje podložni *nekim negativnim posledicama težnje za samopoštovanjem*.”^{13 (12)}

Zanimljivo je da se rezultati ove studije jasno podudaraju sa prethodnim citatom, u kojem nam je rečeno da, za sticanje pravilnog stava o sebi, treba da živimo tako da to bude odobreno od strane (naše) „*sopstvene savesti, ljudi i anđela*“. Dalji dokazi iz sekularnog sveta otkrivaju da ovaj fokus na samopoštovanju [self-esteem] nije doneo obećavajuće rezultate, nagoveštavane od strane zagovornika humanističke psihologije. Krajem '80-ih godina dvadesetog veka, radna grupa na Univerzitetu Kalifornija analizirala je istraživanje samopoštovanja, u odnosu na različite probleme, kao što su alkohol i zloupotreba droga, kriminal, nasilje i recidivizam¹⁴, zavisnost od socijalne pomoći, dečji neuspeh u školi, tinejdžerska trudnoća i zlostavljanje dece i supružnika. Njihov prikaz istraživanja u osnovi nije otkrio nikakav uzročni odnos između niskog stepena samopoštovanja i ovih problematičnih oblika ponašanja.^{15 (13)}

---

12 Studija Jennifer Crocker, doktora psihologije (Ph.D.), citirana u tekstu M. Dittmana, *Self-esteem that's based on external sources has mental health consequences...* (2002). *Monitor on Psychology*, p. 16.

13 *Ibid.*, p. 16.

14 Recidivizam – sklonost vraćanja poroku, ponavljanje krivičnih dela.

15 Mecca, A., Smelser, N., and Vasconcellos, J. eds. (1989). *The Social Importance of Self-Esteem*. Berkeley: University of California Press.

Drugim rečima, nije otkriveno da nisko samopoštovanje, samo po sebi, uzrokuje bilo koji od gore navedenih problema, što je u suprotnosti sa popularnim mišljenjem da pojedincima sa ovim problemima nedostaje samopoštovanje. S druge strane, postoji istraživanje koje nagoveštava da oni sa visokim samopoštovanjem pokazuju različita problematična ponašanja, uključujući nasilno ponašanje u učionicama, određene vrste zločina, neprijateljski stav prema drugima i agresivno ponašanje.^{16 (14)}

Dakle, ovde imamo dokaze iz sekularnog sveta, koji podržavaju principe navedene u Božjoj reči hiljadama godina ranije. Uprkos tome, ima onih, i u društvu uopšte i u hrišćanskoj crkvi, koji nastavljaju da guraju lažne ideje o samopoštovanju [self-esteem]. Zašto je to tako? Je li moguće da neprijatelj duša želi da zadrži što je više moguće ljudi pod svojom kontrolom, zaslepljujući nas za istinu? Izgleda da to može biti slučaj. Zapamtite, on je „otac laži“.

† **Self-esteem** – samoprocena: samopoštovanje i/ili samopouzdanje (globalno vrednovanje sebe).

U uticajnijim rečnicima engleskog jezika (Oxford, 2000; Merriam-Webster, 2013) u objašnjenju termina **self-esteem**, pored vrednovanja i emocionalnog odnosa prema sebi, stoji i pouzdanje, uverenost u sopstvene sposobnosti. U Oxfordovom psihološkom rečniku navodi se da je samoevaluacija (eng. *self-evaluation*) alternativni termin za ovaj pojam (*self-esteem*) (Colman, 2003). Dakle, ovde se govori o stavu o sebi koji je povezan sa ličnim uverenjima o sposobnostima, veštinama, socijalnim relacijama/ odnosima i budućim ishodima, što znači da je zavistan i od socijalnog konteksta.

U domaćim akademskim člancima postoji očigledan konsenzus da se za ovaj pojam koristi termin samopoštovanje, iako to nije najprecizniji prevod. Na taj način se naglašava emocionalni, a zanemaruje onaj aspekt samoprocene koji se odnosi na pouzdanje u sopstvene sposobnosti i kapacitete. Zato smatramo da se kao sinonim za ovaj pojam može koristiti i termin samopouzdanje koji se takođe definiše kao pozitivno vrednovanje sebe i verovanje u sopstvene sposobnosti (Vidanović, 2006) – objašnje-

---

16 Baumeister, R.F., Boden, J.M., and Smart, L. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: the dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, 103, 5-33

HRIŠĆANI, ČUVAJTE SE!

nje preuzeto iz doktorske disertacije „Validacija konstrukta bezuslovnog samoprihvatanja i njegove relacije sa implicitnim i eksplicitnim samopouzdanjem“, strane 19-21, Stanislava Popov, Novi Sad, 2013

http://www.ff.uns.ac.rs/studije/doktorske/uvid_javnosti/StanislavaPopov_disertacija.pdf

7. BOG I DRUGI LJUDI MORAJU ME VOLETI BEZUSLOVNO!¹

Danas je među mnogim hrišćanima popularno da Božju ljubav opisuju kao „bezuslovnu“ i da podstiču ideju da tu istu vrstu ljubavi treba da pokazujemo i jedni prema drugima. Ovo razmišljanje dolazi iz drugog humanističkog koncepta² koji je široko prihvaćen u hrišćan-

1 Po skromnom mišljenju izdavača, suština problema u pogledu onoga što autorka govori u ovom poglavlju o Božjoj bezuslovnoj ljubavi i prihvatanju, a što izdavači smatraju neosnovanim, zapravo je to što ona: a) biblijski koncept Božje bezuslovne ljubavi i prihvatanja u potpunosti poistovećuje sa konceptom humanističke psihologije o bezuslovnoj ljubavi i prihvatanju, tako da biblijskom konceptu pripisuje sve odlike humanističkog; b) ne pravi razliku između osobe i njenih postupaka, tako da poistovećuje prihvatanje neke osobe sa prihvatanjem svega što ta osoba radi (što ne čini ni humanistička psihologija); c) ne razlikuje činjenicu da Bog ljude nikad ne odbacuje prvi, već je obratno.

Ovde bismo se samo kratko osvrnuli na drugu stavku. Naime, izuzetno je važno shvatiti i razlikovati već pomenutu činjenicu da Božja bezuslovna ljubav i prihvatanje ne podrazumevaju da On prihvata sve što činimo, već da bezuslovno prihvata nas koji to činimo. Dobro razumeti ljubav, između ostalog, znači i praviti razliku između osobe i onoga što ta osoba radi, zato što je ljubav odnos prema drugoj osobi kao prema biću, a ne odobravanje svih njenih pojedinačnih želja i postupaka. Upravo zbog toga što postoji ova razlika moguće je iskreno voleti neku osobu i istovremeno osuđivati neke njene postupke. Baš kao što i roditelji ne prihvataju neke postupke svoje dece, koje smatraju opasnim, i upozoravaju ih, ukoravaju i kažnjavaju za njih, upravo zato što ih vole. Mnogi, međutim, pogrešno tumače neprihvatanje nečijih postupaka kao neprihvatanje same osobe koja ih čini. Tačnije, to neprihvatanje određenih oblika ponašanja doživljavaju kao uslovljavanje, suprotnost i nepostojanje bezuslovne ljubavi, što je potpuno netačno.

Kratko, ceo problem nastaje ili zbog duhovne oholosti, gordosti, farisejstva, legalizma ili zbog nedoslednosti u zaključivanju, što opet ima za posledicu to da se ne pravi razlika u pogledu sledeće činjenice: **neprihvatanje nečijeg ponašanja i određenih postupaka uopšte ne znači i nije isto što i odbacivanje te osobe kao bića.**

Detaljnije o ovome na sajtu www.najvaznijevesti.com ili u e-izdanju brošure *Najvažnije vesti* koja je na internetu besplatno dostupna za ličnu upotrebu – na na stranici <https://books.google.rs/books?id=Bx46DwAAQBAJ&pg=PA1&dq=najvaznije+vesti&hl=sr&sa=X&ved=0ahUKEwjKyO-mguXcAhWMsKQKH1hAb0Q6AEIJjAA#v=onepage&q&f=false>

2 Izdavači se ne slažu sa ovom tvrdnjom autorke, jer smatraju da osnova izraza „bezuslovno“ nije humanistička, već čisto biblijska – poznato je, naime, da su Moravska

skim krugovima, onog o безусловnoj ljubavi i prihvatanju (koji su uveli Erih From i Karl Rodžers).

Ima donekle istine u tom razmišljanju. Tačno je, na primer, da ne treba da postavljamo „uslove“ koje ljudi moraju zadovoljiti, kako bismo ih voleli i prihvatili. Većina nas želi da zna da smo voljeni zbog onoga ko smo (često i uprkos tome ko smo – *prim. izdavača*), a ne zbog onoga što činimo.

Takođe je tačno da Bog ne traži da ispunimo bilo kakve „uslove“, pre nego što nas On bude voleo. U stvari, Pavle nam u Rimljanima 5,8 kaže: „Bog pokazuje svoju ljubav prema nama time što je Hristos umro za nas kad (dok – SSP) smo još bili grešnici“ (Čarnić). Dakle, ne možemo učiniti ništa sami po sebi, da bismo zadobili Božju ljubav.

Međutim, ovo pitanje se ne završava ovde, kao što ćemo videti kasnije u ovom poglavlju. Postoji još nešto što moramo shvatiti u pogledu ovog koncepta bezuslovne ljubavi.

BOG ME PRIHVATA – TREBALO BI DA ME PRIHVATIŠ I TI!

Zastupanje ove ideje bezuslovne ljubavi/prihvatanja ohrabrilo je mnoge hrišćane da veruju kako mogu činiti gotovo sve što žele u svom životu³. Mi razmišljamo da, ako nas Bog prihvata onakve kakvi smo⁴, onda možemo jesti ono što želimo, zabavljati se onako kako želimo, oblačiti se kako želimo, raditi onako kako želimo i čak služiti Bogu onako kako želimo.

I ne usuđujemo se da kritikujemo druge hrišćane u pogledu njihovog načina života – kako oni jedu, oblače se ili služe Bogu – zato što

---

braća izraz Božja безусловna ljubav upotrebljavala i o tome poučavala još od 1751. godine (videti knjigu *What Wondrous Love*, David H. Thiele, TEACH Service, Inc., strana 29), a u istoriji je ostao zabeležen izuzetno pozitivan uticaj te verske grupacije na kasnije protestantske reformatore, kao što su braća Vesli i drugi.

3 Ta zabluda je nastala zbog već pomenutog nerazlikovanja da prihvatanje neke osobe ne znači prihvatanje svega što ona čini.

4 Preciznije rečeno, Bog nas bezuslovno prihvata **uprkos** tome kakvi smo i šta radimo, jer je svestan da bez Njegove natprirodne intervencije „nema nikog ko čini dobro“ (Poslanica Rimljanima 3,12), ali to ne znači da prihvata sve što radimo.

bi se na to gledalo kao da ih ne volimo ili ih ne prihvatamo bezuslovno. Kao što je jedan autor rekao:

„Doktrina prihvatanja (ideja da bi trebalo jedni druge da prihvatamo bezuslovno) je toliko prisutna u nekim odnosima, da se hrišćanima više ne dozvoljava da dovode u pitanje ponašanje ili lične želje drugog hrišćanina. Ako se suprotstavite onima koji su zaljubljeni, bićete optuženi da ih osuđujete. Ako se usudite da citirate poglavlje ili stih iz Biblije, bićete nazvani farisejem. Ako crkva ima bilo kakve običaje koji vređaju nečije lične želje, onda se ona smatra legalističkom crkvom.“^{5 (1)}

Ovaj koncept bezuslovne ljubavi i prihvatanja je proizveo filozofiju „dođite takvi kakvi ste“, koju mnoge crkve koriste za vrbovanje ljudi. Suština je u tome da se od nas ne bi trebalo zahtevati da promenimo bilo koji aspekt svog načina života, zato što nas Bog prihvata i voli onakve kakvi smo⁶.

DOKTRINA O PRIHVATANJU I CRKVA

Kako se ova⁷ ideja o bezuslovnoj ljubavi/prihvatanju ispoljava u našim crkvama? Ima brojnih primera. Pre svega, postoji sve veći trend,

---

5 Lucarini, D. p. 40.

6 Izdavači smatraju da se i ovde radi o nedoslednosti u zaključivanju kao i nepoznavanju teologije spasenja. Pre svega, smatramo da je autorka trebalo da kaže „**ovakav**“ a ne „ovaj koncept bezuslovne ljubavi i prihvatanja“, zato što postoji više tih koncepata, a na ovaj način autorka, svesno ili nesvesno, ostavlja mogućnost da se stekne pogrešan utisak da je ovo jedini koncept. Drugo, doći Bogu takvi kakvi jesmo jeste jedini način na koji možemo da mu dođemo. A Bog nas prihvata takve kakvi smo tj. uprkos tome kakvi smo, jer ima cilj – da nas ne ostavi takvima. Ne treba mi sami sebe da menjamo, jer to i ne možemo, Bog je taj koji nas menja, koji preobražava našu prirodu – naš deo je da mu to omogućimo, negujući svakodnevnu najbližiju zajednicu/odnos sa njim, kroz proučavanje Svetog pisma, molitvu i svedočenje drugima o tom bliskom ličnom odnosu.

7 Opet je propušteno da se kaže „ovakva“ a ne „ova“ ideja, čime se može steći utisak da je jedina.

naročito u adventističkoj crkvi, da se članovi upućuju da ne govore ništa novokrštenim vernicima, mladima ili drugima o njihovom oblačenju, službi Bogu, ukrašavanju itd. Postoji strah da, ako se previše usredredimo na takva pitanja, oteraćemo te članove iz crkve. Umesto toga, crkva nas podstiče da ih prihvatimo i volimo bezuslovno⁸, zato što se veruje da će oni, na kraju, uneti neophodne promene u svoj način života. A, ako se ne promene, crkva nas podseća da je Bog „konačni sudija“.

Još jedan primer uticaja ove⁹ ideje bezuslovne ljubavi/prihvatanja je u vezi sa odećom za crkvu. Uopšteno gledano, sada je prihvatljivo ležerno, neformalno oblačenje za crkvu. Na primer, danas je u mnogim crkvama uobičajeno videti muškarce koji ne nose kravate ili odela, žene koje nose pantalone ili pantalone i sako i mlade koji nose neobaveznu odeću.

Mnoge crkvene zajednice sada koriste ovu filozofiju „dođite takvi kakvi ste“, kao strategiju za privlačenje ljudi u svoje crkve. Ne mogu vam opisati koliko mnogo razglednica i flajera mi je stiglo poštom od oblasnih crkava, koji ohrabruju ljude da dođu na bogoslužjenje u „neobaveznoj“ ili „udobnoj“ odeći.

Još jedna oblast na koju utiče ovaj¹⁰ koncept „prihvatanja“ je korporativno bogoslužjenje. Kao što je jedan autor izjavio: „Ako me Bog prihvata onakvog kakav sam, onda On svakako prihvata i moje lične želje¹¹, što se tiče bogoslužjenja... Bog zna da ja nisam savršen i ipak me

8 Naravno, tako i treba prihvatati i voleti nove članove crkve, jer to i jeste odlika Božje ljubavi, ali voleti i prihvatati nekoga bezuslovno, takođe, znači i upozoravati ga, i po potrebi ga i ukoravati, u duhu ljubavi, naravno. Zar ćemo, ako posedujemo Božju bezuslovnu ljubav, moći da prećutno gledamo kako neko čini nešto što će ga uništiti? Prirodna posledica bezuslovne ljubavi i prihvatanja neke osobe jeste staranje za tu osobu, a to često uključuje i upozoravanje, ukoravanje, kritiku, razobličavanje. (videti Jevrejima 12,7-11).

9 Treba „ovakve“, zbog već pominjanog razloga – *prim. izdavača*

10 Treba „ovakav“, zbog već pominjanog razloga – *prim. izdavača*

11 Izdavači smatraju da se opet radi o već nekoliko puta pominjanoj nedoslednosti u zaključivanju koja vodi ka tome da se ne razlikuje prihvatanje neke osobe od neprihvatanja nekih njenih postupaka. Bez želje da sudimo ikome, jer smo svi grešnici i suštinski niko nije bolji od drugih, ali smatramo da je ovakav način razmišljanja karakterističan za neobraćene i neposvećene osobe, koje žele spasenje, ne od svojih greha, nego u svojim gresima. Iz tog razloga, svesno ili nesvesno, nisu dosledne u svom zaključivanju, već u konceptu Božje bezuslovne ljubavi i prihvatanja pokušavaju da,

voli, tako da, kako onda bilo ko drugi može da me smatra krivim za moje postupke“?^{12 (2)} Kao rezultat toga, ne može se govoriti o „ispravnom bogoslužnju“, zato što Bog prihvata šta god mi odlučimo da Mu donesemo. Veruje se da je ova „doktrina o prihvatanju“ podstakla mnoge hrišćane da prihvate Pokret savremene hrišćanske muzike.^{13 (3)}

ŠTA JE ISTINA U POGLEDU BEZUSLOVNE LJUBAVI?

Da li je ova¹⁴ ideja bezuslovne ljubavi i prihvatanja od Boga i drugih ljudi u saglasnosti sa Božjom Rečju? Jasno je (kao što je rečeno ranije u ovom odeljku) da Bog ne očekuje da mi ispunimo bilo kakve uslove, pre nego što nam On bude darovao svoju ljubav. Zapamtite, za hrišćane je lukava prevara ovih humanističkih koncepata u tome što su oni mešavina poneke istine i *mnogo* neistina. Iako Bog u početku može darovati svoju ljubav, a da ne traži ništa od nas¹⁵, da li se to završava na tome? Razmislite o Isusovim rečima:

„Ko ima moje zapovesti i drži ih se, taj me voli; a ko voli mene, *njega će voleti i moj Otac*. A voleću ga i ja i pokazaću mu se“¹⁶ (Jovan 14,21 – SSP).

---

iskrivljenom logikom, nadu opravdanje za svoj život u grehu, a pritom umire svoju savest, obmanjujući sebe da će ih Bog takve spasiti.

12 *Ibid.*, p. 41.

13 *Ibid.*, p. 41.

14 Treba „ovakva“, zbog već pominjanog razloga – *prim. izdavača*

15 Izdavači smatraju da Bog *uvek* daruje svoju ljubav svakoj osobi, sve dok ona to želi i dok ne počne da je odbacuje, a isto tako i *uvek* traži nešto od nas (a to je ujedno i jedino što traži) – da održavamo najbliskiju zajednicu/odnos sa njim. Sve ostalo, uključujući i preobražaj našeg karaktera a time i promena našeg ponašanja, samo je spontana, najprirodnija posledica održavanja tog bliskog odnosa ljubavi sa njim. Sve drugo je, po mišljenju izdavača, ili opravdanje delima i legalizam tj. posledica duhovne gordosti, koja se ispoljava kroz nastojanje da se spasenje zasluži ličnim delima i dobrotom i time pokaže da smo bolji, vredniji, svetiji od drugih, ili je nastojanje da budemo spaseni u gresima, umesto od greha.

16 O čemu se zapravo radi u ovom stihu, videti u sledećoj fusnoti. Po mišljenju izdavača, citirajući ovaj stih van konteksta, može se steći utisak da je Božja ljubav uslovna, da nas On voli samo ako mi volimo Njega. To bi bilo u suprotnosti sa, na primer,

Drugim rečima, mi svoju ljubav prema Bogu pokazujemo tako što sledimo Njegove zapovesti. U ovom stihu je zanimljiva i misao da je iskazivanje naše ljubavi prema Njemu (držanjem Njegovih zapovesti), nekako povezano sa ljubavlju koju On pokazuje prema nama.¹⁷

Takođe, nije da je Njegova ljubav uslovljena našom poslušnošću Njemu, *ali* nam Isus govori da postoji neka veza između to dvoje¹⁸. Opasnost u korišćenju humanističkog koncepta „bezuslovnosti“, da bi se opisala Božja ljubav, jeste u tome što nas odvaja od Njegovih zahteva, kao što je držanje Njegovih zapovesti¹⁹.

stihom iz Jevanđelja po Jovanu 3,16, gde se kaže da je Bog tako zavoleo svet, da je i svog jedinorodnog sina dao, da nijedan koji Ga veruje ne pogine nego da ima večni život, ili Rimljanima 5. poglavljem, gde se kaže da je Bog pokazao svoju ljubav prema nama dok smo još bili bespomoćni, bezbožni, grešnici i neprijatelji prema njemu. Spisak bi bio zaista dug, a zbog ograničenosti prostora možemo čitaoce uputiti na 5. i 6. poglavlje brošure *Najvažnije vesti*.

17 Izdavači smatraju da je ovakvim nepreciznim, dvosmislenim i nedorečenim izražavanjem ostavljena mogućnost za pogrešan zaključak. To „nekako povezano“ nije u smislu mere (veličine) same Božje ljubavi koju on ima prema svima (čak i svojim neprijateljima, inače bi njegova ljubav morala biti uslovna, a to nije), već jedino u smislu načina (mere/veličine) njenog iskazivanja, izražavanja, pokazivanja. Naime, potpuno je logično da će Bog svoju ljubav u većoj meri moći da pokaže samo onima koji je žele, kojima ona nešto znači, koji je cene, kojima je stalo do nje.

18 Izdavači smatraju da postoji veza samo u meri izražavanja Božje ljubavi, a ne njene veličine, kao što je već rečeno u prethodnoj fusnoti. Smatramo da se ovde govori o bliskom odnosu, zajednici ljubavi. Drugim rečima, govori se o uzvraćenoj ljubavi Bogu, koja se pokazuje kroz poslušnost, jer poslušnost je posledica poverenja, a poverenje je posledica odnosa ljubavi. Bog **podjednako** voli i one koji su Mu neposlušni i koji Ga odbacuju, ali sa njima ne može imati bliskost i obostrani i, za njih, spasonosni, odnos ljubavi. Naime, radi se o neuzvraćenoj ljubavi.

19 Možda je tako kada se radi o humanističkom konceptu „bezuslovnosti“, ali ne i kada se radi o biblijskom. Uopšte, kada se radi o držanju Božjih zapovesti, možemo reći da se tu ne radi o Božjoj bezuslovnoj ljubavi i prihvatanju neke osobe, već se radi o odgovoru na tu bezuslovnu ljubav. A odgovor ljubavi na Božju ljubav uključuje i držanje zapovesti. Hristos kaže da će onaj koji Ga voli držati Njegove zapovesti (Jovan 14,15). Zato izdavači smatraju da koncept Božje bezuslovne ljubavi nikako ne isključuje držanje zapovesti, već ga i naglašava, kao prirodni odgovor na tu ljubav. Bojazan da će izostati odgovor ljubavi, u vidu držanja Božjih zapovesti, kod osobe koja zaista ceni Božju ljubav, u potpunosti je, i psihološki i praktično, neopravdan, što potvrđuju i Hristove reči iz Jovan 14,15.

BOŽJA LJUBAV NE MOŽE ZANEMARITI GREH

Može se javiti još jedan problem, kada provodimo previše vremena usredsređujući se na prirodu Božje ljubavi, kao bezuslovne. Razmislite o sledećem:

„Ova ulizivačka/licemerna religija, koja osvetljava greh i koja zauvek prebiva u Božjoj ljubavi prema grešniku, podstiče grešnika da veruje da će ga Bog spasiti, dok on nastavlja da čini greh i, pritom, zna da je to greh.“^{20 (4)}

To je upravo ono što neprijatelj želi – da nas zavede u verovanju da nas Bog toliko voli, da će nas spasiti u našem grehu. Ali, želeli to da priznamo ili ne, postoje posledice za neposlušnost²¹.

---

20 White, E.G. *Selected Messages*, Vol. 3, p. 155.

21 Izdavači smatraju da problem nije u provođenju previše vremena usredsređujući se na prirodu Božije ljubavi kao bezuslovne, već u pogrešnom tumačenju te ljubavi od strane neiskrenih, neobraćenih i neposvećenih osoba, koje suštinski i ne vole Boga i nemaju iskren odnos ljubavi sa Njim, kao što je i rečeno: „Ako me volite, držaćete se mojih zapovesti“ (Jovan 14,15 – Savremeni srpski prevod).

Stiče se utisak kao da autorka ne pravi razliku između verovanja u Božju bezuslovnu ljubav i različitih tumačenja i odgovora na istu. Kao kad bi odbacili objektivnu činjenicu da je površina zagrejane ringle vruća, zato što neko to može tumačiti kao da je mlaka i da se neće opeći. Po našem skromnom mišljenju, nerazumno je odbacivati objektivnu stvarnost, zbog mogućnosti njenog pogrešnog shvatanja, tumačenja, predstavljanja i zloupotrebe.

Osim toga, čini se da autorka previđa činjenicu da bezuslovno voleti ne znači bezuslovno trpeti. Baš zbog same prirode ljubavi koja je odnos, postupanje, delovanje u najboljem interesu onih koje volimo, kao i svom ličnom. To može i drugačije da se kaže: bezuslovno voleti znači sve trpeti, ali **samo ako** i **dok** ima svrhe! I ništa više od toga. Jer sve preko toga je greh i dalje trpljenje bi značilo podržavati to zlo koje se trpi i onog koji to čini, da nastavi sa tim.

Jer bezuslovna ljubav nema granice, ali njeno trpljenje ima. To je već pomenuta svrha – ne svrha u smislu koristoljublja, ličnog i sebičnog interesa, već u smislu višeg (trajnog) ličnog dobra i dobra drugih.

Uz sve to, bezuslovna ljubav ne isključuje samopoštovanje. Ona ima samopoštovanje, ali podrazumeva i poštovanje prema drugima.

Štaviše, kad *odlučimo da nastavimo da činimo greh* – u bilo kom aspektu svog života – Bog nas neće prihvatiti²². Na primer, u odgovoru deci Izraela, On je, kroz proroka Jeremiju, rekao sledeće:

„Ovako govori Gospod svom narodu: Tako su voleli da skitaju, nisu zadržavali svoje noge, *zato ih Gospod ne prihvata*²³; sada će se On setiti njihovog bezakonja i pohodiće njihove grehe“ (Jeremija 14,10 – KJV).

Jasno je da nas Bog neće prihvatiti, ako Mu svesno budemo neposlušni²⁴. U Svetom pismu postoje brojni primeri koji ovo potvrđuju.

---

22 Zato što ćemo, u tom slučaju, mi Njega prvi odbaciti. U protivnom, ako je ova izjava tačna, onda je Božja ljubav uslovna – a to je nemoguće. Stiče se utisak kao da autorka previda činjenicu da Bog prihvata osobu, a ne sve što ona radi, i da je prihvata sve dok ta osoba Njega prihvata. Onog trenutka kada Ga osoba odbaci, Bog je dužan da tu odluku ispoštuje, kao njenu slobodnu volju, i da je odbaci na osnovu njenog svesnog izbora. Čini se da je autorka jednostavno zamenila teze, tj. pomešala uzrok i posledice: nečiji gresi nisu i ne mogu biti uzrok Božjeg odbacivanja sve dok ta osoba Njega ne odbacuje i dolazi Mu za isceljenje. To treba razlikovati od činjenice da gresi izuzetno lako mogu postati uzrok nečijeg odbacivanja Boga, ako osoba svesno i uporno nastavi da ih gaji. Gresi neće udaljiti Boga od te osobe, već tu osobu od Boga. Oni neće uticati na Božji odnos prema njoj, već na njen odnos prema Njemu. Po našem skromnom mišljenju, ceo problem u vezi sa gresima je upravo u tome što ljudi prvi odbacuju Boga, jer su im gresi preči i draži, a to pokazuju kroz uporno istrajavanje u činjenju greha.

Videti 5. i 6. poglavlje brošure *Najvažnije vesti*.

23 Ovde je u pitanju netačnost u samom engleskom prevodu KJV i većini engleskih prevoda. U skoro svim ostalim prevodima, hebrejska reč „râtsâh“ se prevodi kao „biti mio“, „dopadati se“, „ugoditi“, pa bi prevod trebalo da glasi: „zato nisu mili Gospodu“ (tako je u prevodima Đ. Daničić i Savremeni srpski prevod). U ostalim srpskim i hrvatskim prevodima piše: „Gospodu se ne dopadaju“ (Šarić), „zato ih Jahve/Gospod ne voli“ (Stvarnost & Duda-Fučak, Bakotić), „jer ne gode Gospodu“ (Dretar)...

Čak i da je prevod ovog stiha u KJV tačan, smatramo da se ne može praviti teologija na osnovu jednog stiha izvucenog iz konteksta, da bi se poduprla svoja, po našem mišljenju, pogrešna shvatanja.

24 Na ovaj način rečeno, stiče se pogrešan utisak da su Božja ljubav i prihvatanje uslovni i da zavise od naše poslušnosti. Uslov za prihvatanje svakako postoji, ali on nije sa Božje, već sa čovečije strane – a uslov je da čovek tu Božju bezuslovnu ljubav i prihvatanje prestane da odbija (videti brošuru *Najvažnije vesti*, 3. poglavlje).

Na primer, u 1. Knjizi Mojsijevoj se govori o stradanju našeg praroditelja:

„I izagnav čoveka postavi pred vrtom edemskim heruvima s plamenim mačem, koji se vijaše i tamo i amo, da čuva put ka drvetu od života“²⁵ (1. Mojsijeva 3,24 – Daničić).

A u poslednjoj knjizi Biblije, Otkrivenju, govori se o sudbini izgubljenih:

„I ko god nije bio upisan u Knjigu života, bačen je u ognjeno jezero“²⁶ (Otkrivenje 20,15 – SSP).

MI NE MOŽEMO, PO PRIRODI, ODLUČITI DA ČINIMO „DOBRO“

Postoji još jedna tačka, u vezi sa ovim²⁷ konceptom bezuslovne ljubavi i prihvatanja, koju treba razmotriti. Ideja da će ljudi na kraju činiti dobro ili izabrati ono što je dobro, ukoliko budu bezuslovno voljeni od strane Boga (i drugih ljudi), dolazi direktno iz humanističke teorije. Konkretno, ona se temelji na predstavi da smo rođeni sa sklonošću da činimo dobro i da se, po prirodi, krećemo ka pozitivnom (se-

---

Uostalom, zar Bog ima pravo da prihvata one koji su slobodnom voljom i sopstvenim izborom prvi odbacili Njega, pokazujući to svojom neposlušnošću? Zato bi, po našem skromnom mišljenju, rečenica trebalo da glasi: Bog će morati da odbaci one koji su prvi odbacili Njega, što se pokazuje kroz njihovu neposlušnost.

25 Još jedno, po našem mišljenju, pogrešno tumačenje: Bog je svakako prihvatao Adama i Evu, i pored njihove trenutne neposlušnosti i pada, jer da nije, sigurno im ne bi dao obećanje o Spasitelju koji će doći i otkupiti ih od njihovih greha. Heruvim je stavljen da bi sprečio da neko nedostojan ima pristup drvetu života. Međutim, Bog je ostavio mogućnost da svako ko želi bude udostojen i ima pristup tom drvetu u budućnosti, u svetu koji će tek doći, ali samo kroz Hrista i Njegovu otkupiteljsku i pomiriteljsku žrtvu.

26 Izdavači smatraju da ko god bude propao, propaće zbog svog svesnog izbora – istrajavanja u odbacivanju Boga i spasenja, koje je On svima **dao**, kao dar stečen rođenjem (ne ponudio, već *dao* – videti Poslanicu Rimljanima 5. poglavlje).

27 Treba „ovakvim“, zbog već pominjanog razloga – *prim. izdavača*

ćate se Karla Rodžersa i Abrahama Maslova?). Ali takvo razmišljanje nije u skladu sa Božjom Rečju. Razmislite o sledećim stihovima:

„...Nema nikoga ko čini dobro, nema nijednoga.“ (Rimljanima 3,12 – SSP)

„... telesni (ili prirodni) um je neprijateljstvo protiv Boga; jer nije potčinjen Božjem zakonu *niti zaista može biti.*“ (Rimljanima 8,7 – KJV)

Jedini način na koji se naši telesni umovi (telesno rasuđivanje) mogu promeniti i možemo „činiti dobro“ jeste kroz silu Svetog duha. Ali, to se ne završava na tome. Mi, takođe, imamo ulogu u ovom iskustvu. Zato nam je u Filibljanima 2,12.13 rečeno: „... *gradite spasenje svoje* sa strahom i drhtanjem. Jer je Bog što čini u vama da hoćete i učinite kao što Mu je ugodno“ (Karadžić). Pavle nam takođe kaže da on mora da „umire svaki dan“ (1. Korinćanima 15,31), a Isus nas savetuje: „... *borite se (nastojte – KJV)* da uđete na uska vrata“ (Luka 13,24 – Čarnić).

Takođe, ne možemo činiti ništa sami od sebe, zbog čega nam Isus kaže: „...bez mene ne možete ništa činiti“ (Jovan 15,5). Ali istina je da moramo uložiti napor ka svom sopstvenom spasenju. Neki to nazivaju legalizmom – ali nije legalizam. To je kombinacija ljudskog i božanskog napora, koja je neophodna u našem hrišćanskom hodu.²⁸

Dakle, ideja da ćemo, po prirodi, učiniti ono što Bog zahteva, ako znamo da smo bezuslovno voljeni, samo je još jedna prevara neprijatelja, kako bi nas sprečio da učinimo ono što je do nas u procesu spasenja.²⁹

---

28 Taj napor se, kao što je već rečeno, sastoji u održavanju svakodnevne najbližije zajednice/odnosa sa Bogom kroz proučavanje Svetog pisma, molitvu i svedočenje drugima o tom bliskom ličnom odnosu sa njim, a ne kroz pokušaje da sami sebe promenimo i u svojoj ljudskoj sili držimo zapovesti.

29 Kada osoba koja iskreno i svim srcem želi da bude spasena od greha pravilno shvati ispravan koncept Božje bezuslovne ljubavi, svakako neće izbegavati da učini svoj deo u procesu spasenja, već će održavanje najbližije zajednice/odnosa sa Bogom biti prirodan odgovor na Božju bezuslovnu ljubav. Smatramo da su Božja bezuslovna ljubav i prihvatanje **neophodan, ali i sasvim dovoljan uslov**, da bi se izgradilo poverenje u Boga i da bismo Mu dali dozvolu da nas preobrazi kroz negovanje ličnog

„BEZUSLOVNO“ – NEODGOVARAJUĆI IZRAZ ZA OPIS BOŽJE LJUBAVI

Poslednja tačka koju bih htela da spomenem u vezi sa idejom da je Božja ljubav bezuslovna jeste da je ta reč „bezuslovno“ zaista neodgovarajuća da opiše Božju ljubav. Božju ljubav je gotovo nemoguće definisati ili opisati s ljudske tačke gledišta. Međutim, u Bibliji se dovoljno govori o vrsti ljubavi koju On pokazuje prema nama, da ne moramo da se obraćamo svetovnim filozofijama, kako bi nam pomogle da je razumemo³⁰. Sviđa mi se način na koji sledeći autori govore o tome:

„Postoji snažno iskušenje da se koriste izrazi koji su popularni u društvu, kako bi se postiglo da hrišćanstvo zvuči prihvatljivo (u skladu sa današnjim vremenom). Hrišćani imaju nešto daleko bolje od onoga što svet može da ponudi, ali tokom iznošenja tih dobrih vesti oni zbunjuju ljude, koristeći reči koje su već opterećene humanističkim konotacijama i sistemima razmišljanja.

---

odnosa sa Njim. Mnogima, nažalost, ni to ni bilo šta drugo nije dovoljno, jer suštinski i ne žele da se odreknu svojih greha i budu spaseni od njih.

30 Kao što je već napomenuto, istorija beleži da su termin „Božja bezuslovna ljubav“ prvi put upotrebila Moravska braća još 1751. god., skoro dva veka pre nastanka humanističke psihologije. Iz tog razloga, po našem skromnom mišljenju, upotreba ovog termina nikako ne bi mogla da se tumači kao „obraćanje svetovnim filozofima, kako bi nam pomogli da ga razumemo, već kao korišćenje iste one terminologije koju su upotrebljavali pripadnici jedne od najnaprednijih i najposvećenijih hrišćanskih zajednica u istoriji, umesto izbegavanja da se nešto nazove svojim pravim imenom, zbog mogućnosti da bude pogrešno shvaćeno i zloupotrebjeno.

Bilo bi bolje ne koristiti izraz *bezuslovna ljubav*, kada se opisuje Božja ljubav. Ima mnogo drugih, boljih reči, koje ne predstavljaju Njegovu ljubav ili karakter na pogrešan način, psihološkim izvrtanjem.^{31, 32 (5)}

BLUDNI SIN: BEZUSLOVNA LJUBAV I BEZUSLOVNO PRIHVATANJE?

Moglo bi se postaviti pitanje: Zar priča o bludnom sinu (Jevanđelje po Luki 15. poglavlje) nije primer Božje bezuslovne ljubavi prema nama i bezuslovnog prihvatanja nas? Često se, kada se pripoveda ova biblijska priča, podrazumeva da je otac bezuslovno prihvatio svog sina. Ali razmotrimo ovu priču pažljivije. Pre svega, sin je priznao svoju grešku i pokajao se³³ (i jedno i drugo se mogu smatrati „uslovima“),

---

31 Izdavači smatraju da je i više nego očigledno da je osoba koja je ovo izjavila istomišljenik autorke ove knjige, tj. da zbog mogućnosti pogrešnih shvatanja, tumačenja i predstavljanja Božje bezuslovne ljubavi, ona odbacuje i prednost koja joj je data, da Božju ljubav nazove onakvom kakva ona zaista i jeste – bezuslovna. Inače, po našem skromnom mišljenju, izraz „bezuslovna ljubav“ samo za neupućene ili pristrasne može biti „opterećen humanističkim konotacijama i sistemima misli“, kada se ima u vidu njen hrišćanski izvor.

Izdavači, takođe, smatraju da izbegavanje korišćenja ovog izraza predstavlja samo bespotrebno i vrlo štetno sužavanje fonda reči i izraza, kojima se našim ljudskim umovima, zapravo, nastoji što više približiti i opisati beskrajna Božja ljubav.

32 Bobgan, M. and Bobgan, D. *Unconditional Love and Acceptance*. Dostupno na <http://www.psychoheresy-aware.org./unconlov.html>

33 Da li se sin pokajao zbog bola koji je naneo ocu ili zbog posledica po sebe? Da se iskreno pokajao, da li bi razmišljao o hlebu i sebi, ili o ocu kojeg je povredio? Ovaj argument o pokajanju zbog greha tj. bola koji je naneo ocu, po skromnom mišljenju izdavača, jednostavno ne stoji. Po našem mišljenju, radi se o kajanju zbog posledica po sebe samog. I zato je očigledno da je otac bezuslovno prihvatio sina. A zašto ga je bezuslovno prihvatio, iako se sin nije iskreno pokajao? Zašto Bog bezuslovno prihvata i nekoga ko se još uvek nije iskreno pokajao? Odgovor možemo pronaći u sledećem primeru: poreznici (carinici) i grešnici, opisani na početku istog poglavlja, nisu čekali da se prvo iskreno pokaju, da bi prišli Hristu, nego su Mu dolazili takvi, i uprkos tome kakvi su, sa svim svojim gresima i manama. Zašto? Ne zato što je Božja bezuslovna ljubav sentimentalna i slepa i što pravda nepriznate i prelazi preko nepokajanih greha, već zato što je prava ljubav bezuslovna – ne traži svoje – i što prava ljubav zna da samo

pre nego što se vratio u očev dom. Osim toga, otac je čekao da se sin vrati (još jedan „uslov“). Kao što je rekao jedan autor:

„Istina je da je bludni sin napustio svinjac i svoj grešni život, *pre nego što ga je otac vratio*³⁴. Ne čitamo o ocu koji je putovao u grad, gde se njegov sin provodio, izvinjavajući se

---

bezuslovno prihvatanje grešnika može dovesti do njegovog iskrenog pokajanja (za razliku od humanističkog gledišta, gde se tvrdi da uvek mora doći do pokajanja, kod biblijskog ne postoji garancija da će se to obavezno/uvek desiti). Nikako nije moguće obrnuto. Drugog načina jednostavno nema.

Božja безусловna ljubav i prihvatanje su po biblijskom konceptu neophodni, ali, nažalost, često ne i dovoljni uslovi za pokajanje i obraćenje, za razliku od humanističkog pogleda, gde se smatra da su i neophodni i dovoljni uslovi, koji uvek vode obaveznoj promeni – tu je jedna od suštinskih razlika između ta dva koncepta o безусловnoj ljubavi i prihvatanju.

Uslovi za prihvatanje, koje autorka pominje, nisu bili sa očeve, već sa sinovljeve strane – da iskreno želi da živi u bliskoj zajednici sa ocem, tj. da prestane da odbacuje očevu безусловnu ljubav i prihvatanje i vrati se, da bi je upoznao u svoj njenoj preobražavajućoj punini – da iskreno želi da ga ta ljubav preobrazi i očisti od greha.

34 Izdavači imaju utisak da autor ovog citata, kao i sama autorka ovog poglavlja koja ga citira, po svoj prilici ne shvataju činjenice opisane u prethodnoj fusnoti – da samo безусловno prihvatanje grešnika može (ali ne mora obavezno) dovesti do iskrenog pokajanja – a ne obratno. I zato sinovljevo kajanje, zbog posledica greha po njega, a ne zbog samog greha, smatraju i proglašavaju iskrenim kajanjem i napuštanjem grešnog života (u pitanju je samo spoljašnje napuštanje, iako u srcu možda i dalje postoji i potajno se gaji isti greh) i onda to „pokajanje i napuštanje greha“ smatraju očevim uslovom, da bi prihvatio sina nazad. A u stvari, jedini uslovi su na sinovljevoj strani – da svojim sopstvenim izborom (voljom) odluči da prestane da odbacuje očevu ljubav, vrati se nazad i, kroz upoznavanje i bliski odnos, omogući toj ljubavi da ga navede na iskreno pokajanje, očisti od greha i preobrazi. Činjenicu da otac nije išao da ga traži, nego je sa **neizrecivom** čežnjom čekao da se sin sam vrati, oni pripisuju navodnom postojanju jednog od uslova koje očeva ljubav postavlja, umesto da prepoznaju da je prava ljubav nenametljiva i da poštuje tuđu slobodu i izbor. Takođe, otac je bio svestan da nema svrhe da zove nazad nekog ko ne želi da se vrati i ima zajednicu sa njim, već da nametljivošću može samo da ga odbije. Otac je dobro znao da jedino što može da navede sina na povratak jeste upravo svest o očevoj безусловnoj ljubavi i prihvatanju, koju je svojim karakterom i dotadašnjim zajedničkim životom pokušavao da usadi u sina – svest o tome da je, kad god došao, uvek dobrodošao nazad, da on sam ne postavlja nikakve uslove, već je jedini uslov na sinovljevoj strani – da iskreno želi da se vrati i živi u bliskoj zajednici sa ocem.

zbog 'legalističkih pravila' koja su oterala sina, a zatim nudeći sinu bezuslovni poziv da se vrati, bez obzira kakav je život vodio...^{35 (6)}

Pažljivo proučavanje ove priče otkriva da ona ne prihvata humanistički koncept bezuslovne ljubavi³⁶. Umesto toga, ona predstavlja prikaz Božjeg opraštanja, blagodati i dugotrajnog strpljenja prema nama kao ljudskim bićima.³⁷

MI NE MOŽEMO VOLETI BEZUSLOVNO!³⁸

Ako smo iskreni prema sebi, priznaćemo da je bezuslovna ljubav (između ljudi) samo mit. Ljudska bića su „po prirodi pristrasna prema sebi, a ljudsko srce je tako obmanjivo da se čovek može prevarati da pomisli kako voli bezuslovno, kada je, zapravo, postavio sve moguće uslove“.^{39 (7)}

Istina je da bi trebalo s ljubavlju da prihvatamo našu braću i sestre u Hristu. Ali moramo priznati da grešna, ljudska ljubav, nikada ne može zaista biti bezuslovna. Štaviše, sami po sebi, mi ne možemo voleti onako kako bi Bog nas voleo. Najpre moramo u svojim srcima imati

---

35 Paulsen, Kevin. *Only of Half Grace*. Dostupno na <http://www.greatcontroversy.org/reportandreview/pau-yancey.php3>

36 Ali zato priča, po skromnom mišljenju izdavača, veoma slikovito i reljefno prikazuje biblijski koncept Božje bezuslovne ljubavi i prihvatanja.

37 Da, baš sa ciljem da prikaže kako Bog pokazivanjem svoje bezuslovne ljubavi, prihvatanja, dobrote, blagodati, praštanja, strpljenja... prema nekoj osobi, uprkos tome kakva je i šta radi radi, navodi je na pokajanje (a ne obratno) – „Ne znajući da te dobrota Božija na pokajanje vodi?“ Rimljanima 2,4 – Karadžić; ili Rimljanima 5. poglavlje gde se kaže da je Bog pokazao svoju ljubav prema nama dok smo još bili bespomoćni, bezbožni, grešnici i neprijatelji prema njemu...

38 U Božjoj reči jasno stoji da mi ne možemo voleti uopšte, s obzirom da je naša „ljubav“ samo neka vrsta ličnog interesa, tj. neka forma sebičnosti. Ako ljubav nije bezuslovna, onda to uopšte i nije ljubav. Istinska, bezuslovna ljubav, zapravo je od Boga (videti 1. Jovanova poslanica 4,7) i potrebno je da bude izlivena u naša srca posredstvom Svetog duha, da bismo mogli istinski da volimo (videti Poslanica Rimljanima 5,5).

39 Bobgan, M. and Bobgan, D. *Unconditional Love and Acceptance*

Njegovu ljubav, koja će nam, zauzvrat, dati ono što nam je potrebno da istinski volimo jedni druge.

NE MOŽETE MI SUDITI!

Ranije smo pričali o preovlađujućem mišljenju da su hrišćani, koji dovode u pitanje ponašanje ili način života svoje sabraće, osuđivači ili legalisti. Da li je to tačno?⁴⁰ Da li bi trebalo da ostavimo drugog hrišćanina da radi onako kako želi, da bi, navodno, otkrio Božju ljubav prema sebi? Da li smo poput fariseja (licemerni) kada govorimo o biblijskim principima i podstičemo druge da ih poštuju?⁴¹ To je ono u šta veruju mnogi zagovornici ideje bezuslovne ljubavi/prihvatanja.⁴² Ali, da bismo razumeli istinu u vezi sa ovim pitanjem, moramo pažljivije razmotriti koncept „osuđivanja“.

U Mateju 7,1 Isus kaže: „Ne sudite, da se ne bi sudilo vama“ (SSP). Ovo je, inače, tekst koji mnogi koriste u zastupanju ideje da ne bi trebalo da se previše usredsređujemo na pitanja poput oblačenja, ishrane, načina bogoslužjenja itd. Međutim, moramo shvatiti da u ovom stihu Isus aludira „izričito na suđenje o nečijim pobudama, a ne na suđenje o tome da li su njegova dela ispravna ili pogrešna“^{43, 44 (8)}

Kada sa drugim hrišćanima razgovaramo o načinu života i principima, to nije isto kao da ih osuđujemo⁴⁵. Do osuđivanja dolazi kada

40 Po skromnom mišljenju izdavača, to zavisi jedino od pobude iz koje to čine – da li da bi ukoravanjem, kritikovanjem, osuđivanjem drugih podigli svoju vrednost u sopstvenim i očima drugih, ili zbog iskrenog staranja za druge.

41 Isto

42 To je ono što veruju mnogi zagovornici humanističke, tj. svetovne filozofije bezuslovne ljubavi i prihvatanja, a ne zagovornici biblijskog shvatanja Božje bezuslovne ljubavi i prihvatanja. Potrebno je praviti razliku između ta dva koncepta, koju autorka ove knjige očigledno ne vidi i ne razume.

43 Izdavači smatraju da u ovom stihu Isus ne aludira samo na „izričito suđenje o nečijim pobudama, a ne na suđenje o tome da li su njegova dela ispravna ili pogrešna“ već i na pobude onoga koji sudi drugome. Videti fusnotu 40.

44 *Seventh-day Adventist Commentary*, Vol. 5, p. 354.

45 Nije isto samo ako to činimo iz nesebičnih pobuda, starajući se za njihovo dobro. U protivnom, izdavači se ne mogu složiti sa autorkom i smatraju da je to isto kao da im sudimo.

stavimo sebe na mesto Boga, određujući da li će drugi biti spašeni ili izgubljeni zbog svojih izbora. Takođe, možemo se upustiti u osuđiva-nje kada smatramo da znamo pobude za ponašanje nekog pojedinca.

Ako *istinski* volimo svoju braću i sestre u Hristu, želećemo da im pomognemo na koji god način možemo. To može uključivati razgovor sa njima o ishrani, oblačenju, načinima bogoslužjenja i drugim „vrućim“ temama. Kada bih video da moj brat hrišćanin ide ka požaru ili litici i da je nepažljiv ili nesvestan opasnosti, da li bih ga ja osuđivao, ukoliko bih ga upozorio na opasnost koja je pred njim?

Moramo zapamtiti da mi ne pokazujemo „ljubav jedni prema dru-gima, tako što dozvoljavamo ono što Bog osuđuje“.⁴⁶⁽⁹⁾ Naša ljubav jed-nih prema drugima će nas povremeno navoditi da sa bratom ili sestrom razgovaramo o stvarima u kojima oni možda odstupaju od Božje Reči. Ideja da smo „osuđivači“ ili „legalisti“, kada to činimo, naročito u vezi sa pitanjima hrišćanskog ponašanja i doktrina, jeste trik neprijatelja, kako bi omalovažio biblijske principe i sprečio nas da duhovno rastemo⁴⁷.

Takođe, Biblija je puna primera pojedinaca, koji su bili pozvani od Boga, da pričaju sa pojedincima, porodicama i čak narodima, o onome što je Bog tražio od njih (Ilija, Jeremija, Isaija, Osija, Jovan Krstitelj, raz-ni učenici...). Da smo živeli u vreme ovih Božjih glasnika, da li bismo ih smatrali osuđivačima, legalistima ili onima koji nisu „bezuslovni“ u svojoj ljubavi prema ljudima sa kojima su pričali?⁴⁸

Ukratko, upotreba izraza „bezuslovno“ je veoma problematična kada ga primenjujemo na Božji odnos prema nama, kao i na naš odnos jednih prema drugima.⁴⁹ Takođe, na prvi pogled, on zvuči dobro, ali

---

46 White, E.G. *Manuscript Releases*, Vol. 18, p. 150.

47 Još jednom naglašavam da to zavisi od pobude iz koje to činimo. Ako to radimo iz ljubavi prema drugima, opravdano je i poželjno. Ako radimo iz gordosti ili bilo koje druge nečiste pobude, ta praksa, koja je inače opravdana, može postati i smicalica neprijatelja, kojom se i drugi, ali i mi sami, udaljavamo od Boga (videti fusnotu 40).

48 Po skromnom mišljenju izdavača, osuđivačima, licemerima, legalistima se mogu smatrati samo kritičari koji to ne rade iz dobronamernih i nesebičnih pobuda. Pobu-da za kritiku je ono što, po našem mišljenju, određuje da li je neko legalista ili je osoba koja drugima misli dobro.

49 Izdavači se ne mogu složiti sa ovim stavom i smatraju da je upotreba izraza „be-zuslovno“ problematična samo za neupućene, nedosledne, neprincipijelne, pristra-

humanistička osnova, iz koje je on izvučen, čini ga neprikladnim za hod hrišćanina sa Bogom.⁵⁰

HRIŠĆANI KOJI OSUĐUJU: ONI SU DEO PROBLEMA!

Pre nego što završim ovo poglavlje, bila bih neodgovorna, ako ne bih ukazala na to da postoje hrišćani koji zaista *jesu* osuđivači u svom pristupu drugima. Ovakav stav doprineo je spremnosti mnogih da prihvate i zagovaraju humanistički koncept bezuslovne ljubavi.⁵¹

Na primer, neki dobronamerni pojedinci iznose svoje stavove o biblijskim principima ishrane, bogoslužnju i srodnim pitanjima, na veoma napadan, „nehrišćanski“ način. Takve osobe mogu koristiti sebe kao merilo, da bi nametali drugima kako treba da žive svoje živote. Ili mogu pokušati da zauzmu mesto Boga, osuđujući (bilo to otvoreno ili u svom umu) one za čije stavove veruju da nisu biblijski utemeljeni.⁵²

sne i neiskrene osobe i da eventualni problem neće biti umanjen nekorišćenjem ovog izraza. Po toj logici, trebalo bi prestati sa upotrebom izraza „sloboda“ (milost, ljubav, dobrot... ili bilo kog drugog) samo zato što neko može pogrešno da ga shvati, razume, primeni i zloupoterebi – a to je, po našem mišljenju, čista besmislica, legalizam i ograničavanje slobode savesti i mišljenja.

50 Izdavači još jednom naglašavaju da ne smatraju da je osnova izraza „bezuslovno“ humanistička, već čisto biblijska – što je već objašnjeno u fusnoti 2 u ovom poglavlju.

51 Izdavači smatraju da stav i ponašanje hrišćana, „koji jesu zaista osuđivači u svom pristupu drugima“, ima uticaja, ali da on nije presudan za prihvatanje i zagovaranje humanističkog (koji treba razlikovati od biblijskog) koncepta bezuslovne ljubavi i prihvatanja od strane mnogih hrišćana. Bez želje da sudimo, ipak naglašavamo da je prihvatanje humanističkog koncepta karakteristično za neobraćene i neposvećene osobe koje žele spasenje, ne od svojih greha, već u svojim gresima, pa u humanističkom konceptu bezuslovne ljubavi i prihvatanja pokušavaju da nađu opravdanje za svoj život u grehu, a pritom umire svoju savest obmanjujući sebe da će ih Bog takve spasiti. U biblijskom konceptu Božje bezuslovne ljubavi i prihvatanja ne postoji mogućnost za tako nešto.

52 Da li dobronamerni pojedinci mogu raditi tako nešto? Da li dobronamerna osoba, tj. osoba sa nesebičnim pobudama kojoj je stalo do dobra drugih, više nego do isticanja i uzdizanja sebe i svog ega (svoga ja) može na veoma napadan, „nehrišćanski“ način iznositi svoje stavove? Ili koristiti sebe kao kriterijum, da bi nametala drugima kako treba da žive svoje živote? Ili pokušavati da zauzme mesto Boga, osuđujući (bilo to otvoreno ili u svom umu) one za čije stavove veruje da nisu biblijski utemeljeni? Po

Oni među nama koji su krivi ili su bili krivi za ovako nešto, *moraju* se pokajati i zamoliti Gospoda da promeni naša srca. Činjenica je da Biblija kaže: „Ispitajte sami *sebe* - da li ste u veri, proverite sami sebe“ (2. Korinćanima 13,5 – Čarnić). To bi trebalo da bude naša prva i najvažnija briga. Kada to radimo u svom sopstvenom životu, onda možemo biti otvoreni za vođstvo Svetog duha u vezi sa tim kada i kako bi trebalo da razgovaramo sa drugima, kada vidimo da su zastranili. Takođe bi trebalo da priznamo da je posao Svetog duha da osvedoči i preobrati. Sve što možemo učiniti je da iznesemo problem i da se onda molimo jedni za druge.

---

našem skromnom mišljenju, ova autorkina izjava, svesna ili nesvesna, čista je protivrečnost i nedoslednost u zaključivanju, sa ciljem da se opravda, po nama, neodrživ stav.

8. DA LI ZADOVOLJAVANJE POTREBA PRIVLAČI I ZADRŽAVA ČLANOVE CRKVE ILI NE?

Treći humanistički koncept koji se uvukao u hrišćanstvo je onaj o „zadovoljavanju potreba“. Izgleda da je današnja crkva u misiji: da zadovolji potrebe, fizičke i emocionalne, i sadašnjih i potencijalnih članova.

Ova aktivnost otkriva uticaj takvih humanista poput Abrahama Maslova koji, kako je navedeno u nekom ranijem poglavlju, tvrdi da su ljudska bića motivisana potrebama. Iako ova ideja zvuči dobronamerno, da li ona odražava pravu misiju crkve?

ZAMIŠLJENE POTREBE I CRKVA

Postoji mnogo primera programa i ideja u našoj crkvi koje, čini se, odražavaju ovu filozofiju. Razmotrite pokret „sa osećajem za tragaoca“ čija su ciljna grupa „necrkveni ljudi“ – oni koji, navodno, nisu zainteresovani za crkvu i obično nikada ne bi došli u crkvu. U nastojanju da se dopre do ove grupe ljudi, crkve danas nude različite vrste usluga i programa, kao što su dnevna nega, fitnes centri i kafeterije. Ideja je da, ako crkva može zadovoljiti neke od potreba ovih pojedinaca, postoji veća verovatnoća da će oni početi da dolaze u crkvu i da će se na kraju i pridružiti crkvenoj zajednici. Ovaj koncept brzo postaje popularan u mnogim hrišćanskim krugovima.

ZAMIŠLJENE POTREBE I BOGOSLUŽENJE

Još jedna fokusna tačka pokreta sa osećajem za tragaoca jeste služba crkvenog bogoslužjenja. Uobičajeno je da se pastori, koji se pridržavaju principa ovog pokreta, usredsređuju na zadovoljavanje potreba svojih članova. Stoga se propovedi više fokusiraju na praktična pitanja,

poput novca, odnosa i braka, nego na teme kao što su greh, sud, pokajanje ili doktrina. Razmotrite sledeća uputstva za pastore:

„Ograničite svoje propovedanje na, otprilike, 20 minuta, jer današnje generacije ne mogu da odvoje mnogo vremena.

I ne zaboravite da vaše poruke treba da budu jasne i jednostavne, a slobodno ih prožmite humorom i ličnim anegdotama.“^{1 (1)}

To isto razmišljanje preliva se na polje muzike. Zagovornici pokreta sa osećajem za tragaoca veruju da bi muzika, koja se koristi na bogoslužjenju, trebalo da se približi potrebama necrkvenih ljudi. Razmotrite sledeću izjavu Rika Vorena (Rick Warren), pastora crkve u Sedlbeku u Kaliforniji:

„Mi koristimo stil muzike koji većina ljudi iz naše crkve sluša na radiju. Oni vole vedru, veselu, razdraganu muziku sa snažnim taktom. Njihove uši su navikle na muziku sa snažnom bas linijom i ritmom. Po prvi put u istoriji, postoji univerzalni muzički stil, koji se može čuti u svakoj zemlji na svetu. On se zove savremeni pop/rok.“^{2 (2)}

ZAMIŠLJENE POTREBE I CRKVENI PROGRAMI/SLUŽBE

Pored ciljanja necrkvenih ljudi, ova filozofija „potreba“ je, takođe, uticala i na druge aspekte crkvene organizacije. Na primer, došlo je do porasta broja službi, odbora i seminara/radionica, usmerenih na zadovoljavanje nekih neduhovnih potreba članova crkve. To uključuje, mada nije ograničeno samo na to, sledeće:

- Odbore koji imaju za cilj da se članovi i posetioci osete „dobrodošlo“, kada dođu u crkvu.

---

1 Brethren Revival Fellowship. Problems Related to Seeker Sensitive Worship. Dostupno na <http://www.brfwitness.org/Articles/1994v29n6.html>

2 Warren, Rick. *The Purpose Driven Church*, p. 285.

- Naglasak na društvenim aktivnostima članova crkve (sportske aktivnosti, crkvene ekskurzije, izleti).
- „Službe“ i programe, koji se usredsređuju na posebne grupacije, kao što su nevenčani samci, razvedene osobe i samohrani roditelji.

Oni koji zagovaraju ovakve vrste programa i službi veruju da će, kada budu zadovoljene neduhovne potrebe članova, ti ljudi verovatno ostati tu, kao deo crkvene zajednice, i preuzeti aktivniju ulogu u crkvama. U mnogim slučajevima se to i događa – pa šta onda nije u redu sa takvom filozofijom?

ŠTA JE ISTINA U VEZI SA ZADOVOLJAVANJEM ZAMIŠLJENIH POTREBA?

Kao i kod drugih humanističkih filozofija koje su spomenute, ovo stavljanje naglasaka na „zamišljene“ potrebe – potrebe koje su očigledne i stvarne u životu svakog pojedinca – čini se, na prvi pogled, bezazlenim. Ima neke „istine“ u ideji da postoje neduhovne potrebe koje se moraju zadovoljiti, da bi se pomoglo drugima na njihovom putu (setite se, najbolja prevara je ona koja kombinuje istinu i neistinu). Ako čitamo Bibliju i proučavamo Hristov život, otkrićemo da je On razmišljao o neduhovnim potrebama, kada je služio drugima. Na primer, u hranjenju 5000 ljudi, rečeno je da je Isus „znao da umorno, gladno mnoštvo ne bi moglo primiti duhovne blagodati i stoga nije zaboravljao ni njihove telesne potrebe“.^{3 (3)}

Međutim, kada dalje proučavamo Božju Reč, postaje jasno da Isus nikada nije zadovoljavao neduhovne potrebe drugih, na način koji bi zasenio Njegov primarni cilj, da im pomogne da upoznaju Boga i dobi-ju spasenje. Pored toga, Isus ni na koji način nije umanjio učenja Pisma niti je koristio bilo koje metode ili učenja grčke ili rimske kulture (sekularnog društva svog vremena), da bi pridobio ljude za Boga.

Nažalost, ne može se reći isto za one koji danas zagovaraju ovu filozofiju „potreba“. Često zadovoljavanje potreba postaje važnije od

---

3 White, E.G. *Second Advent Review and Sabbath Herald*, May 30, 1871.

bilo čega drugog, uključujući i „tako kaže Gospod“. U stvari, jedan autor s pravom kaže da su u mnogim hrišćanskim krugovima „potrebe zamenile zapovesti“.^{4 (4)}

NEZADOVOLJENE POTREBE I DUHOVNOST

Još jedan pogrešan aspekt ovog fokusiranja na „potrebe“ jeste ideja da je veća verovatnoća da će ljudi imati duhovne probleme kada imaju nezadovoljene potrebe – koncept koji zagovaraju mnogi od onih koji prihvataju ovu filozofiju. Ako ozbiljno proučavamo Sveto pismo, videćemo da potrebe, kako ih definiše humanistička psihologija, nikada nisu imale značaja u pomaganju Božjem narodu u duhovnom smislu.

Ima nekoliko slučajeva biblijskih ličnosti, čije zemaljske potrebe su bile ispunjene, a oni su ipak donosili loše odluke i nedostajalo im je duhovnosti. Jedan autor to tumači na sledeći način:

„Mnogi hrišćani veruju u humanističku laž da će, kada ljudima budu zadovoljene potrebe, oni biti dobri ljudi, puni ljubavi. Kroz uticaj humanističke psihologije, oni veruju da ljudi čine greh, zato što im nisu zadovoljene potrebe... Međutim, Pismo se ne slaže s tim. Adam i Eva su imali sve to. U njihovim životima nije bilo potrebe koja nije bila u potpunosti zadovoljena, a ipak su odlučili da zgreše, da urade po svom, da ne veruju Bogu, da poveruju u laž i da vole sebe više nego Boga... Biblija stavlja u središte Božju volju i nameru, a ne takozvane psihološke potrebe... Kroz Bibliju, slika Božjeg plana za čovečanstvo... odvija se po Njegovoj vlastitoj volji i nameri, što uključuje ljudske potrebe, ali i ide daleko iznad tih potreba.“^{5 (5)}

Kada bi ova filozofija „potreba“ bila tačna, onda Adam i Eva nikada ne bi bili neposlušni prema Bogu. Međutim, kao što vidimo, to uopšte nije bilo tako!

4 Bobgan, M. & Bobgan, D. *James Dobson s Gospel of Self-Esteem and Psychology*. (1998). Santa Barbara, CA: EastGate Publishers, Inc, p. 63.

5 Bobgan, M. & Bobgan, p. 61.

TRAŽITE NAJPRE BOGA!

Dok razmišljamo o Božjem planu za nas, izloženom u Njegovoj reči, ima malo dokaza koji pokazuju da On želi da posvećujemo prekomernu količinu vremena i pažnje zadovoljavanju svojih „potreba“. Ono što nam On savetuje da činimo je da provodimo više vremena tražeći Njega, zato što „... Hristos je ono što je potrebno svakom grešniku“.⁶ (6) Kada svoju energiju usmeravamo ka ispunjavanju ove duhovne potrebe, mi postajemo bolje opremljeni da nadvladamo iskušenja neprijatelja.

Osim toga, kada najpre tražimo Hrista, svaka druga zemaljska potreba koju imamo će nam biti zadovoljena, u skladu sa onim što Bog smatra da je najbolje za naš duhovni rast. Zato nam u Mateju 6,33 Isus kaže: „Nego, prvo tražite njegovo Carstvo i njegovu pravednost, i sve ovo će vam se dodati“ (SSP).

Zanimljivo je da, kada citiramo ovaj tekst, često se čini da je fokus usmeren na traženje Božjeg carstva. Ali tekst, takođe, navodi da bi trebalo da tražimo i „Njegovu pravednost“. Kada tražimo Božju pravednost, mi tražimo Njegovu volju, Njegovu nameru i Njegovu slavu. Tragajući za Njegovim carstvom i Njegovom pravednošću, mi nećemo biti previše obuzeti svojim fizičkim, društvenim ili emocionalnim potrebama. Pavle, takođe, kaže: „Moj Bog će zadovoljiti sve vaše potrebe, prema svom bogatstvu u slavi, preko Isusa Hrista“ (Filibljanima 4,19).

Sveto pismo je puno primera u kojima su ispunjene potrebe Božjeg naroda. A kada nisu bile ispunjene, bilo je očigledno da je Bog sprovodio svoju volju u njihovim životima. Nažalost, većina hrišćana ne veruje da, ako mi, kao pojedinci ili crkva, svoj primarni fokus stavljamo na duhovne stvari, sve ostalo će doći na svoje mesto. To odražava nedostatak vere u Boga i Njegovu Reč.

Većina nas misli da je potrebno da uradimo „nešto“, poput prime-na mnogih strategija i programa, o kojima smo ranije diskutovali, da bismo privukli ljude u crkvu i zadržali ih tamo. Međutim, ono što ne shvatamo je da ljudski napor, sam po sebi, ne može rešiti ovo pitanje.

---

⁶ White, E.G. *The Ellen G. White 1888 Materials*, p. 844.

To je Božji problem. Kada bismo provodili više vremena usredsređujući se na to da sledimo Njega, ispunjavajući Njegovu nameru i dajući slavu Njemu, videli bismo da sve više ljudi biva privučeno da dođe u crkvu i ostane tamo!

FOKUS NA „POTREBAMA“ PODSTIČE EGOCENTRIČNOST

Još jedan problem sa ovim stavljanjem naglaska na potrebe je u tome što nas drži usredsređene na sebe, umesto na Boga. Ako veći deo vremena provodimo brinući se da naše zamišljene potrebe budu zadovoljene, kako možemo pratiti uputstvo iz Biblije da se odrekemo sebe i telesnih želja? Ovo prekomerno naglašavanje potreba takođe nas podstiče da na Boga gledamo kao na neku vrstu „ditera“, koji će nam dati ono što nam je potrebno, kad god to poželimo. Sledeća izjava to dobro sažima:

„... Hrišćanska crkva, koja tradicionalno žudi da umrtvi želje tela, da razapne potrebe našeg Ja, u potrazi za religioznim/duhovnim životom, oberučke je za sebe usvojila jezik potreba ... sada čujemo 'Isus će zadovoljiti svaku vašu potrebu', kao da je On neka vrsta božanskog psihijatra ili božanskog servisa, kao da Bog jednostavno treba da nas služi.“^{7 (7)}

Ova filozofija da će Bog „zadovoljiti naše potrebe“ sve više se zagovara među hrišćanima. Gotovo da sam se razbolela, pošto sam čula brojne propovedi i pesme, koje se skoro isključivo usredsređuju na to šta će Bog učiniti za nas, kada nam to bude bilo potrebno (ne odnosi se nužno na duhovne potrebe). Ovakvo gledanje na Boga nas sprečava da razvijemo vrstu odnosa koju bi On voleo da imamo sa Njim – odnos u kojem Ga volimo i poslušni smo Mu, a ne odnos u kojem Mu se obraćamo samo zbog onoga što možemo „dobiti“ od Njega.

---

7 Walters, Tony. (1985). *Need: The New Religion*. Downers Grove, ILL: Intervarsity Press, p. 5.

DUHOVNA ZONA OPASNOSTI!

Ovo prekomerno stavljanje naglaska na zadovoljavanje potreba je opasno za naš duhovni rast. Svaki put kad pronađemo metode za dopiranje do ljudi, koje su čovekocentrične, ili podstičemo ljude da na Boga gledaju prvenstveno kao na nekoga ko će ispuniti njihove želje ili potrebe, mi ne dovodimo pojedince Bogu, već ih odvodimo od Njega. To možda nije očigledno u prvom trenutku, ali kako vreme prolazi, postaje sve jasnije (onima koji su učenici Svetog pisma) da ljudi koji su pridobijeni tim metodama izgleda da imaju slabu, egocentričnu vrstu religioznog iskustva. Kao što je jedan pastor rekao: „Teško je videti da osoba najpre može slaviti čoveka ili sebe – uključujući ‘zamišljene potrebe’ – i onda napredovati do slavljenja Boga.“^{8 (8)}

Mnogo više se može reći o opasnostima ukorenjenim u ovom fokusu na „potrebama“ među hrišćanima. Mnoge privlači ideja o zadovoljavanju potreba, zato što se, na prvi pogled, čini delotvornom. Na primer, izgleda kao da većina mega-crkvi i, spolja gledano, uspešnih propovednika (sveštenika), snažno promovišu ovu filozofiju. Kao rezultat toga, veliki broj ljudi je privučen takvim crkvama i pojedincima. Ali potrebna je vera u Boga, potrebno je verovati u Njegovu reč i tražiti Njegovu volju, dok rešavamo probleme u našim životima i u hrišćanskoj crkvi. Zato apostol Pavle kaže: „...bez vere je Bogu nemoguće ugoditi“ (Jevrejima 11,6 – SSP). Pravi vernik će pokazati takvu vrstu vere i neće tražiti pomoć u čovekovoju mudrosti, čak i ako rezultati izgledaju dobri. Zapamtite, „mi po veri hodimo, a ne po onome što gledamo“ (2. Korinćanima 5,7 – Bakotić).

---

8 Brethren Revival Fellowship. Problems Related to Seeker Sensitive Worship. Dostupno na <http://www.brfwimess.org/Articles/1994v29n6.html>

9. EMOCIJE – ŠTA DA RADIM S NJIMA, KAO HRIŠĆANIN?

Psiholozi i drugi stručnjaci za mentalno zdravlje smatraju osećanja kritičnim aspektom ljudskog funkcionisanja. Zato sam smatrala da bi bilo važno uključiti poglavlje o ovom pitanju i istražiti kakav uticaj na hrišćanstvo ima sekularno-psihološki pogled na osećanja.

DA LI SU EMOCIJE VAŽNE?

Tokom svojih studija za psihologa, naučila sam da je važno razumeti, prihvatiti i izraziti emocije, da bismo bili psihološki zdravi. Većina stručnjaka za mentalno zdravlje drži se ovog uverenja.

U pozadini ove ideje je razmišljanje da, kada potiskujemo ili namerno pokušavamo da sakrijemo svoja osećanja, to dovodi do psiholoških problema. Kako bi rešila takve poteškoće, osoba mora prepoznati i prihvatiti svoje emocije i, takođe, naučiti kako da ih izrazi na „zdrav“ način.

Prema onima iz oblasti mentalnog zdravlja, to se može učiniti uz pomoć stručnjaka za mentalno zdravlje, kao što je psiholog. Ili, kao što je danas čest slučaj, pojedinci mogu potražiti pomoć za svoje emocije, čitajući informacije koje su im dostupne kroz knjige za samopomoć, radionice/seminare ili čak na televiziji.

DA LI BI HRIŠĆANI TREBALO DA IGNORIŠU OSEĆANJA?

Odgovor je glasno ne! Jasno je da su osećanja važan deo našeg ljudskog života. Očigledno je da smo stvoreni da doživimo određene emocije. U stvari, Biblija je puna primera u kojima Bog Otac i Sin pokazuju osećanja poput ljutnje, saosećanja i tuge (2. Mojsijeva 4,14; 2. Dnevnika 36,15; Matej 9,36; Luka 19,41).

Takođe je jasno da naše emocije mogu uticati na naše celokupno funkcionisanje. Prema Solomonu:

„*Veselo srce* čini dobro, poput leka, ali *slomljen duh* isušuje kosti“ (Priče 17,22 – KJV).

„Život je telu srce zdravo, a *zavist* je trulež u kostima“ (Priče 14,30 – Daničić).

Osim toga, moramo priznati da su emocije često kao „upozoravajuća svetla na kontrolnoj tabli u automobilu... koja javljaju da nešto nije u redu pod haubom...“^{1 (1)} Kada doživimo emocije, naročito one negativne, znamo da nešto nije u redu i da se mora rešiti. Dakle, ne možemo ignorisati emocije i moramo priznati da one mogu igrati glavnu ulogu u našim životima.

KAKO BI HRIŠĆANI TREBALO DA SE BAVE EMOCIJAMA?

Iako ne možemo ignorisati emocije, moramo biti svesni da se pogled na emocije ljudi iz oblasti kliničke/savetodavne psihologije razlikuje od onoga što je otkriveno u Božjoj reči. Sekularni psiholozi uglavnom podstiču ljude da provode neuobičajeno mnogo vremena ispitujući i analizirajući svoja osećanja. Veruje se da nam angažovanje u ovom procesu može pomoći da bolje razumemo probleme i savladamo ih.

Međutim, duhovna opasnost u ovom razmišljanju o emocijama je ta što podstiče pojedinca da se previše usredsređuje na sebe, suprotno Božjem savetu da se odrekne sebe. Ova filozofija nas, takođe, može udaljiti od oslanjanja na Njega. Verovatno nam je zato rečeno da „nije mudro gledati na sebe i proučavati svoje emocije... mi treba da odvratimo pogled od sebe ka Isusu“.^{2 (2)}

Neki hrišćani nastoje da koriste Bibliju, u svrhu podupiranja stava sekularne psihologije o emocijama. Na primer, nedavno sam bila na jednom religioznom seminaru, gde je neko iz publike rekao da Biblija kaže: „Ispitujte sebe...“ (2. Korinćanima 13,5). Ova osoba je zatim nastavila da

1 Cole, Steve. Psychoheresy Awareness Ministries: Questions and Answers. Dostupno od <http://www.psychoheresyaware.org/questions.html#feeling>

2 White, E.G. *God's Amazing Grace*, p. 109.

koristi ovaj tekst, u svrhu podupiranja ideje da bi trebalo da proučavamo i razumemo svoja osećanja. Ali, da li je to ispravno tumačenje Pisma? Gospodnja sluškinja komentariše na sledeći način ovaj tekst:

„Neke savesne duše, čitajući ovo (2. Korinćanima 13,5), odmah počinju da osuđuju svako svoje osećanje i emociju. *Ali to nije ispravno samoispitivanje*. Ne treba ispitivati beznačajna osećanja i emocije. Život, karakter, treba meriti jedinim merilom karaktera, Božjim svetim zakonom.“^{3 (3)}

Ovaj citat ističe činjenicu da je samoispitivanje duhovni proces koji nam pomaže u utvrđivanju toga koliko se dobro naš život uklapa u Božju Reč. To se jasno razlikuje od egocentričnog istraživanja osećanja, podsticanog od strane ljudi iz sekularne psihologije.

Ako proučavamo Bibliju, ne možemo naći nijedan primer da Bog traži od svog naroda da ispituje i nastoji da razume svoje emocije, kako bi se izborili sa svojim problemima. Njegov cilj je da nas podstakne da se okrenemo Njemu za pomoć, a ne sebi.

ŠTA JE SA BESOM?

Još jedno područje u kojem hrišćani nastoje da koriste Bibliju, radi podupiranja ovog fokusiranja na emocije, jeste u vezi sa pitanjem besa. Psiholozi uglavnom veruju da se bes nalazi u korenu mnogih problema; u nekim slučajevima, to je tačno. Na primer, postoje dokazi da bes ili neprijateljski stav mogu doprineti različitim zdravstvenim problemima.^{4 (4), 5 (5), 6 (6)}

---

3 White, E.G. *In Heavenly Places*, p. 131.

4 Schneider, R., et al. (1986). Anger and anxiety in borderline hypertension. *Psychosomatic Medicine*, 41, 242-248

5 Carson, J., et al. (2005). Forgiveness and chronic low back pain: A preliminary study examining the relationship of forgiveness to pain, anger, and psychological distress. *The Journal of Pain*, 6, 84-91.

6 John, E., et al. Anger and heart disease in the Caerphilly study. (1999). *Psychosomatic Medicine*, 61, 446-453.

Da bi se rešile ove i druge poteškoće koje proizilaze iz besa, oni koji se pridržavaju sekularnih psiholoških principa tvrde da bi bes trebalo priznati i izraziti. Hrišćani koji se slažu sa tom idejom skloni su da takvo razmišljanje podupru biblijskim stihovima poput Efescima 4,26, koji kaže: „Budite gnevni i ne činite greh“ (KJV). Ti pojedinci tumače da to znači da nam Bog dozvoljava ili čak zapoveda da osećamo bes, sve dok ne „činimo greh“, dok se borimo sa tim besom. Međutim, razmotrite sledeći komentar tog stiha:

„Bes o kojem se ovde govori (je) pravedni gnev... Pravedni gnev ima najvažniju ulogu u podsticanju ljudi u borbi protiv zla. Isus nije bio besan zbog neke lične uvrede, već zbog licemernog izazivanja Boga i nepravdi nanetih drugima (pogledajte Marko 3,5). Opravdani bes je usmeren protiv pogrešnog dela, bez ogorčenosti prema prestupniku. Razdvojiti to dvoje je najveće hrišćansko dostignuće.“^{7 (7)}

Ponavljam, Isus je bio besan samo kada je bilo *licemernog izazivanja Boga i nepravde prema drugima*. On nije bio besan kada se prema Njemu lično postupalo na nepravedan i uvredljiv način. Zapravo, nema dokaza u Svetom pismu koji nagoveštava da je Bog ikada podsticao ili dozvoljavao ispoljavanje besa zbog egocentričnih razloga. Međutim, kada razmatramo sekularnu psihologiju, većina fokusa ima veze sa besom koji je posledica ličnog povređivanja, maltretiranja ili vređanja. Postoji razmišljanje da bi ljude trebalo ohrabrivati da prihvataju i izražavaju takav bes, kako bi rešili svoje probleme.

Na primer, u knjizi namenjenoj onima koji su preživeli seksualno zlostavljanje, autori se obraćaju zlostavljanima:

„Možda ćete sanjati o ubistvu ili kastraciji (misleći time na one koji su ih zlostavljali). Može biti prijatno maštati o takvim prizorima, sa živim detaljima... Dozvolite sebi da to zamišljate do mile volje.“^{8 (8)}

7 *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, Vol. 6, p. 1027.

8 Iz *The Courage to Heal* Ellen Bass & Laura Davis, citirano u *Adventists Affirm*. leto 2003. Berrien Springs, Michigan: *Adventists Affirm*, p. 43.

„Možda ćete želeti da ih (počiniocce) vidite kako pate. Možda ćete želeti da se osvetite. Budite svesni da, šta god da radite, radite to za sebe.“^{9 (9)}

Zagovaranje ovakve vrste besa je u direktnoj suprotnosti sa Božjom Rečju i Njegovim karakterom. U stvari, Božja reakcija na bes, koji proizilazi iz ličnog povređivanja ili zlostavljanja, otkriva se u sledećim stihovima:

„A sada odbacite sve ovo: gnev, bes, zloću, hulu, ružne reči iz svojih usta“ (Kološanima 3,8 – SSP).

„Odbacite svaku gorčinu, bes i gnev, viku i hulu, zajedno sa svakom zloćom. Jedan prema drugom budite ljubazni i saosećajni, opraštajući jedan drugom kao što je i Bog u Hristu oprostio vama“ (Efescima 4,31.32).

„A ja vam kažem: ljubite neprijatelje svoje, blagosiljajte one koji vas kunu, činite dobro onima koji na vas mrze i molite se Bogu za one koji vas (vređaju i – KJV) gone“ (Matej 5,44 – Karadžić).

Ova i druga načela u Božjoj Reči govore nam da moramo ukloniti ili „odložiti“ bes – ne govoriti o njemu, ne prihvatati ga, ne izražavati ga niti čak maštati o njemu. Radi dodatnog naglašavanja, opomenuti smo da „pogrešne sklonosti i osećanja treba da se iskorene“.^{10 (10)} Kao što je gore navedeno, što se tiče onih koji su nas povredili, moramo se moliti za njih i oprostiti im. Naravno, ljudski je nemoguće na ovaj način se izboriti sa zlostavljanjem. Možemo ovo učiniti samo ako se oslonimo na Boga, da nam da svoju snagu, kroz Svetog duha – i On će to učiniti, ako Mu zatražimo.

JOŠ DOKAZA: SEKULARNI STAV O BESU

Na području psihologije ima nekih koji priznaju da izražavanje besa nije korisno i da čak može biti štetno. Razmislite o sledećem:

---

⁹ *Ibid.*, p. 43.

¹⁰ White, E.G. *In Heavenly Places*, p. 107.

„Dokazi danas ukazuju na to da nije pametno podsticati osobe da budu agresivne.“^{11 (11)}

„Psihološki argument za ispoljavanje besa nije održiv pod eksperimentalnim nadzorom. Težina dokaza pokazuje upravo suprotno: izražavanje besa čini vas još bešnjim, učvršćuje ljutit stav i utvrđuje neprijateljsko držanje.“^{12 (12)}

„Većina istraživanja danas kaže da katarza – ‘puštanje svega da izađe’ – nije korisna i može pojačati odbojnost osobe, na osnovu studije psihologa Breda Bušmana (Brad Bushman) iz 1999. godine.“^{13 (13)}

Ovi autori, koji ne ističu nikakva religijska uverenja niti pripadnost, izgleda da podržavaju ono što Bog kaže u svojoj Reči. Ispoljavanje besa nije dobro za nas – ni iz duhovne ni iz emocionalne perspektive. Stoga, zar ne bi bilo mudro da oni koji veruju u popularne stavove o besu, preispitaju svoje stajalište?

ŠTA JE SA KRIVICOM?

Još jedna specifična emocija koja je povezana sa sekularnom psihologijom i hrišćanstvom i koju treba razmotriti jeste krivica. Mnogi stručnjaci iz oblasti psihologije veruju da je krivica, uglavnom, nešto što je nezdravo i što bi trebalo izbegavati. Razmislite o sledećim citatima:

„Krivica je najgore iskustvo poznato ljudima. Ona... čini da se osećate bezvredno i jadno... Izazvana je razmišljanjem da ste učinili nešto pogrešno... uče vas da se osećate krivim kada vas neko osuđuje – u vezi sa bilo čim – kako se oblačite, kako razmišljate, šta radite... Ne postoji ispravno ili pogrešno iskustvo, postoji samo iskustvo iz kojeg učite. Zato dajte

---

11 Berkowitz, L. The case for bottling up rage. (1973). *Psychology Today*, July 1973, p. 31.

12 Tarvis, C. Anger Diffused. (1982). *Psychology Today*, p. 33.

13 Holloway, J. Advances in anger management. (March 2003). *Monitor on Psychology*, 34 (3).

sve od sebe i uživajte u učenju, u životu, u razvoju. Izbacite iz sebe krivicu.“^{14 (14)}

„Krivica nije prirodno ponašanje.... (Krivica) je pogodno oruđe za manipulaciju... uzaludno gubljenje vremena.“^{15 (15)}

Ovi citati, ne samo da odražavaju razmišljanje mnogih sekularnih psihologa, nego i velikog broja hrišćana. Na primer, često se zagovara ideja da ljude ne treba navoditi da se osećaju „krivim“ ili „lošim“ kada dođu u crkvu¹⁶. To je imalo uticaja na različite segmente crkve, kao što je služba bogoslužjenja. (Uzgred, zar nije zanimljivo videti kako su koncepti sekularne psihologije, na toliko različitih načina, uticali na bogoslužjenje?)

Danas je cilj mnogih crkava da izgrade službu na način koji će njenim članovima pomoći da se osećaju „dobro“. To često uključuje – ali nije ograničeno na to – upotrebu optimistične muzike, predstavu, liturgijski ples, pantomimu itd. Ovo razmišljanje je, takođe, imalo značajnog uticaja na propovedi. Retkost je sada otići u bilo koju crkvu (adventističku ili neadventističku) i čuti da pastor propoveda o tema-ma poput greha, suda ili pokajanja. Pitanje greha se toliko izbegava da čak i neki ljudi iz sekularnog sveta to primećuju.

Razmislite o sledećim rečima jednog psihijatra:

„Gde je, zaista, nestao greh? Šta se desilo sa njim... Sama ta reč 'greh'... izgleda da je iščezla...! Nekad je to bila snažna reč.... Opisivala je centralnu tačku u životnom planu i načinu života svakog civilizovanog ljudskog bića. Ali ta reč je nestala. Gotovo da je iščezla – reč, zajedno sa idejom“^{17 (16)}

---

14 Jeannette, D. *Living a guilt free life into your life*. Dostupno na <http://www.byregion.net/articles-healers/guiltfree.html>

15 Dyer, W. *Your Erroneous Zones*. (1995). New York, NY: Avon Books.

16 Ljudi se često osećaju loše kada dođu u crkvu, zato što im neki članovi crkve prigovaraju i opominju ih (zbog oblačenja, navika, postupaka...). Zato se ovde ukazuje na to da bogoslužjenje treba osmisлити tako da relaksira i umiruje savest, umesto da je uznemirava i čini da se osoba oseća neprijatno.

17 Menninger, K. *Whatever Became Of Sin*. (1973). New York, NY: Hawthorn Books, p. 14.

U svojim nastojanjima da se ne osećamo krivim, mi smo skoro potpuno skrenuli fokus sa greha, i individualno i korporativno, kao crkva. Međutim, to se ne podudara sa Božjom Rečju: „Svi su zgrešili i lišeni su Božije slave“ (Rimljanima 3,23 – SSP). Kada spoznamo da smo zgrešili pred Bogom, kroz osvedočenje Svetog duha, mi ćemo doživeti osećaj krivice.

Pošto prepoznamo odvojenost od Boga, koja je posledica grešnog dela, pogleda ili misli, to bi trebalo da nas dovede Isusu, našem Spasitelju, koji je naš zastupnik pred Bogom (1. Jovanova 2,1). Kada dođemo Njemu i priznamo greh i pokajemo se zbog svog greha, On će nam tada¹⁸ oprostiti i očistiće nas od „svake nepravde“ (1. Jovanova 1,9). Tek kada ovo doživimo, moći ćemo da se oslobodimo osećaja krivice.

Krivicu ne treba izbegavati. Zapravo, oni koji ne osećaju krivicu, duhovno su mrtvi. To je kao kad neka osoba ima gubu; pojedinci sa tom bolešću gube sposobnost da osete bol, zato što nervni završeci postanu umrtvljeni. To može dovesti do toga da povrede sami sebe, jer im nedostaje taj „signal“ (bol), da ih upozori na opasnost. Krivica je signal ili „alarm za uzbunu“, koji je Bog dao, da nas upozori na opasnost od greha. Bez krivice, mi ne bismo mogli znati kada nešto, u duhovnom smislu, nije u redu u našem životu, a što treba rešiti. Dakle, iskustvo krivice je ozbiljna stvar u životu nas, kao hrišćana, i igra važnu ulogu u našem spasenju.

KADA JE KRIVICA ŠTETNA

Važno je prepoznati da u hrišćanskom iskustvu nije svaka krivica korisna. Postoje dve vrste krivice: ona koja nas vodi ka Hristu, da priznamo svoje grehe i pokajemo se zbog njih, i druga, koja nas vodi do samoosuđivanja i osećanja beznadežnosti.

---

18 Na osnovu teksta iz 5. poglavlja Poslanice Rimljanima, Bog nam je oprostio, opravdao nas i pomirio sa sobom još dok smo bili bespomoćni, bezbožni, grešnici i neprijatelji prema njemu. Međutim, to sve nema svrhu i nije delotvorno, ako se ne prestane sa odbacivanjem tog dara – kao u slučaju koji se dogodio u 19. veku u Americi, kada je osuđenik na smrt odbacio pomilovanje i svojim izborom prihvatio pogubljenje.

Razmotrite živote Petra i Jude. Petar je doživeo krivicu kada se odrekao Hrista i to je dovelo do njegovog pokajanja i konačnog obraćenja. S druge strane, krivica koju je Juda doživeo dovela ga je do konačne smrti (samoubistva). Zato Biblija navodi da „žalost koja je po Bogu [kakvu je Petar pokazao] donosi pokajanje za spasenje, za koje se ne kaje; a žalost ovoga sveta [koju je Juda pokazao] donosi smrt“ (2. Korinćanima 7,10 – Sinod SPC).

Stoga je važno da se molimo za tu „božansku žalost“ za sebe i druge, dok se suočavamo sa svojim grehom. Ona dolazi samo kroz osvećenje Svetog duha, koji nas vodi i usmerava ka potpunoj istini.

Ukratko, krivica je sastavni deo procesa hrišćanskog života. Većina psihologa govori drugačije, zato što oni ne priznaju ulogu greha u našim životima. Sotona ovo zna i mnoge je doveo do toga da prihvate lažna učenja o krivici i grehu. Ali, kao hrišćani, mi ne možemo zanemariti ni jedno od ta dva. Naše priznanje greha vodi nas do krivice, koja nas vodi do Spasitelja, a jedino kroz Njega možemo biti spaseni.

10. JA SAM HRIŠĆANIN, ALI MI JE IPAK POTREBNA PSIHOTERAPIJA!

Kada sam počela da radim kao terapeut, bilo je veoma uobičajeno da hrišćani, koji bi došli u moju ordinaciju, izjavljuju nešto poput: „Kao hrišćanin, trebalo bi da dobijem pomoć koja mi je potrebna od Boga, kroz molitvu i proučavanje Njegove Reči. Stidim se što moram da potražim terapiju“.

Tokom godina, to se promenilo. Konkretno, svedok sam da se hrišćani osećaju sve prijatnije koristeći terapiju za rešavanje emocionalnih i međuljudskih problema. Mnogi od tih pojedinaca me uveravaju da imaju blizak odnos sa Bogom. Međutim, čini se da je njihovo verovanje da Bog govori kroz ljude, što uključuje i psihologe ili druge terapeute.

Veći deo svog profesionalnog života ovo sam smatrala pozitivnim korakom od strane hrišćana. Često bih čestitala tim osobama zbog njihove „otvorenosti“ za terapiju. Argument koje sam koristila za ovo razmišljanje bio je taj da, baš kao što je ljudima sa fizičkim problemima potreban lekar, isto tako je i onima sa mentalnim ili emocionalnim problemima potrebna pomoć terapeuta.

Mnogi hrišćani, i laici i stručnjaci, sada podržavaju taj stav. Kao rezultat toga, vidimo sve brži rast broja hrišćana koji traže psihoterapiju.

Kao što svi koji čitaju ovu knjigu verovatno pretpostavljaju, ja više ne podržavam ova uverenja. Neki od razloga za promenu mog gledišta zasnivaju se na podacima iznetim u prethodnim poglavljima, u vezi sa terapijom koja se fokusira na iskustva iz detinjstva.

Osim toga, ima i drugih aspekata tradicionalne psihoterapije koji su me do sada naveli da na nju gledam sa „oprezom“, naročito kao hrišćanka. Sada bih želela da predstavim neke od tih razloga za zabrinutost.

ŠTA JE CILJ PSIHOTERAPIJE?

Psihoterapija se definiše kao „lečenje mentalnih i emocionalnih poremećaja upotrebom psiholoških tehnika, osmišljenih da podsta-

knu otkrivanje sukoba (konflikata) i uvid u probleme, sa ciljem ublažavanja simptoma i promena u ponašanju, što dovodi do poboljšanja društvenog i profesionalnog funkcionisanja i ličnog rasta“.^{1 (1)}

Ukratko, psihoterapija nastoji da poboljša živote pojedinaca, podstičući ih da otkriju svoje unutrašnje sukobe (ili pričaju o njima) – poput misli i osećanja – i dođu do razumevanja istih.

Na osnovu svog iskustva, mogu reći da postoji delimična istina u ideji da razgovor o problemu može povećati razumevanje. A, u nekim slučajevima, može čak doprineti i rešavanju tog problematičnog pitanja.

Na primer, bila sam svedok slučajeva u kojima su različiti simptomi, kao što je slab apetit, agresivno i ljutito ponašanje, nesanica ili tuga bili ublaženi, nakon što su pacijenti podelili svoja najdublja osećanja i misli i došli do nekog razumevanja ljudi i situacija koji su doprinosili njihovim poteškoćama. Ako je to istina, zar onda hrišćane ne bi trebalo podsticati da traže pomoć od psihoterapeuta?

HRIŠĆANI I PSIHOTERAPIJA: ČUVAJTE SE!

Kao hrišćani, moramo imati u vidu da postoji mnogo svetovnih metoda, koje mogu izledati kao da „rade posao“, da tako kažem, ali imaju potencijal da budu duhovno opasne. Da li bi to mogao biti slučaj sa terapijom? Kakve bi brige, ako postoje, hrišćani trebalo da imaju u vezi sa traženjem psihoterapije?

Kao psiholog, primetila sam da je olakšanje, koje mnogi stižu kroz terapiju, često privremeno. S obzirom na to da živimo u svetu greha, pojavljivaće se teškoće. Međutim, umesto da se okrenu Bogu, sve više i više hrišćana se za odgovor obraća terapeutima. Neki čak iznova i iznova koriste prednosti i mane terapije, kad god ne mogu da se izbore sa svojim problemima. To može stvoriti zavisnost od terapije, sličnu zavisnosti od droga (legalnih ili ilegalnih), radi ublažavanja fizičkih ili emocionalnih simptoma. To je opasno. Zašto? Zato što je „najvažniji zadatak svakog hrišćanina... da se uči potpunoj zavisnosti od Hrista, a

---

1 The American Heritage Dictionary, 4th Edition. (2003). Boston, MA: Houghton-Mifflin Company.

ne od čoveka“.²⁽²⁾ Zato Biblija kaže: „Neka je proklet čovek koji se uzda u čoveka i koji telo čini svojom mišicom“ (Jeremija 17,5 – KJV).

Istina je da je *svaka* pomoć koja *isključivo* zavisi od toga šta neko ljudsko biće može učiniti, ograničena u svom polju delovanja. Hrišćani, od svih ljudi, treba da dođu do toga da veruju da samo Bog može pružiti potpuno i trajno rešenje za njihove probleme.

ALI BOL I PATNJA BOLE/POVREĐUJU!

Ima trenutaka, međutim, kada se obratimo Bogu, a On ne pruži odgovore i olakšanje istog trenutka. Kakva bi trebalo da bude reakcija hrišćanina?

Filozofija sekularnog sveta je da ljudska bića ne mogu podneti emocionalni bol i patnju, koji često prate životne probleme. Stoga nas podstiču da tražimo „ublažavanje simptoma“, što uključuje zabavu, droge, alkohol i, da, *psihoterapiju* (setite se, jedan deo gore spomenute definicije psihoterapije je da ona nastoji da ublaži „simptome“).

Međutim, hrišćanski put bi trebalo da bude drugačiji. Božja Reč nam kaže da On često dozvoljava teškoće u našem životu, da bi nam pomogao da duhovno rastemo. Na primer, On kaže:

„Nijedno kažnjavanje, naime, u sadašnje vreme ne izgleda da je na radost, već na žalost; ipak, kasnije rađa miran rod pravednosti onima koji su njime naučeni“ (Jevrejima 12,11 – KJV).

„...Sine moj, ne preziri kažnjavanje Gospoda; nemoj ni da kloneš kada te On kažnjava; jer koga Gospod voli, njega i kažnjava, i bije svakog sina kojeg prima“ (Jevrejima 12,5.6).

„Voljeni, ne čudite se vatrenim iskušenjima koja su tu da bi vas isprobala, kao da vam se događa nešto čudno, već se radujte, utoliko što učestvujete u Hristovim stradanjima; da biste, kad se bude otkrila Njegova slava, mogli da se veselite sa neizmernom radošću“ (1. Petrova 4,12.13).

---

2 Standish, C. & Standish, R. *God's Solution For Depression, Guilt and Mental Illness*. (2002). Rapidan, VA: Hartland Publications, 81.

Ovi stihovi ukazuju na to da postoji duhovna svrha za iskušenja i patnju. To postaje očigledno, dok pregledamo Sveto pismo i vidimo brojne primere kako je Bog koristio bol za dobrobit svog naroda. Iskušenja mogu:

- Da nas približe Bogu
- Da nam pomognu da otkrijemo crte karaktera koje je potrebno da promenimo (Njegovom silom)
- Da nas nauče da ne ponavljamo greške
- Da nam pomognu da razvijemo snažniju veru u Boga
- Da nam pomognu da postanemo saosećajniji i imamo više razumevanja za druge
- Da nas nauče da budemo poslušni Bogu^{3 (3)}

S obzirom na duhovne prednosti iskušenja, da tako kažem, kada hrišćanin odlazi kod terapeuta radi „olakšanja“, kako to utiče na njega ili nju, na duge staze? Da li bi to značilo da psihoterapija, zapravo, može da spreči naš duhovni rast? Mislim da može i da je to učinila u slučaju mnogih hrišćana.

HRIŠĆANI NAŠ PRIMER

Hrišćani su tako nazvani, zato što smatraju sebe Hristovim sledbenicima. On je naš primer i, kada gledamo Njegov život, mi možemo videti da On nije tražio ljudsko olakšanje od iskušenja. Hristos je bio „prezren i odbačen od ljudi, čovek bola i upoznat sa žalošću“ (Isaija 53,3 – KJV).

U tom istom poglavlju, takođe, piše: „Mučen bi i zlostavljen, ali ne otvori usta svojih“ (Isaija 53,7 – Daničić). Apostol Pavle dodaje da Hristos „nauči se poslušnosti od onoga što je pretrpeo“ (Jevrejima 5,8 – Čarnić).

Ovi, i mnogi drugi odlomci, otkrivaju da je Isus razumeo svrhu patnje. On je verovao svom Ocu i Njegov odgovor je uvek bio: „...ali neka ne bude moja volja nego tvoja“ (Luka 22,42).

---

3 Prilagođeno iz Koranteng-Pipim, S. *Patience in the Midst of Trials & Afflictions*. (2003). Ann Arbor, MI: Berean Books.

Mnogi od nas su toliko indoktrinirani idejom da treba da se obraćamo savetnicima za pomoć, da ova ideja o iskušenjima, bolu i patnji može zvučati čudno, čak i ludo! Neki me možda vide kao okrutnu, nesaosećajnu i osobu koja nije brižna, zbog onoga što sam podelila sa vama.

Ali takvo razmišljanje je odraz toga koliko smo mi, kao hrišćani, daleko od oslanjanja na Boga i Njegovu Reč u našim životima. Biće potrebno potpuno preobučavanje, kroz Svetog duha, koji će preporoditi i obnoviti naše umove, da bismo shvatili i primenili ove principe.

MOGU LI JA ČINITI ONO ŠTO JE ČINIO HRISTOS?

Neko će možda reći: „Dobro, Hristos je mogao da se nosi sa iskušenjima na taj način, zato što je On Bog“. Kao odgovor na to, Biblija nam kaže da Hristos „nije na sebe primio prirodu anđela, već prirodu Avramovog semena. Zato je bilo potrebno da u *svemu* bude kao Njegova braća (ljudski rod)“ (Jevrejima 2,16.17 – KJV). Hristos ne bi mogao da bude naš primer, da nije postao kao jedan od nas. Ne postoji ništa što bismo bili pozvani da izdržimo, da On to nije izdržao, jer je bio „u svemu iskušan, kao i mi, a ipak bez greha“ (Jevrejima 4,15).

Hristos se oslanjao na svog Oca za pomoć, dok je živio na ovoj Zemlji. Mi treba da činimo isto. Da, *ljudski je nemoguće* da reagujemo na teškoće, bol i patnju, kako uči Božja Reč. Ali, silom Svetog duha, mi možemo činiti sve kroz Hrista, koji nas jača (Filibljanima 4,13). Moramo naučiti da imamo poveranja u Božju Reč i da verujemo da, šta god nam On zapoveda, On nam daje i snagu da to izvršimo.

DA LI BI HRIŠĆANI IKADA TREBALO DA SE OBRAĆAJU DRUGIMA ZA EMOCIONALNU PODRŠKU?

Uprkos svemu što sam do sada rekla, važno je da čitaoci razumeju jednu stvar. Ima trenutaka, kada se susrećemo sa teškoćama, kada može pomoći razgovor sa nekim. Ponekad, neki pobožan prijatelj, član crkve, vođa crkve ili član porodice mogu pružiti ohrabrenje i duhovni

savet. Traženje podrške od pobožnih hrišćana, u koje imamo poverenja i koje poštujemo, ne znači da je naša vera slaba ili da nam nedostaje duhovnosti. Čak se i Hristos, ponekad, uzdao u podršku učenika – kada je, na primer, bio u Getsimanskom vrtu.

Opasnost se javlja kada postanemo *zavisni* od ovih pojedinaca, naročito od terapeuta, radi ublažavanja bola, i rizikujemo da propustimo duhovni rast, koji dolazi iz uzdanja u Boga da nam pomogne u tim trenucima.

PROMENA PONAŠANJA I TERAPIJA

Neki pojedinci će možda pitati: Šta je sa terapijom koja se usredsređuje na promenu ponašanja, a ne samo na ublažavanje simptoma? Postoje mnogi psiholozi koji provode minimalno vremena razgovarajući o detinjstvu ili pomažući ljudima da se trenutno „osete“ bolje. Ovi stručnjaci za mentalno zdravlje mogu se više usredsrediti na promenu ponašanja – jedan od ciljeva terapije koji je naveden ranije u ovom poglavlju. Temelj njihovog rada je ukorenjen u bihejviorizmu, jednom od tri glavna pravca (pored psihodinamskog i humanističkog pristupa) u kliničkoj/savetodavnoj psihologiji.

Ukratko, bihejvioralni pristup temelji se na ideji da je ono što radimo konačan test toga ko smo.^{4 (4)} Prema ovoj teoriji, ponašanje koje nas odlikuje temelji se na nagradama ili kaznama koje dobijamo.

Na primer, možda ne vozimo previše brzo, zato što se plašimo da će nam biti pisana prijava (kazna). Ili, možda, na poslu naporno radimo, kako bismo dobili unapređenje (nagrada).

DA LI POSTOJI NEŠTO LOŠE U VEZI SA TRAŽENJEM BIHEJVIORALNE TERAPIJE?

Jedan izdanak bihejviorizma je bihejvioralna terapija, koja uključuje upotrebu „posebnih tehnika koje primenjuju psihološke principe,

---

4 Allen, L. & Santrock, J. *Psychology: The Contexts of Behavior*. (1993). Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Communications, Inc., p. 8.

kako bi konstruktivno promenile ljudsko ponašanje^{5 (5)} Ova vrsta terapije koristi se radi lečenja različitih problematičnih oblika ponašanja, kao što su pušenje, prejedanje, impulsivnost i agresivno ponašanje, da spomenemo neke.

Uopšteno gledano, otkriveno je da je bihejvioralna terapija korisna za slabljenje (sputavanje) negativnih, nezdravih oblika ponašanja i jačanje (podsticanje) pozitivnih, zdravih oblika ponašanja. Na prvi pogled, čini se da ova vrsta psihološkog lečenja nije u direktnom sukobu sa Božjom Rečju, zato što hrišćanski život i zahteva promenu ponašanja.

Međutim, opasnost od oslanjanja *samo* na promenu ponašanja je u tome što se takva promena ne odnosi na „srce“. Psihologija ne može promeniti srce. Ali jevanđelje može, zato što nas, kroz silu Svetog duha, preobražava iznutra.

To je ono na šta je Isus mislio kada je rekao Nikodimu: „Morate ponovo da se rodite“ (Jovan 3,7 – SSP). Nikodim je bio farisej, a fariseji su bili poznati po usredsređenosti na promenu spoljašnjeg ponašanja, dok su zanemarivali da traže unutrašnju promenu. Oni koji se u velikoj meri oslanjaju na bihejvioralnu terapiju su, s druge strane, takođe krivi za ovu farisejsku praksu. To je očigledno kada uzmemo u obzir da se ova forma terapije odnosi samo na spoljašnjost, na *ponašanje*, i ne dopire do korena, do *srca*.

Takođe je važno napomenuti da većina psihologa sa bihejvioralnim stavom ne priznaje potrebu za silom koja je van onoga što ljudska bića mogu učiniti za sebe. Ovi pojedinci veruju da čovek može rešiti svoje sopstvene probleme.

Stoga je cilj učiti ljude kako mogu poboljšati svoje živote promenom svog ponašanja – *bez Božje sile*. Ono što mnogi hrišćani ne shvataju je da, kada se oslanjaju isključivo na terapeute radi promene ponašanja, oni takođe poriču potrebu za Božjom silom u svojim životima.

Međutim, do pravog ozdravljenja dolazi samo kada zatražimo od Boga da promeni naša srca, uključujući naše želje, misli, pobude i ose-

---

5 Rimm, D. & Masters, J. *Behavior Therapy*. (1979). New York, NY: Academic Press, p. 1.

ćanja. Kada iskusimo to delovanje na srce, uslediće i istinska promena ponašanja i to će biti trajna promena!

SLUČAJ PROTIV PSIHOTERAPIJE: SEKULARNO GLEDIŠTE

Tokom godina, postojali su neki „usamljeni glasovi“ u sekularnom svetu, koji su otvoreno izražavali skepticizam u pogledu psihoterapije.

Jedna takva osoba je psiholog, dr Tana Dinen (Tana Dineen), koja je napustila svoju kliničku praksu. U svojoj knjizi *Proizvodnja žrtava*, dr Dinen opisuje psihologiju (konkretno, u kliničkoj/savetodavnoj oblasti) kao „industriju koja je usredsređena na sopstveni interes i podstaknuta finansijskim pobudama“.^{6 (6)} Ako se uzme u obzir cena psihoterapijske sesije, koja se može kretati od 50 do 100 dolara po satu, jasno je da novac igra glavnu ulogu u području psihoterapijskog lečenja. Dr Dinen, takođe, ističe da je uloga psihologije da „kategorizuje ljude... na način da ih čini slabima i pretvara ih u žrtve, a time i u pacijente“ i da psiholozi „sada sve u životu tumače kao zlostavljanje, zavisnost i traume“.^{7 (7)}

Postoji još nekoliko drugih pojedinaca koji su bili dovoljno hrabri da dovedu u pitanje korisnost psihoterapije. Neki od njih, koji su istraživači, dovode u pitanje pouzdanost studija koje, navodno, potvrđuju efikasnost terapije.^{8 (8)} Drugi tvrde da je društvu ispran mozak od strane psihološke industrije i čak tvrde da nas je ona učinila bespomoćnijim u rešavanju životnih problema.^{9 (9), 10 (10)}

Tačno je da su oni koji izražavaju skepticizam u vezi sa psihoterapijom manjina, u poređenju sa onima koji veruju u njenu efikasnost. Međutim, kao hrišćani, trebalo bi da budemo oprezni i da svoju odlu-

---

6 Dineen, T. *Manufacturing Victims*. (1998). Quebec, Canada: Robert Davies Multimedia Publishing, Inc., p.13.

7 *Ibid.*, p. 12.

8 Dawes, R. *House of Cards: Psychology & Psychotherapy Built On Myth*. (1994). New York, NY: The Free Press.

9 Sommers, C.H. & Satel, Sally. (2005). *One Nation Under Therapy: How the Helping Culture is Eroding Self-Reliance*. New York, NY: St. Martin's Press.

10 Salerno, Steve. (2005). *SHAM: How the Self-Help Movement Made America Helpless*. New York, NY: Crown Publishers.

ku nikad ne zasnivamo na stavu većine. Naš vodič su „zakon i svedočanstvo“ (Isaija 8,20).

Kada se sekularni stručnjaci ne slažu sa Božjom Rečju, mi ne treba da se obaziremo na njihovo mišljenje (ili čak na njihova istraživanja). Međutim, kada sekularni svet „govori“ u skladu sa „tako kaže Gospod“, možemo znati da potvrđuju ono za šta znamo da je istina.

Pre završetka ovog poglavlja, moram napomenuti da ima mnogo stručnjaka za mentalno zdravlje koji iskreno veruju da pomažu drugima, pružajući im psihoterapijski tretman. Cilj nije da se ovi pojedinci omalovaže niti da se dovedu u pitanje njihove pobude. Ukazujući na opasnosti psihoterapije, kao i dovodeći u pitanje njenu efikasnost, moja je molitva da laici i terapeuti, koji su hrišćani, počnu pažljivije da gledaju na ovo pitanje. Takođe se nadam da će se oni moliti za vođstvo i smernice Svetog duha, dok razmišljaju o informacijama koje su ovde iznete.

11. HRIŠĆANSKA PSIHOLOGIJA: ONA JE SIGURNIJA, ZAR NE?

Mnogi hrišćani su svesni nekih opasnosti sekularne psihologije. Stoga, kada se odluče da potraže terapiju, ulažu posebne napore da pronađu „hrišćanskog“ terapeuta.

Ja sam, lično, sebe oglašavala kao „hrišćanskog psihologa“. Ali, šta je to značilo?

U osnovi, odredila sam sebe kao hrišćanku i pozivala sam se na Boga i *ponekad* sam koristila Bibliju dok sam obavljala tretman. Međutim, da budem iskrena, i dalje sam nastavljala da primenjujem mnoge ideje koje sam naučila od Sigmunda Frojda, Karla Rodžersa, Abrahama Maslova i niza drugih sekularnih psihologa. Povremeno bih se obratila Svetom pismu, pokušavajući da poduprem mišljenje sekularnih psihologa i smatrala sam da je ono potvrđivalo moje verovanje u njihove teorije.

Tako sam i dalje koristila „sekularni“ pristup u lečenju problema svojih pacijenata. Usudila bih se da kažem da je to slučaj sa većinom hrišćanskih psihologa i terapeuta. Zapravo, jedan autor ističe da je Hrišćansko udruženje za psihološke studije, organizacija psihologa koji tvrde da su hrišćani, na jednom od svojih skupova potvrdilo sledeće:

„Često nas pitaju da li smo mi ‘hrišćanski psiholozi’ i teško nam je da damo odgovor, pošto ne znamo šta to pitanje podrazumeva. Mi jesmo hrišćani koji su psiholozi, ali u današnje vreme ne postoji prihvatljiva hrišćanska psihologija koja se bitno razlikuje od nehrišćanske psihologije. Teško je podrazumevati da mi funkcionišemo na suštinski drugačiji način, nego naše nehrišćanske kolege... pošto još uvek ne postoji prihvatljiva teorija, način lečenja ili metodologija istraživanja koji su izrazito hrišćanski.“^{1 (1)}

---

1 Bobgan, M. *The End of Christian Psychology*. Available from <http://www.pamweb.org/endofcp.html>

Ono što se može zaključiti iz ove izjave, i iz mog sopstvenog iskustva, jeste da većina terapeuta koji stavljaju reč „hrišćanski“ ispred svojih titula, zapravo se samo izjašnjavaju kao hrišćani, koji veruju u Boga i možda čak koriste Pismo. Međutim, veći deo njihovog rada je i dalje umrljan sekularnom psihologijom. Zato bi osoba koja oseća sigurnost kada odlazi hrišćanskom terapeutu možda trebalo ponovo da razmisli o tome!

DA LI JE SAVETOVANJE POGREŠNO ZA HRIŠĆANE?

Pre nego što odgovorimo na ovo pitanje, važno je prepoznati da, tehnički, postoji razlika između savetovanja i psihoterapije. Psihoterapija obično uključuje sistematsku primenu psiholoških tehnika, radi sticanja uvida, promene ponašanja itd. Savetovanje može, takođe, da uključuje upotrebu psiholoških tehnika. Ali, uopšteno, oni koji zaista „savetuju“ druge, uglavnom se usredsređuju na davanje saveta, smerica ili podržavanje posebnog načina života.

Sa tim shvatanjem, moj odgovor na pitanje da li je savetovanje pogrešno za hrišćane jeste ne. Na primer, mudri čovek Solomon kaže: „... u mnoštvu savetnika je sigurnost“ (Priče 24,6 – KJV). Kao što je jedan pastor rekao: „Nama je često potreban mudar savet drugih, naročito onih koji su zreli u veri“.^{2 (2)}

Hrišćanski savetnik koji one, kojima je pomoć potrebna, upućuje na Isusa, istinskog „Savetnika“, i oslanja se na biblijske principe i, što se tiče adventista, na Duh proroštva, radi pružanja saveta, može mnoge uveriti u blagoslove. Međutim, ovo je ona vrsta savetovanja koja bi trebalo da odstupa od tradicionalne terapije na nekoliko načina.

Na primer, nije potreban veliki broj susreta sa savetnikom, ili sesija, da bi se došlo do korena određenog problema. Pojedincima koji pružaju takvu vrstu savetovanja ne treba nikakva vrsta psihološke ili terapijske obuke. Ovo savetovanje odvraća osobu od fokusiranja i oslanjanja na „sebe“, u rešavanju bilo kakvih teškoća sa kojima se ta osoba

---

2 Cole, Steve. Psychoheresy Awareness Ministries: Questions and Answers. Available from <http://www.psychoheresy-aware.org/questions.html#counseling>

suočava. I to je savetovanje u kojem savetnik podstiče osobu da se za pomoć ne oslanja na njega ili nju, već na Boga.

Primer takve vrste savetovanja prikazan je u članku pokojnog Mervina Maksvela (Mervyn Maxwell), adventističkog teologa i učitelja. Dr Maksvel je ispričao priču o ženi koja se posvetila fokusiranju na „rane“ iz svog detinjstva, kroz čitanje knjiga, pohađanje radionica i uvođenje u terapiju. Počela je da razvija negativna osećanja prema svom ocu i mužu. Na kraju su se ona i njen muž sastali sa pastorom koji je koristio Sveto pismo u pružanju saveta i ona kaže sledeće:

„...Pastor Klif (Cliff) nas je upoznao sa Isusom i *naši životi su se preko noći promenili*. Neki od vas se sećaju promene. Ja sam počela da se prisećam kako je to bilo kada sam prvi put prihvatila Hrista – kako sam se osećala slobodno, čisto. Setila sam se radosti koju smo Volt (Walt – njen muž) i ja delili i želela sam da imam to ponovo.“^{3 (3)}

Kakvo svedočanstvo o Božjoj sili! Jedino savetovanje koje ljude usmerava ka Njemu može efikasno rešiti ljudske probleme i teškoće. Kada bi više hrišćana verovalo u ovo i tražilo Božju mudrost i savet, ne bi bilo potrebe da se obraćaju sekularnoj psihologiji.

---

3 Maxwell, Mervyn. Jesus, the True Psychologist. (Summer 2003) *Adventists Affirm*. Berrien Springs, Michigan: Adventists Affirm, p. 11.

12. KUDA IDEMO ODAVDE?

Kroz ovu knjigu prikazala sam mnoge probleme koji se javljaju kada se hrišćani okreću obmanjujućim idejama kliničke/savetodavne psihologije, za pomoć u crkvi i svojim ličnim životima. Sigurna sam da je nešto od onoga što je prikazano ovde prevelik zalogaj za mnoge. Nažalost, većina hrišćana je toliko pod uticajem koncepata sekularne psihologije, da pomisao da se odvoje od njih deluje neverovatno.

Što se mene lično tiče, znam da je to istina. Sećam se kako mi je, kao obučenom psihologu, bilo teško kada sam otkrila da moram da „odučim“ mnoge od ovih koncepata, koje sam godinama predavala i po kojima sam živela. Ali, kako sam nastavljala da proučavam i molim se Bogu za vođstvo, ovaj proces je postajao sve lakši.

Dakle, kuda idemo oдавde? Kako možemo da se uhvatimo u koštac sa mnoštvom poteškoća, sa kojima se suočavamo u crkvi i u našim životima kao hrišćana? Odgovor je sledeći: Moramo se vratiti Bogu, kao što je otkriveno u Njegovoj Reči i u jevanđelju Isusa Hrista.

PRAVI LEK DOLAZI OD BOGA

Neki će možda pitati šta to znači i kako mi to može pomoći. Drugima će to možda zvučati previše jednostavno ili čak zastarelo. Međutim, krajnji zaključak je da prihvatanje ove istine zahteva veru. Biblija nam kaže: „Bez vere je nemoguće ugoditi Mu (Bogu): jer onaj koji dolazi Bogu, mora verovati da On postoji i da nagrađuje one koji Ga marljivo traže“ (Jevrejima 11,6 – KJV).

Većina hrišćana nema tu vrstu vere. Kada se suočimo sa emocionalnim, mentalnim ili društvenim problemima, mi ne verujemo da, kroz Božju reč i potpuno predavanje Hristu, možemo izvojevati pobedu u tim oblastima. Ali, bez obzira da li verujemo ili ne, ostaje činjenica da Bog ima jedini pravi lek za sve teškoće koje nas muče, kao crkvu i kao pojedince.

Kako od Boga možemo dobiti pomoć koja nam je potrebna? Da budem iskrena, to je nešto što i dalje učim. Ja ne tvrdim da imam sve

odgovore. Ali Bog me vodi korak po korak i, dok mi razotkriva silu svoje Reči i jevandelja, ja sve jasnije mogu videti da je On odgovor za sve naše probleme i teškoće!

Želela bih da sa vama podelim nešto od onoga što sam saznala. Sigurna sam da postoji mnogo više od toga što će biti prikazano na sledećih nekoliko stranica. Zato snažno ohrabrujem svakog čitaoca da zatraži od Boga vođstvo i smernice kroz Njegovu Reč, kako bi On nastavio da otkriva svoju mudrost i vodi nas ka potpunoj istini, dok tražimo Njegovu volju i Njegov put u pogledu ovih pitanja.

CRKVA DANAS: „OBLIČJE/FORMA“ PROTIV „SILE“

Ranije smo pričali o tome kako su koncepti kliničke/savetodavne psihologije ušli u korporativnu crkvu i kako su korišćeni da, navodno, reše mnoge probleme, sa kojima su se suočavali propovednici (sveštenici) i njihove crkvene zajednice. Mnoštvo tehnika i pristupa, koji uključuju nove načine bogoslužjenja, službe i odeljenja i čak propovedi, razvili su se na temelju principa sekularne psihologije. Mnogi iskreni ljudi koji prihvataju ove metode, takoreći, nisu svesni njihovih sekularnih korena.

Ako biste te pojedince pitali da li su te ideje ili programi uspešni, oni bi verovatno rekli da jesu. Obično, da bi potkrepili svoj odgovor, oni bi uputili na faktore poput broja ljudi koji dolaze u crkvu, stepena uključivanja mladih ljudi, pristupačnosti crkve, privlačnosti službe bogoslužjenja, broja krštenja itd. Međutim, da li su ti rezultati zaista pokazatelj uspeha? Ne bih rekla.

Čak i ako crkva deluje uspešno, možda će i dalje nešto nedostajati u najvažnijoj oblasti – oblasti duhovne sile. Pavle to sve sažima kada kaže da će u poslednjim danima mnogi hrišćani imati „obličje pobožnosti, ali odričući se njene sile“ (2. Timotiju 3,5 – KJV).

Obličje pobožnosti odnosi se na „spoljašnje karakteristike religije... (ali) njena sila je ona Božja sila koja sarađuje sa čovekovom voljom, radi iskorenjivanja svih grešnih sklonosti“.^{1 (1)} Može postojati

---

1 *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, Vol. 7, p. 342.

spoljašnji pokazatelj uspeha sa ovim „novim“ metodama. Međutim, ako vođe i pojedinačni članovi ne rastu u Hristu – pokazujući više Njegovog karaktera i postižući više pobjeda u borbi protiv greha – onda gotovo da možemo biti sigurni da ima više „oblića“, a malo ili nimalo „sile“.

NAPUŠTANJE BOŽJE ISTINE

U Jeremiji 2,13 Bog je ukorio svoj narod, Izraelce, zato što su počinili „dva zla“. On je rekao: „...ostavili su mene, izvor žive vode i iskopali su sebi bunare, razvaljene bunare, koji ne mogu zadržati vodu“ (KJV).

Nažalost, mnogi od nas hrišćana, Božjeg naroda u ovim vremenima, krivi smo za istu stvar. Mi smo ostavili Boga, okrećući se od Njegove Reči i gledajući, umesto toga, u „razvaljene bunare“ ideja i koncepta sekularne psihologije. Ovi bunari ne mogu zadržati vodu – ne mogu se nikada napuniti. Stoga, mi nikada ne možemo biti zadovoljeni kada koristimo njih, umesto onoga što Bog ima za nas.

Jedino rešenje je da se vratimo izvoru žive vode – Božjoj istini, onako kako je data u Njegovoj Reči.

PRIMER RANE HRIŠĆANSKE CRKVE

Šta bi se dogodilo da smo, kao korporativna crkva, istinski sledili Božju Reč i da se nismo okrenuli svetovnoj mudrosti i filozofiji? Jedan način da se da odgovor na ovo pitanje je da se proučava ranohrišćanska crkva.

Knjiga Dela apostolska otkriva brojne faktore koji su doprineli rastu i efikasnosti crkve. Pre svega, Biblija je jasna u pogledu toga da je Sveti duh bio taj koji je dao silu potrebnu za pokretanje dela u to vreme. Da bi apostoli primili silu Svetog duha na dan Pedesetnice, rečeno je da su oni bili „jednodušni“ (Dela 2,1).

„Pre dana Pedesetnice, oni su se sastali i otklonili sve nesuglasice. Bili su jednodušni. Verovali su u Hristovo obećanje da

će biti dat blagoslov i molili su se u veri. Nisu tražili blagoslov samo za sebe; bili su pritisnuti teretom spasavanja duša.²⁽²⁾

Treba napomenuti da se Duh nije izlio nakon neke uzbuđljive ili emotivne crkvene službe. On je došao kao rezultat toga što su učenici otklonili svoje nesuglasice, moleći se u veri i više se brinući za spasavanje duša, nego za ispunjavanje svojih sopstvenih potreba.

Dok čitamo dalje Dela, vidimo rezultate izlivanja Svetog duha. Petar je sa silom propovedao o Hristu kao Mesiji. Govorio je o Njegovom raspeću, vaskrsenju, uznesenju na nebo (Dela 2,22-36). Gospodnja sluškinja kaže da su „ljudi sebe videli onakvim kakvi su zaista i bili, grešni i pokvareni, a Hrista kao svog prijatelja i Otkupitelja“.³⁽³⁾ Očigledno, nije bilo pokušaja da se ljudi spreče da se osećaju krivim! Osim toga, nije bilo uloženog napora da se podstakne samopoštovanje [self-esteem] onih koji su to slušali ili da im se pomogne da se osećaju „bezuslovno prihvaćenim“.⁴

Takođe, koliko je poznato, verovatno nije bilo muzike – to je svedočanstvo o tome šta puko propovedanje može učiniti! Oni koji su čuli poruku bili su osvedočeni i Petar ih je uputio da se „pokaju i budu kršteni“ (Dela 2,38). Kakav je bio ishod? Tog dana, oko tri hiljade duša pridružilo se crkvi!

A šta ih je zadržalo u crkvi? U istom poglavlju Dela, otkriveno je nekoliko specifičnih stvari:

- „Ostali su istrajni u apostolskoj doktrini i zajedništvu, u lomljenju hleba i u molitvama“ (stih 42 – KJV)
- „Svi koji su poverovali bili su zajedno i imali su sve zajedničko“ (stih 44).
- Oni su „prodali stvari i imovinu i podelili to svima, kako je kome bilo potrebno“ (stih 45).

---

2 White, E.G. *Desire of Ages*, p. 827.

3 White, E.G. *Christ Object Lessons*, p. 120.

4 Oni su već bili bezuslovno prihvaćeni, kao što je opisano u 15. poglavlju Jevanđelja po Luki, tako da ova primedba ne stoji. Autorka još jednom meša (poistovećuje) sekularni i biblijski koncept bezuslovnog prihvatanja.

- Nastavili su da budu „svakodnevno i jednodušno u hramu, i lomeći hleb od kuće do kuće, jeli su hranu s radošću i prostog srca“ (stih 46).
- I učestvovali su u „hvaljenju Boga, imajući milost kod svih ljudi“ (stih 47).

Ostatak knjige Dela apostolska ispunjen je primerima moćnih dela, izvedenih od strane vođa i čak nekih članova crkve tog vremena. Uprkos otporu i progonu koji su doživeli, ovi radnici za Boga, ispunjeni Njegovim Duhom, bili su osposobljeni da propovedaju, uče i isceljuju, a crkva je sve brže rasla.

Šta možemo naučiti iz iskustva rane crkve? Jednostavno, sila je u jevanđelju. Kada bismo propovedali o Hristu, Njegovom životu, smrti, vaskrsenju i razmišljanju, i danas bismo videli slične rezultate. Nisu nam potrebne sve te ideje i prakse koje dolaze iz sekularne psihologije, da bi se ljudi privukli u crkvu i zadržali tamo. Tačno je da one crkve koje nastoje da slede Božju Reč možda neće privući mase ljudi za stvaranje mega-crkvi. Međutim, Bog nikada nije koristio brojeve, da bi utvrdio uspeh – Biblija je jasna u pogledu toga. Ono što On želi je da ima ljude koji će Mu biti verni i koji će slediti Njegovu volju i put u svojim životima.

SILA JEVANĐELJA

Želela bih da kažem nešto više o „sili“ jevanđelja. Pavle u Rimljanima 1,16 kaže da se „ne stidi Hristovog jevanđelja, jer je ono *sila* Boga, na spasenje *svakome* ko veruje“ (KJV). Nažalost, većina hrišćana nikada nije imala iskustva sa tom silom. Neprijatelj naših duša čini šta god može da to spreči.

Kroz jevanđelje, dobru vest da je Hristos došao na ovu Zemlju, da obezbedi oprostaj i obnovu Božjeg lika, životi se menjaju i mogu biti promenjeni. Kada verom prihvatimo ono što je Hristos učinio (i čini) za nas, pokajemo se za svoje grehe i stalno predajemo svoje živote Njemu, mi ćemo biti promenjeni. Imaćemo nove misli, nova osećanja, nove želje i čak nove pobude.

Ovo iskustvo obnavlja i oživljava Hristovo telo. Takođe će nam pomoći da se izborimo sa bilo kakvim testom, iskušenjem ili teškom situacijom koja nam se bude našla na putu.

BIBLIJA I PSIHOLOGIJA

Rečeno nam je da se „pravi principi psihologije nalaze u Svetom pismu“.^{5 (4)} Bog, naš Stvoritelj, razume nas više nego što sekularni psiholozi to mogu ili što će nas ikada razumeti. Kao što je slučaj sa mehaničarem, koji zna kako da reši problem na automobilu, tako i On zna šta je potrebno da bi rešio naše probleme.

Ima brojnih primera pravih principa psihologije u Božjoj Reči, koje možemo koristiti da rešimo određene probleme. Evo nekih od njih:

Za osećanja depresije:

„Veselo srce čini dobro, kao lek; ali slomljen duh isušuje kosti“ (Priče 17,22 – KJV).

„Uostalom, braćo, što god je istinito, što god je časno (pošteno – KJV), što god je pravedno, što god je čisto, što god ljubazno, što god je na dobru glasu, ako je kakva vrlina, ako je kakva pohvala, na to mislite“ (Filibljanima 4,8 – Čarnić).

Za uznemirenost i zabrinutost:

„Čuvaćeš u savršenom miru onoga čiji um se drži tebe, jer se taj uzda u tebe“ (Isaija 26,3 – KJV).

„Ovo sam vam rekao da biste u meni imali mir. U svetu imate nevolju, ali budite hrabri (radosni – Šarić) - ja sam pobedio svet“ (Jovan 16,33 – SSP).

---

5 White, E.G. *Mind, Character & Personality*, Vol. 1, p. 10

Za roditeljske brige:

„A vi, očevi, ne razdražujte svoju decu, već ih odgajajte u Gospodnjem učenju i savetima“ (Efescima 6,4 – KJV).

„Podučavajte dete putu kojim treba da ide pa i kada ostari neće odstupiti od njega“ (Priče 22,6).

Za bes:

„Blag odgovor uklanja gnev“ (Priče 15,1).

Za bolji način razmišljanja:

„Neka u vama bude ovaj um koji je bio i u Hristu Isusu“ (Filibljanima 2,5).

Ovi stihovi samo su zagreball površinu onoga što možemo naći u Božjoj Reči. Nažalost, mnogi hrišćani smatraju sekularnu psihologiju praktičnijom od Biblije. Čuo sam da mnogi kažu da se Biblija ne uklapa u današnje vreme i da ne rešava većinu savremenih problema. Ono što oni ne uspeavaju da shvate je da, bez Svetog duha, ne možemo izvući mnogo, ako možemo izvući uopšte, koristi iz Pisma.

Duh je taj koji nam daje mudrost i silu da razumemo i primenimo principe Božje Reči. Ako budemo tražili, Sveti duh će nas voditi i usmeravati ka potpunoj istini – uključujući i ono sa čim treba da se izborimo, šta god se našlo na našem putu, i kao pojedinci i kao crkva. Kada bismo verom poverovali u ovo, kod hrišćana bi postojala sve manja potreba za okretanjem sekularnoj psihologiji.

13. ULOGA ADVENTIZMA

Što više učim o neistinama u psihologiji, to postajem uverenija da je Bog podigao adventističku crkvu za „vreme poput ovog“. Vođstvom Svetog duha, pioniri ove crkve bili su vođeni da ožive mnoge istine Božje Reči, koje su bile izgubljene tokom vremena. Te istine su uključene u učenja ovog pokreta, adventističke crkve.

Istine poput subote, stanja mrtvih, svetinje, drugog Hristovog dolaska, Duha proroštva, zdravstvene poruke i pravednosti/opravljanja verom su sve zaštitne mere koje nam je Bog dao da bi nas zaštitio od sotoninih lukavstava. Božja namera je bila da mi, kao crkva i pojedinci, živimo i propovedamo ove istine, kako bismo doveli druge ljude Hristu i bili promenjeni Njegovom silom. Da su oni bili posvećeni onome što im je povereno, možda mi ne bismo pali kao plen lažnih svetskih doktrina, uključujući i onu koja se nalazi u disciplini sekularne psihologije.

Koji su neki posebni načini na koje te istine, uključene u adventizam, predstavljaju zaštitu protiv neistina psihologije? Evo nekih primera:

1) *Autoritet Svetog pisma*: Biblija nas savetuje: „...sve ispitujte; čvrsto se držite onoga što je dobro“ (1. Solunjanima 5,21 – KJV). Od brojnih protestantskih crkava koje postoje, istine obuhvaćene našim učenjima više podsećaju na duh protestantizma, nego učenja bilo kojeg drugog crkvenog tela. To je zbog toga što su naša verovanja toliko utemeljena na Bibliji.

Zapravo, jedno od obeležja adventista je da smo bili poznati kao „ljudi knjige“. To oslanjanje na Pismo, *sola Scriptura*, jeste ono što nas može zaštititi od prihvatanja mnogih laži sekularne psihologije. Važnost oslanjanja na Božju Reč, kako bi se prepoznala neistina, poput one koja se nalazi u teorijama sekularne psihologije, razrađena je dalje, kao što sledi:

„...Sotonine prevare će poprimiti nove oblike. *Lažne teorije*, odevene u odoru svetlosti, biće predstavljene Božjem narodu. Time će sotona pokušati da prevari, ako je moguće, čak i izabrane. Naše načelo treba da bude: ‘Zakon i svedočan-

stvo – ako ne govore u skladu sa Rečju, to je zato što u njima nema svetlosti”^{1 (1)}

2) *Pravednost/opravljanje verom*: Napisano je mnogo knjiga (od kojih su neke, moram reći, pune istine, a druge mešaju neistinu sa istinom) o ovoj temi. Stoga, u ovom trenutku neću ulaziti u detaljno objašnjavanje ove ideje. Ali korišću sledeći citat, da to objasnim na što jednostavniji mogući način:

„Grešnik koji se kaje ulazi u stanje pravednosti kada to verom prihvati kao Božji milostiv dar. Kroz veru je Avram postigao pravednost (Rimljanima 4,3.20-23). On je bio spreman da s radošću primi sve što bi mu Bog mogao otkriti kao dužnost, i da rado učini šta god bi mu Bog naredio... Hristova poslušnost pravednim zakonskim odredbama je bila ono što je omogućilo da se proglase ‘pravednim’ oni koji Mu dolaze verom (Rimljanima 5,6-19). Zahvaljujući tom odnosu zasnovanom na pravdi, u koji hrišćanin ulazi, omogućeno mu je da donosi ‘plodove pravednosti’ (Filibljanima 1,11). Međutim, pravedan život koji sledi... ne stiče zasluge kod Boga... (A)... Vera koju ne prate ‘dela’, koja vera proizvodi, sama po sebi je mrtva (Jakov 2,17).”^{2 (2)}

Shvatila sam da je ovo učenje o veri u Hrista i Njegovu pravednost moćno, da neprijatelj naporno radi kako bi nas sprečio da dođemo do razumevanja. Kada bi ovo učenje u potpunosti bilo shvaćeno i primenjivano, adventisti, a time i svi hrišćani, ne bi se okretali sekularnim psiholozima za mnoge probleme koji postoje na ličnom i korporativnom (crkvenom) nivou.

Prepoznali bismo da, kao ograničena, smrtna ljudska bića, nemamo moć da rešimo ove teškoće sami. Ne postoje terapije, radionice, knjige, utemeljene na sekularnoj psihologiji, koje nam mogu uspešno

1 White, E. *Advent Review and Sabbath Herald*. October 13, 1904.

2 *Seventh-day Adventist Bible Dictionary*, p. 918, 919.

pomoći. Jedino ako primenjujemo živu, aktivnu veru u Hrista, On će nam dati moć da se izborimo sa svojim problemima.

Setite se, Pavle kaže da možemo činiti „sve kroz Hrista koji nas jača“ (Filibljanima 4,13).

3) *Poruka o svetinji/svetilištu*: Doktrina o svetinji je još jedna moćna istina uključena u adventizam, koja će nas, ako je razumemo, čuvati od okretanja sekularnoj psihologiji. Ovo učenje nam pomaže da saznamo više o pravom karakteru Boga, prirodi greha i tome kako se Bog nosi sa grehom.

Kada bismo imali puno razumevanje ove doktrine – cene koju je Hristos, antitipsko Jagnje, platio za naše grehe, istražnog suda, potrebe da Božji karakter bude opravdan pred svemirom – mnogi od zemaljskih problema koji izazivaju zabrinutost, tugu i druge emocionalne teškoće, izbledeli bi u poređenju sa tim. Provodili bismo manje vremena usredsređujući se na podizanje svog samopoštovanja [self-esteem], brinući se da naše potrebe budu zadovoljene, bežeći od emocionalnog bola i patnje, a više vremena razmišljajući o grehu, njegovom uticaju na naše živote i našoj potrebi da se predamo Bogu. To bi Njemu omogućilo da nam pomogne da budemo „pobednici“³ i da bolje pokaže svoj karakter svetu i svemiru.

4) *Duh proroštva*: Snažno verovanje u Duh proroštva – u Božje poruke sa uputstvima, upozorenjima i ohrabrenjima, kroz Njegove istinske proroke – još je jedan kamen temeljac adventističke poruke.

Kao crkva, adventisti veruju da se ovaj dar proroštva pokazao kroz život i spise Elen Vajt (Ellen G. White).

Informacije koje su nam date kroz knjige gospođe Vajt pružaju više smernica i saveta, nego što ih ikada mogu ponuditi teorije sekularne psihologije. Sveti duh je njoj otkrio čvrste principe koji se mogu koristiti za rešavanje praktično većine, ako ne i svih pitanja, sa kojima se suočavamo u crkvi i u svojim životima.

Neke od knjiga u kojima se mogu naći takve informacije su sledeće:

---

3 **Overcomers** (eng.) – pobednici, oni koji su nadvladali (od glagola *overcome* – nadvladati, pobedili) – *prim. izdavača*

Adventistički dom (Adventist Home) – za brak, porodicu i pitanja roditeljstva

Uputstvo za decu (Child Guidance) – za probleme roditeljstva

Poruka mladima (Messages to Young People) – za pitanja sa kojima se suočava omladina

Svedočanstva o seksualnom ponašanju, preljubi i razvodu (Testimonies on Sexual Behavior, Adultery and Divorce) – za brak i seksualne probleme

Um, karakter i ličnost (Mind, Character & Personality) – za emocionalna i mentalna pitanja

Svedočanstva za crkvu, knjige 1-9 (Testimonies to the Church, Vols. 1-9) – za crkvu i lične probleme

Evangelizam (Evangelism) – za istinske principe rasta crkve

Ima, takođe, brojnih drugih knjiga koje je napisala Elen Vajt, a koje se bave širokim spektrom tema. Ovi spisi uključuju podatke o istoriji Božje crkve od početka do kraja vremena, životu Hrista i hrišćanskom iskustvu. Takve knjige, u kombinaciji sa proučavanjem Biblije, mogu pružiti duhovnu snagu onima koji ih čitaju.

Radeći kao savetnik, koristila sam podatke iz mnogih od ovih knjiga, da bih pomogla svojim pacijentima. Navešću jedan primer: lečila sam ženu koja je emocionalno patila, jer je rođena vanbračno i osećala se odbačenom i zanemarenom od strane svoje majke i svoje polubračice i polusestara. Sveti duh me je pokrenuo da podelim sa njom jednu stranicu iz knjige *Čežnja vekova (Desire of Ages)*, koja je govorila o Hristovom životu kao deteta i onome što je doživljavao, jer je bio etiketiran kao „nezakonit“. Nakon čitanja ovog teksta, ta žena mi je rekla da ju je to što je saznala nešto više o Hristovom životu ojačalo

i pomoglo joj da shvati da više ne treba da dozvoljava da okolnosti njenog rođenja utiču na njen život. Da sam koristila tradicionalnu terapiju razgovorom, provele bismo nekoliko sesija razgovarajući o tome kako je njeno detinjstvo uticalo na nju, a to joj ne bi pomoglo da stigne do istinskog rešenja svojih problema. Kakvo gubljenje vremena i novca bi to bilo! Kako sam sve više čitala Duh proroštva, postajala sam sve sigurnija da podaci u tim knjigama, zajedno sa istinama Biblije, mogu rešiti svaki pojedinačni emocionalni, mentalni ili društveni problem koji nam se nađe na putu.⁴

Poslednji aspekt Duha proroštva koji bih želela da spomenem je svetlost data kroz Gospodnju sluškinju u vezi sa zdravstvenom porukom. Mnoge ideje o zdravlju, otkrivene gospođi Vajt putem nadahnuća se, u principu, nalaze u Bibliji. Međutim, Sveti duh je nju iskoristio da rasvetli ove ideje i pomogne nam da jasnije razumemo kako ih možemo primeniti na svoj život.

Nedavno je nauka počela da „sustiže“ ono što je Duh proroštva odavno otkrio, u vezi sa uticajem životnih navika, poput načina na koji jedemo, spavamo i vežbamo, na naše mentalno zdravlje. Mnogi pojedinci pate od emocionalnih poremećaja, kao što su depresija ili anksioznost, zato što ne brinu o svom telu kako treba, a to može imati direktan uticaj na njihov um. Razumevanje ovog principa je važno, naročito za neke dobronamerne hrišćane koji su „antipsihološki“ i „probiblijski“ nastrojeni, ali ne uspeavaju da shvate da mnogi ljudi koji pate od emocionalnih poteškoća ili poremećaja treba da nauče kako da promene svoj način života (ponekad uz pomoć zdravstvenog stručnjaka), kako bi njihov um funkcionisao efikasnije.

Pošto sam saznala više o ovom principu, primenjujem ga u svom radu sa pacijentima. Na primer, u lečenju depresije i anksioznosti, obično koristim osam zakona zdravlja, koji se usredsređuju na ishranu, vežbanje, vodu, sunčevu svetlost, umerenost, vazduh, odmor i poverenje u Boga. Kao što bi se moglo očekivati, nisu svi ljudi otvoreni za ovaj

---

4 Molim vas da imate na umu da ja ne verujem da svi psihološki poremećaji mogu biti lečeni samo čitanjem i razumevanjem Biblije i Duha proroštva. Kao što je ranije u knjizi spomenuto, postoje neke ozbiljne mentalne bolesti koje, takođe, mogu zahtevati stručnu medicinsku pomoć.

pristup. Zapravo, izgubila sam nekoliko pacijenata koji nisu zainteresovani za promenu svog načina života i više vole tradicionalnu terapiju razgovorom, kojom se ja više ne bavim. Za one koji su bili spremni da probaju ovu metodu, rezultati su bili impresivni.

Verujem da, kada bismo mi, adventisti, ovu poruku o zdravlju shvatili ozbiljnije, sekularni psiholozi i drugi zdravstveni stručnjaci bi dolazili k nama, da nauče više o tome kako mogu bolje lečiti emocionalne i mentalne poremećaje. A i manja je verovatnoća da bismo mi, kao crkva i kao pojedinci, tražili pomoć od njih!

Postoje i mnogi drugi primeri kako učenja adventističke crkve mogu predstavljati zaštitu protiv obmanjujućih ideja neprijatelja. Uprkos činjenici da nismo bili toliko vredni, kao što smo mogli biti (kao crkva i kao pojedinci), u primeni i deljenju sa drugima ovih učenja, verujem da ipak ima nade.

Bog je uvek imao narod, ostatak, koji želi da ga On vodi. Takvi pojedinci neprestano traže istinu i, kada im Bog bude otvorio oči, oni će videti neistinu onakvu kakva jeste i oslobodiće se njenog uticaja u svojim životima. Zauzvrat, ovi ljudi će biti Njegovi poslanici, „carsko sveštenstvo, sveti narod, stečeni narod, da objavite slavna dela onoga koji vas je iz tame prizvao u svoju čudesnu svetlost“ (1. Petrova 2,9 – Čarnić).

SEKULARNA PSIHOLOGIJA I VELIKA BORBA

Pre nego što završim ovo poglavlje, smatram da je važno ubaciti neka razmišljanja o mogućoj ulozi sekularne psihologije u borbi između Hrista i sotone, koja je počela na nebu i traje do današnjeg dana. Sotonin cilj je bio da Boga pred svemirom prikaže kao nepravednog i nepoštenog i da pridobije na svoju stranu što je više moguće pristalica. A Božji cilj (da tako kažemo) je bio da otkrije svoj istinski karakter ljubavi, milosti, blagodati, istine i pravde. Mnogi nisu svesni da se jedno od odlučujućih bojnih polja, na kojima se odvija ovaj sukob, nalazi u našem umu.

Jednostavno rečeno, odluke koje donosimo odrediće čiju ćemo stranu u bici izabrati – Hristovu ili sotoninu. Bog nam je dao svoju Reč,

da nam pomogne da obnovimo svoje umove, kako bismo, uz Njegovu pomoć, mogli da stanemo na Njegovu stranu u ovom velikom sukobu. Ali neprijatelj je razvio „falsifikat“ – sekularnu psihologiju – kako bi nas odvratio od korišćenja metoda koje nam je Bog dao, da bi ojačao naše umove. Važno je da mi, kao hrišćani, shvatimo ovu opasnost i donesemo odluke koje će nas povezati sa Bogom, a ne sa neprijateljem. Jedna takva odluka može biti da izbegavamo prihvatanje lažnih učenja sekularne psihologije u našem ličnom životu i kao crkva. To je nešto o čemu treba razmisliti!

SEKULARNA PSIHOLOGIJA I POSLEDNJI DANI

Borba između dobra i zla (Hrista i sotone) dostići će vrhunac upravo pred Hristov povratak. Tokom poslednjih trenutaka istorije Zemlje, postojaće neke ozbiljne odluke koje će svaka osoba morati da donese. Na koga ćemo se osloniti u to vreme? Razmislite o sledećem:

„Dakle, ako se naviknemo da ljudi rešavaju naše probleme, šta će biti ugrađeno u naše ličnosti? Oslanjanje na koga? Na čoveka. I đavo je angažovao sve svoje snage, da nas dovede u poziciju da, kakav god naš problem bio, dragi prijatelji – bez obzira da li je to novčani problem, zdravstveni problem, *emocionalni* problem, problem sa srećom, verski problem, šta god da je u pitanju – da uvek postoji neki čovek ili više ljudi koji to mogu rešiti za nas...“^{5 (3)}

Ako razvijemo naviku da se obraćamo čoveku za rešenja, šta ćemo raditi posebno kada se budemo suočili sa haosom poslednjih dana? Oni koji razumeju biblijska proročanstva znaju da će u skoroj budućnosti vođe i sekularnog i religioznog sveta sprovesti planove koji su u direktnom sukobu sa Božjom Rečju. Ako smo izvežbali sebe da se obraćamo čoveku za smernice, šta ćemo odlučiti? Kada nam se kaže

---

5 Frazee, W.D. *Another Ark to Build*. (1979). Harrisville, New Hampshire: Mountain, Missionary Press, p. 7.

kako i kada bi trebalo da služimo Bogu, kome ćemo se obratiti za pomoć?

Drhtim na pomisao o posledicama po Božji narod, koji je čovekovu mudrost pogrešno stavio iznad Njegove mudrosti. Međutim, takođe znam da On ima narod koji, verom, razvija naviku da se obraća Njemu i Njegovoj Reči za smernice (nasuprot sekularnoj psihologiji i drugim oblicima svetovne mudrosti).

Gde ti, dragi čitaоче, stojiš u vezi sa ovim pitanjem? Neka svako od nas ispita svoje sopstveno srce i svoj sopstveni život u pogledu ove stvari.

14. ZAVRŠNE MISLI

Moja je molitva da vas ono što ste pročitali u ovoj knjizi podstakne da preispitate svoj stav o sekularnoj psihologiji, u odnosu na svoj život kao hrišćana. Učenja sekularne psihologije upućuju nas na jedan objekat – sebe. To je u potpunoj suprotnosti Božjoj želji da budemo usredsređeni na Njega.

Nažalost, neprijatelj je prevario mnoge od nas, u vezi sa ovim stavljanjem naglaska na egocentričnost, i naveo nas da verujemo da su nam u životu potrebne ideje sekularne psihologije. Ali Pavle nas opominje: „Čuvajte se da vas neko ne pokvari kroz *filozofiju* i praznu *prevaru*, po ljudskom predanju, po načelima sveta, a ne po Hristu“ (Kološanima 2,8 – KJV).

Zapamtite, „naša borba nije protiv ljudi od mesa i krvi, nego protiv poglavarstva, protiv vlasti, protiv vladara ovog mračnog sveta, protiv zlih duhova na nebesima (duhovnog zla na visinama – KJV)“ (Efescima 6,12 – Čarnić). Sami se ne možemo suprotstaviti neprijatelju. Njegove prevare su toliko lukave da bi, „ako je moguće“, „čak i izabrani“ bili prevareni (Matej 24,24). Jedino kroz Božju silu, kroz Njegovog Svetog duha i kroz Njegovu nadahnutu Reč, naše oči mogu biti potpuno otvorene, da raspoznaju njegova lukavstva – naročito njegovu strategiju mešanja istine i neistine.

Moramo poslušati opomenu datu u Poslanici Efescima 6,10.11.13-19:

„Uostalom jačajte u Gospodu i u sili njegove snage. Obucite se u sve oružje Božije, da biste mogli odoleti đavolskom lukavstvu... Zato uzmite sve oružje Božije, da biste mogli da se oduprete u zli dan i da se održite - pošto sve svršite. Stojte, dakle, opasavši svoja bedra istinom, i obukavši oklop pravednosti, obujte noge pripravnošću na evanđelje mira. Pri svem tom uzmite štit vere, kojim ćete moći da pogasite sve ognjene strele nečastivoga. Primitite i kacigu spasenja i duhovni mač, koji je reč Božija. Svakom molitvom i moljenjem molite se

Bogu u Duhu svakom prilikom, i radi toga bdijte u svakoj istrajnosti i moljenju za sve svete“ (Čarnić).

Jedino ako obučemo Božje oružje – istinu, pravednost, jevanđelje mira, veru, spasenje, duhovni mač, molitvu u Duhu – možemo da se „održimo protiv lukavstava“ neprijatelja. Moramo obući sebe u Božje oružje, a ne u prazne filozofije i mudrosti ovog sveta.

Moramo, takođe, znati da ne možemo služiti Bogu i sotonu – ili ćemo slediti Božji put, dok se suočavamo sa teškoćama i problemima u ovom životu, ili ćemo slediti puteve neprijatelja. Stoga, završavam s rečima koje je Isus Navin uputio deci Izraela, baš pred svojom smrću:

„A ako vam se čini da je loše da služite Gospodu, izaberite danas sebi kome ćete služiti...“

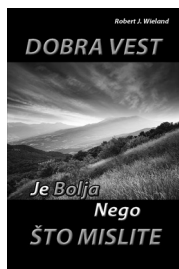
I neka vaš odgovor bude kao i njegov:

„Što se tiče mene i mog doma, mi ćemo služiti Gospodu“
(Isus Navin 24,15 – KJV).

U PONUDI SU I SLEDEĆE KNJIGE I BROŠURE

Pored knjige koju upravo čitate u ponudi su i sledeće knjige i brošure koje sadrže samu suštinu ove jedinstvene poruke o opravdanju verom.

DOBRA VEST JE BOLJA NEGO ŠTO MISLITE, Robert J. Wieland

Milioni ljudi veruju lošim vestima. Evandeoska poruka je tako dobra vest, da je to ponekad teško i poverovati. „Božja milost je...beskrajno bolja nego što ste mislili.“ Prvi put odštampana 1985, ova knjiga nastavlja da izaziva pažnju.

ZLATO PREČIŠĆENO U OGNJU, Robert J. Wieland

Knjiga koja je imperativ za svakog ko želi bolje da razume značenje Isusove vere i Hristove prirode.

MOĆNA DOBRA VEST, Robert J. Wieland

Knjiga sadrži pregled modernih koncepcija jednostavne poruke koje bi trebalo da budu „sila Božja na spasenje“ (Rimljanima 1,16), a koje su postale žalostan izvor zbuđenosti. Nasuprot tome, ovo delo baca sasvim novo svetlo na svu tu frustraciju, bezvoljnost, opadanje i mlakost koji se ogledaju na duhovnom planu. Da li smo propustili da sagledamo koliko je Dobra vest zaista dobra, ili nismo poverovali u to? Ideje koje su ovde izložene utemeljene su na Bibliji i predstavljaju svež dah koji je već pokrenuo srca desetina hiljada ljudi širom sveta. Ova knjiga posebno se obraća onima koji traže čvrsto tlo kao temelj svoje nade, usred ovog sveta punog beznađa i pometnje.

Svaka od sledećih brošura štampana je u formatu 95x140 mm. Njihov sadržaj predstavlja poruku opravdanja verom, slobodnu od svakog legalizma.

BLIZINA VAŠEG SPASITELJA

Jeste li umorni od osećaja krivice? Osećate li se odbačenim i nepotrebnim? Evo jedne izuzetno DOBRE VESTI. Hristos je preuzeo inicijativu da vas povede putem ka sreći ovde i sada, a dalje – ka nebu i večnom životu.

OBRNUTA MOLITVA

Voda ne teče uzbrdo, a i ljudi obično ne izgovaraju molitve poput one zapanjujuće u Jevanđelju po Jovanu 4, koja je obrnutog smera.

Jesmo li spremni za tektonsku promenu u svom pristupanju Božjem prestolu?

REČ KOJA JE PREOKRENULA SVET

Kako je jedna jedina reč mogla da milione preobrazi u ljude spremne da umru za svoja ubeđenja, a ostale milione u njihove progonitelje žedne krvi?

Kakva se sila krije u toj novoj i čudnoj reči?

DOBRA VEST U MALO REČI

Brošura nam otkriva kako ljudi i žene mogu da kroz Jevanđelje pronađu zadovoljavajuće odgovore na svoje probleme. Mera vere – čežnja za Bogom – usađena je u svakom ljudskom srcu. Bog svakako zna kako će odgovoriti na ovu čežnju.

ŽENA KOJA JE REKLA „DA“ BOGU

Tokom mnogih vekova, razvilo se mnoštvo mitova o Mariji, majci Isusovoj. Nastala od materijala namenjenog hrišćanima evangeliističkog usmerenja, ova brošura predstavlja pokušaj odvajanja neistine od fascinantnih istina koje nam Pismo otkriva o ovoj divnoj ženi.

Bolje razumevanje Marije može nam pomoći da bolje razumemo i njenog Sina.

KAKO SPASITI BRAK

Kako živeti s lošim bračnim partnerom. Bog ima lekovite Dobre vesti koje će doneti blagosloveno olakšanje u svaki nesrećan dom, i dodatno ohrabrenje za sve one koji su srećni u svom braku. Lek je u onom što verujemo, a ne u onom što činimo!

PREPORUČUJEMO I SLEDEĆE KNJIGE:

MARIJA MAGDALENA:

Biblijska priča, Robert J. Wieland

Marija Magdalena pleni pažnju i inspiriše maštu gotovo svake osobe koja je slušala o njenom tajanstvenom i raskošnom činu pomazanja skupocenim mirom koje je izlila na Isusova stopala, opravši ih zatim svojim suzama. Robert J. Wieland istražuje životnu priču ove čudesne žene koja zauzima visoko mesto među ličnostima o kojima govori Sveto pismo.

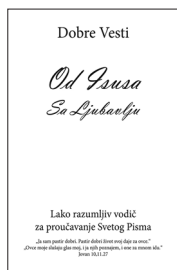
U POTRAZI ZA KRSTOM, Robert J. Wieland

Autor istražuje „putovanja“ onih osoba koje su se uputile prema krstu, među kojima su, pored njega samog, Isus, Marija Magdalena i Pavle. On nam otkriva kako možemo steći svoje lično iskustvo na tom istom „putovanju“, i naglašava da krst nesumnjivo ima snagu da protera svaki strah iz ljudskog srca. Radi se o dirljivo i ubedljivo napisanom štivu, namenjenom čitaocu modernog doba.

Radosne Vesti: OD ISUSA SA LJUBAVLJU

Komplet od 34 lekcije iz Svetog pisma koje će obradovati Vaše srce. Podeljene na tri odseka: Dobra Vest koja uzdiže um (srce), Dobra Vest o budućnosti i Pronalazažnje Božjeg mesta sigurnosti.

BEKSTVO KA BOGU, Jim Hohnberger

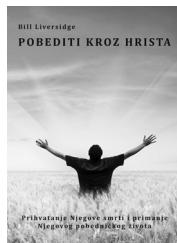
Bekstvo ka Bogu je knjiga koja govori o očajničkoj potrebi i traganju za Božjim prisustvom.

Autor Džim Honberger, u želji da pronade autentično hrišćanstvo, seli se sa svojom porodicom u divljinu, nadomak Nacionalnog parka Glejšer, na granici SAD i Kanade. Tu, u netaknutoj prirodi, oni dobijaju jasniju spoznaju Božje ljubavi i navikavaju se da osluškuju Njegov glas u svakodnevnim situacijama u kojima se svako od nas nalazi.

POBEDITI KROZ HRISTA, Bill Liversidge

Da li se borite sa iskušenjem i grehom? Pitate li se hoćete li ikada doživeti pobedu? Da li se odajete obeshrabrenju, misleći da ste izgubljen slučaj? Da li vam je vera na niskom nivou? Da li čak pomišljate da ćete biti zadovoljniji životom ako se prepustite grehu? Osećate li da je Hristov karakter za vas previsok i nedostižan standard? Ljubav, radost, mir, strpljenje, ljubaznost, dobrota, vernost, samokontrola – ne otkrivaju se dosledno u vašem životu.

Ako je bilo šta od ovog istina, ne očajavajte! Jevanđelje nudi rešenje – ono je zaista dobra vest za vas! Autor ove knjige propoveda i poučava o Jevanđelju s jasnoćom i silom, pojednostavljujući ono što nam izgleda složeno. Kad pročitate ovaj praktični vodič do pobeđe, zaključite sami u kojoj meri je u tome uspeo.

JEVANĐELJE U KNJIZI PROROKA DANILA,

Robert J. Wieland

U ovoj knjizi je objašnjen lik iz Navuhodonosorovog sna, sa svim „zverima“ i simbolima, „dani“ koji označavaju godine, i tako dalje.

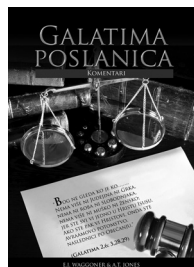
Ali to nije pravi cilj ove knjige. I drugi to lako mogu.

Ono što ovde želimo da shvatimo jeste čime to Dani-lova knjiga danas osvaja ljudsko srce i podstiče ljude da se potpuno posvete Danilovom Spasitelju – našem Gospodu Isusu Hristu koji je preuzeo našu drugu smrt i umro umesto nas.

GALATIMA POSLANICA – KOMENTARI,

E. J. Waggoner

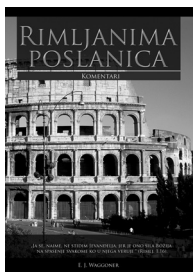
Proučavanje Galatima poslanice, stih po stih. Vaggonerova vizija čudesne stvarnosti Hristovog krsta, zapravo je istina za sadašnje vreme. Prvobitno je objavljena 1900. a ovo je revidirana verzija koja se prvi put pojavila 1972. godine. Posle svih ovih godina njene poruke su još uvek sveže i ništa manje moćne po svom uticaju.

RIMLJANIMA POSLANICA – KOMENTARI,

E. J. Waggoner

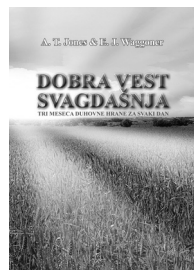
Stih po stih kroz Rimljanima poslanicu. Komentari koji su ovde izloženi nikad ranije nisu bili objedinjeni u formi knjige. Ova detaljna studija Rimljanima poslanice bila je u delovima objavljivana u časopisu Znaci vremena (Signs of the Times), u periodu od oktobra 1895, do septembra 1896.

DOBRA VEST SVAGDAŠNJA – 1. i 2. deo,

A. T. Jones & E. J. Waggoner

Autori A. T. Džons i E. Dž. Waggoner iznose osvežavajuće, podsticajne, motivišuće ideje koje crpe iz Jevanđelja. Ova knjižica je zamišljena kao tromesečna duhovna hrana – po jedna stranica na dan, kao obrok koji siti dušu.

JEVREJIMA POSLANICA – KOMENTARI,

E. J. Waggoner

- Kako Božja pravednost postaje moja?
- Na koji način je Isus Hristos postao moja zamena?
- Šta ja da činim da bi spasenje Božje donelo vidljive i stvarne plodove u mom životu?

Na ova i mnoga druga pitanja, tako poznata svakom hrišćanskom verniku, autor daje veoma neobične i gotovo sasvim neočekivane odgovore čak i za mnoge dugogodišnje istraživače Biblije.

UPOZNAJMO BOGA II – 95 TEZA O OPRAVDANJU VEROM, Morris Venden

Nijedna druga poruka nije danas bitnija niti potreb-
nija i crkvi i svetu, nego što je to dobra vest o Hristovoj
pravednosti.

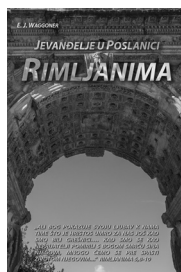
Pisac ove knjige takođe to zna. Uz izvinjenje Luteru, a ipak sa strašću da podstakne novu refomaciju blagodat, Venden predstavlja svojih sopstvenih 95 teza o pravednosti verom, da bi nam pomogao da ponovo otkrijemo osnove poznavanja Isusa i poverenja u Njega.

SPASITELJ SVETA & POBEDA U HRISTU,

W. W. Prescott

Ova knjiga je rezultat piščevih proučavanja i fasciniranosti Hristom. Ono što se iz nje može videti jeste da se Preskotovo shvatanje Hrista ne zasniva samo na činjeničnom objašnjavanju ko je Hristos i koji je Njegov značaj kao jedne teorije, nego na ličnom poznavanju osobe Isusa Hrista, prvo kao svog Spasitelja, a zatim kao centralne osobe i predmeta naše vere. Poznavanje Hrista nije stvar poznavanja činjenica o Njemu, nego prihvatanje Hrista kao centra naše vere i svih naših istina. Hristocentričnost svega što verujemo i što propovedamo je suština hrišćanstva. Hristova pravednost koja je data čoveku je izraz najveće Božje ljubavi prema čoveku.

JEVANĐELJE U POSLANICI RIMLJANIMA,

E. J. Waggoner

Nastojeći da pronikne u logiku i suštinu Poslanice Rimljanima, autor ove knjige pronalazi jednostavne i praktične odgovore na teška i životno važna pitanja:

- Da li Bog vidi vrednost u nama uprkos našoj grešnosti?

- Da li Božja ljubav prema nama zavisi od onoga što jesmo i što činimo?

- Da li naš položaj pred Bogom zavisi od naše poslušnosti i dobrote?

- Da li je spasenje od greha pitanje vere ili naših dela?

- Da li se naše opravdanje, pomirenje, spasenje i posvećenje zasnivaju na onome što mi radimo ili na onome što je Hristos za nas učinio?

- Da li nam Božja blagodät (nezasluziva milost i naklonost) dolazi isključivo kao besplatan dar ili je moramo zaraditi, zaslužiti, učiniti sebe dovoljno dobrim za nju? Da li je primimo kao platu za svoju poslušnost, ispravno postupanje, dobrotu?

- Da li Bog čezne da sa nama ima najbliskiju vezu, zajednicu, odnos ljubavi uprkos našem palom stanju?

VEČNI SAVEZ,

E. J. Waggoner

- Koje je bilo „obecanje“ koje je Bog dao Avramu?

- Koga je to tačno uključivalo?

- Da li je to obecanje bilo samo za one koji su bili njegovi doslovni potomci?

- Ili je to obecanje uključivalo mnogo više ljudi?

- Da li je ratom iscepkana zemlja na Bliskom istoku Božja obecana zemlja?

- Ili to obecanje obuhvata daleko više?

- Da li je postojao Spasitelj u srcu ovog večnog obećanja? I kome je On dat?

Odgovori na ova i druga pitanja oduševiće vaša srca dok čitate neverovatno dobre vesti o Božjem večnom zavetu koji je sklopio sa Avramom i sa celim svetom.

LEKCIJE O VERI & ŽIVETI VEROM, A. T. Jones & E. J. Waggoner

U Svetom pismu se ne govori mnogo o potrebi da imamo veru, ali se mnogo govori o tome da treba da je gajimo. Naučite kako da „gajite“ svoju veru, kroz najdragocnije spoznaje Džonsa i Waggonera.

Pred vama je zbirka članaka i propovedi Džonsa i Waggonera iz 1890-ih, a na temu opravdanja i življenja verom. Godinama najpopularniji bestseller, ovo je i jedna od najboljih knjiga o pobedonosnom hrišćanskom životu. Ona pruža uvid u to kako nadvladati prepreke i objašnjava mnoge teško razumljive delove Biblije. Saznajte iz prve ruke šta je zaista poruka iz 1888. godine!

JEVANĐELJE PO JOVANU – KOMENTARI, E. J. Waggoner

Knjiga koja je pred vama predstavlja topao prikaz Jovanovog jevanđelja. Dok čitate ova neobična razmišljanja o četvrtom jevanđelju, neka vas Sveti duh blisko poveže sa „Isusovim voljenim učenikom“.

Napisana od strane autora koji je u svom srcu osetio šta znači biti „prezren i odbačen od ljudi“, ova knjiga, kroz uvid u Jovanovo jevanđelje, izražava zahvalnost Hristu, koji će biti životni blagoslov.

Stojeći nepročitana u arhivi čitav vek, knjiga sada deluje još svežije i privlačnije.

OTVORENI PUT DO HRIŠĆANSKOG SAVRŠENSTVA, A. T. Jones

Džons predstavlja Hrista u sve tri Njegove službe – kao Proroka, Sveštenika i Cara. Knjiga smelo izlazi u susret mnogim izazovima koji se danas postavljaju pred hrišćanstvo.

Jedan od njih je: Da li je hrišćansko savršenstvo karaktera moguće, uprkos činjenici da smo smrtnici, rođeni u grehu?

INDIVIDUALNOST U RELIGIJI,

A. T. Jones

Iako nas od autorovog vremena deli više od jednog stoleća, on je u delu čije korice čitalac upravo gleda, gotovo proročki aktuelan u svom obraćanju nama ovde i sada:

„Dolazi dan, i nije daleko, kada će autokratija, nadmoćnost i krutost zakona vlasti, ujedinjena crkva i država, pa i same crkve, stajati svi ujedinjeni i pokretani istom mišlju, pa će zahtevati pokornost i uniformnost u religiji; i uništiti svaku naznaku individualnosti u religiji i svaku vrstu prava na nju.“

I upravo zato, imajući u vidu ono što uskoro treba da dođe, objavljene su ove studije.

KLJUČEVI ZA OPTIMALNO MENTALNO ZDRAVLJE, Magna Parks Porterfield

Bez obzira da li pokušavate da se izborite sa problemima svakodnevice ili savladate depresiju, odgovori za postizanje dobrog mentalnog zdravlja su vam na dohvat ruke. Autorka, Magna Parks-Portfield, pokazaće vam kako da to uradite, u svojoj knjizi Ključevi za optimalno mentalno zdravlje.

Saveti dr Parks – Porterfield, psihologa, prevazilaze tipičan pristup „voli sebe, potvrđuj sebe“, da bi pokazali kako da stignete do dobrog zdravlja koje priželjkujete. Ona knjigu deli na osam delova, od kojih svaki služi da vam pomogne da razvijete veštine potrebne za poboljšanje mentalnog zdravlja.

Otkrijte ključeve koji su vam potrebni da otvorite vrata mentalnog zdravlja.

HRISTOS I NJEGOVA PRAVEDNOST,

E. J. Waggoner

Elet Dž. Vagoner objašnjava šta je sila koja nas spasava. Jevanđelje otkriva da je sila koja je svetove dovela u postojanje, ista ona sila koja deluje u spasavanju čovečanstva. U knjizi se jasnim rečima objašnjava ono što moramo znati o Hristovoj prirodi.

Na sajtu www.najvaznijevesti.com, pored navedenih knjiga i brošura u elektronskom obliku, možete naći i mnoge druge koje ovde nisu navedene a od kojih će neke biti štampane u najskorije vreme.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

615.851:2

ПАРКС-Портерфилд, Магна

Hrišćani, čuvajte se! : opasnosti i razotkrivanje spiritualističke prakse u sekularnoj psihologiji / Magna Parks & Edwin A. Noyes ; [prevod sa engleskog Suzana Stojanovski]. - 1. izd. - Beograd : B. Đurić, 2018 (Beograd : Apollo Graphic Production). - 167 str. ; 21 cm

Prevod dela: Christian, Beware!. - Tiraž 50. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-900652-1-9

1. Hoјс, Едвин А. [аутор]

а) Психотерапија - Религија

COBISS.SR-ID 268750860

HRIŠĆANI, *čuvajte se!*

MAGNA PARKS & EDWIN A. NOYES

PRED VAMA JE KOMPILACIJA DVEJU KNJIGA RAZLIČITIH AUTORA. NAMENJENA JE SVIM LJUBITELJIMA POPULARNE PSIHOLOGIJE, KAO I ONIMA KOJI SE INTERESUJU ZA NJENE SADRŽAJE, POSEBNO HRIŠĆANIMA. ONA PRUŽA NOVI UVID U SEKULARNU PSIHOLOGIJU I OTKRIVA KORENE TE NAUKE.

SVE ONO ŠTO STE MISLILI DA ZNATE O POPULARNOJ PSIHOLOGIJI, POSLE ČITANJA OVE KNJIGE DEFINITIVNO ĆE BITI DOVEDENO U PITANJE.

WWW.NAJVAZNIJEVESTI.COM

